

Vilka studenter stannar i Umeå?

Rebecka Andersson
Stadsledningskontoret
Umeå kommun
2005-01-07

Förord

Föreliggande studentstudie genomfördes, på initiativ av Annalena Löfgren, under oktober-december 2004 då jag var projektanställd vid stadsledningskontorets planeringsavdelning. Studien baserar sig på SCB:s regionala tabeller om högskolestatistik samt en del för studien specialbeställt material. Tack till Mats Haglund på SCB för en snabb och trevlig service. Ett särskilt stort tack riktas också till Annalena Löfgren för en mycket engagerad handledning.

Umeå den 7/1 2005
Rebecka Andersson

Innehållsförteckning

	Sidan
1. Bakgrund	1.
<i>1.1 Kvarstannare avgörande för fortsatt tillväxt?</i>	1.
<i>1.2 Kort beskrivning av arbetsmarknaden i Umeå</i>	1.
<i>1.3 Hur lyckas Umeå i förhållande till övriga universitetsorter?</i>	2.
2. Metod	4.
<i>2.1 Vad grundar sig studien på?</i>	4.
<i>2.2 Vilka avgränsningar gäller?</i>	4.
<i>2.3 Vad betyder definitionerna?</i>	4.
3. Rekrytering	6.
<i>3.1 Hur ser studerandeutvecklingen ut vid Umeå universitet?</i>	6.
3.1.1 Utbildningsutbud	6.
3.1.2 Platstillgång och sökandetryck	7.
3.1.3 Studerandeutveckling	8.
<i>3.2 Varifrån kommer studenterna till Umeå universitet?</i>	10.
<i>3.3 Sammanfattning</i>	11.
4. Val av utbildning	12.
<i>4.1 Vilken typ av utbildning väljer nybörjarna att studera?</i>	12.
<i>4.2 Väljer män och kvinnor olika utbildning?</i>	14.
<i>4.3 Skiljer sig valet av utbildning beroende på varifrån man kommer?</i>	16.
<i>4.4 Sammanfattning</i>	18.
5. Examen	19.
<i>5.1 Hur många studenter examineras från Umeå universitet?</i>	19.
<i>5.2 Vilka examineras från Umeå universitet och varierar det över tid?</i>	21.
<i>5.3 Sammanfattning</i>	24.
6. Efter examen	26.
<i>6.1 Var bor studenterna 2 år efter examen?</i>	26.
6.1.1 Västerbottens län	26.
6.1.2 Umeåregionen och övriga landet	29.
<i>6.2 Vilken examen har de studenter som stannar kvar i Umeåregionen och länet?</i>	30.
6.2.1 Vilken utbildning är vanligast bland "kvarstannarna"?	30.
6.2.2 Hur stor andel av de examinerade stannar i Umeåregionen?	31.
<i>6.3 Vilka flyttar från Umeåregionen och vart flyttar dem?</i>	31.
<i>6.4 Hur stor andel av studenterna är sysselsatta efter examen?</i>	33.
6.4.1 Sysselsättningsgrad fördelat på boendekommun/län	33.
6.4.2 Sysselsättningsgrad fördelat på utbildningsinriktning	34.
<i>6.5 Inom vilka branscher återfinns de examinerade och vilka har ett för utbildningen relevant arbete?</i>	36.
6.5.1 Bransch	36.
6.5.2 Relevant arbete	37.

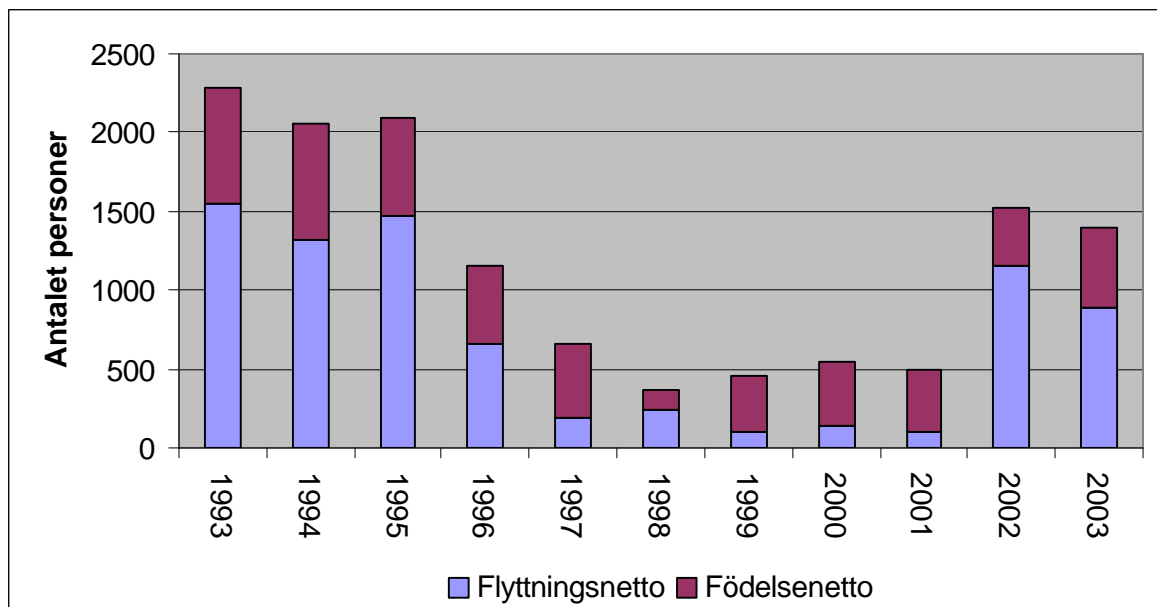
6.6 <i>Vilken inkomst har de examinerade?</i>	39.
6.6.1 <i>Inkomstskillnader mellan olika näringsgrenar för alla examinerade samt i Umeå kommun</i>	39.
6.6.2 <i>Inkomstskillnader mellan olika utbildningar för alla examinerade samt i Umeå kommun</i>	39.
6.6.3 <i>Inkomstskillnader mellan Umeå kommun och övriga landet</i>	42.
6.6.4 <i>Inkomstskillnader mellan kvinnor och män</i>	48.
6.7 <i>Sammanfattning</i>	49.
7. Vilka återvänder efter studier vid annan högskola?	51.
7.1 <i>Var studerar Västerbottningarna?</i>	51.
7.1.1 <i>Hur många återvänder efter examen från annan högskola?</i>	51.
7.2 <i>Var studerar studenterna från Umeåregionen?</i>	52.
7.3 <i>Vilken utbildning har de som återvänder?</i>	52.
7.4 <i>Sammanfattning</i>	53.
8. En jämförelse mellan universiteten i Lund, Linköping och Umeå	54.
8.1 <i>Rekrytering</i>	54.
8.2 <i>Utbildningsutbud</i>	54.
8.3 <i>Examen</i>	55.
8.4 <i>Efter examen</i>	58.
8.4.1 <i>Skåne län</i>	58.
8.4.2 <i>Östergötlands län</i>	58.
8.4.3 <i>Västerbottens län</i>	58.
8.5 <i>Slutsatser</i>	61.
8.6 <i>Sammanfattning</i>	62.
9. Analys och diskussion	63.
9.1 <i>Utbud och efterfrågan</i>	63.
9.2 <i>Utbildning ger arbete?</i>	64.
9.3 <i>Lika lön!</i>	65.
9.4 <i>En jämförelse</i>	66.
10. Sammanfattning	67.
Bilaga 1	70.
Referenser	73.

1. Bakgrund

1.1 Kvarstannare avgörande för fortsatt tillväxt?

Det övergripande målet i Umeå kommuns verksamhetsdirektiv är att Umeå ska vara känt för dynamisk tillväxt och attraktiv livsmiljö. Ambitionen är att kommunen ska växa till 150 000 invånare år 2050 vilket ger en befolkningstillväxt på 800-1000 personer per år. För att uppnå ett sådant mål är det av stor vikt att en väsentlig del av de studenter som anländer till Umeå universitet varje år ges möjlighet att stanna kvar. Hur stor del av de nyutexaminerade som stannar eller flyttar beror troligtvis på i vilken utsträckning förutsättningar för ett relevant arbete finns på orten. Om den utbildade arbetskraften ska bli en tillgång i den region de utbildats i och därmed stärka tillväxten i framtiden torde kommunens mottagarkapacitet vara en viktig aspekt för om de utbildade stannar kvar i Umeå. Det är dock viktigt att klargöra att universitetens mål är att utbilda för en större regional marknad än den egna kommunen eller det egna länet.

För Umeå kommuns tillväxtmål är det dock av mycket stor betydelse att en stor del av de examinerade stannar i regionen. Totalt sett svarar flyttningsnettot för den största delen av befolkningstillväxten i kommunen, de senaste åren med omkring 60 procent (figur 1). Omkring 20 procent av flyttningsnettot utgör en vinst från utlandet.

Figur 1: Flyttnings- och födelsenetto för Umeå kommun 1993-2003. Källa: SCB

1.2 Kort beskrivning av arbetsmarknaden i Umeåregionen

I Umeå kommun är det bland annat den offentliga verksamheten med Umeå universitet och Norrlands universitetssjukhus som skapat Umeås gynnsamma utveckling. Holm och Wiberg (working paper 1995:1) menar att närmare 25 procent av Umeås tillväxtexpansion mellan åren 1960 och 1995 direkt eller indirekt genererades av Umeå universitet samt att universitetet bidragit med en minst lika stor faktor vid lokaliseringsbeslut rörande sjukvård, statliga myndigheter etc. De största arbetsgivarna är Umeå kommun följt av Västerbottens läns landsting, Umeå universitet och Volvo lastvagnar. Vård och omsorg samt utbildning och forskning är de två största näringsgrenarna. Vad gäller näringslivet är förutom Volvo lastvagnar även Ålö maskiner en stor arbetsgivare inom den traditionella verkstads- och processindustrin. Antalet privata företag i kommunen uppgår till omkring 10 000.

1.3 Hur lyckas Umeå i förhållande till övriga universitetsorter?

Centrum för regional utveckling (CERUM) utförde år 1995 en studie vars syfte var att klarlägga vilka samhällseffekter Umeå universitet bidragit med såväl lokalt, regionalt som nationellt. Studien visade att omkring 70 procent av de utexaminerade från Umeå universitet 1991/92 fångades upp av de fyra nordligaste länen medan omkring en tredjedel av de färdiga studenterna stannade kvar i Umeå. Den totala sysselsättningsnivån för de examinerade från Umeå universitet låg på drygt 80 procent och den offentliga förvaltningen var en stor arbetsgivare för 3/4 av de examinerade ovan nämnda år.

Vissa tendenser tyder dock på att en allt större del färdigutexaminerade studenter flyttar efter avslutad utbildning. I ITPS och SISTER´s gemensamma rapport "Regionala effekter av högre utbildning, högskolor och universitet" beskrivs att Umeå universitets omkring 30 procent kvarstannare är bland den lägsta andelen examinerade som stannar kvar i högskolelänet i jämförelse med andra högskolor i riket. Av de examinerade från Linköpings universitet 1991/92 var drygt hälften kvar i länet år 1992. För Lunds universitet är den siffran nära 70 procent. Hur många som stannar kvar i högskolelänet är emellertid beroende på hur många som rekryterades från länet. En högre andel inomregional rekrytering får en högre andel "kvarstannare" i länet. Andelen rekryterade till Linköpings universitet från Östergötlands län var omkring 40 procent läsåret 1993/94, alltså ungefär lika stor andel som rekryterades till Umeå universitet från Västerbottens län vid samma tid. Här är därmed inte rekryteringen från det egna länet hela förklaringen till skillnaden i hur många examinerade som blir kvar i länet. Till Lunds universitet rekryterades omkring 60 procent av nybörjarna från de två länen i Skåne vilket också kan förklara att en stor andel av studenterna stannar kvar i länet (se tabell 1).

Tabell 1: *Examinerade 1991/92 och hemlän 1992 samt rekryterade 1993/94 från högskolelän.*

	Examen 1991/92 och kvar i länet i nov. 1992, %.	Rekrytering 1993/94 från högskolelänet, %.
Stockholm	90	73
Handelshögskolan Sthlm	88	50
KTH	80	60
Gävle	72	52
Lärarhögskolan Sthlm	72	55
Blekinge	71	53
Lund	69	63
Luleå	67	52
Skövde	65	58
Chalmers	62	44
Kalmar	60	51
Göteborg	58	47
Jönköping	56	60
Linköping	52	41
Karlstad	51	50
Växjö	46	33
Örebro	46	46
Uppsala	38	20
Umeå	30	38

Källa: ITPS working paper 2003:28/Högskoleverket

Vidare skriver Arbetsmarknadsverket i sin rapport "Arbetskraftsförsörjningen i Umeåregionen- utblick mot 2015" att mer än 80 procent av dem som utbildar sig till civilingenjörer och 2/3 av de färdigutbildade högskoleingenjörerna bosätter sig i en annan region. Verket menar att detta kan orsaka brist på tekniskt utbildad personal i regionen då efterfrågan på utbildade inom dessa yrken beräknas öka i framtiden.

För att kunna fortsätta den framgångsvåg som universitetet bidragit med inom den offentliga sektorn är det fortsättningsvis viktigt att också näringslivet i regionen utvecklas positivt och att efterfrågad arbetskraft examineras och stannar kvar eller flyttar hit. Annars är risken att kommunen går miste om den önskade tillväxten.

2. Metod

2.1 Vad grundar sig studien på?

Studien baserar sig på en deskription och en analys av SCB:s regionala tabeller över högskolestatistik 2004 samt en del för studien specialbeställda tabeller. Tabellerna definieras vidare i bilaga 1. Studien har även kompletterats med information från Högskoleverkets statistikdatabas och Umeå universitet. Materialet för rekryteringar sträcker sig från 1998/99-2002/03 medan materialet för examinationer avser läsåren 1997/98-2001/02. I statistiken över arbete efter examen inkluderas de examinerade under åren 1996/97-2000/01.

2.2 Vilka avgränsningar gäller?

Med anledningen av den något begränsade tid som stått till förfogande har jag i studien inte i tillräckligt önskvärd utsträckning fördjupat mig i variationen mellan män och kvinnor, skillnad i ålder etc. vad gäller exempelvis val av studier, examinering och etablering på arbetsmarknaden. Detta är dock viktiga aspekter som i vidare studier skulle kunna undersökas mer omfattande. Totalt uppgår andelen inresande utbytesstudenter till mellan 200 och 300 personer per läsår. Dessutom rekryteras ytterligare cirka 200 personer per år från okänt län. Huvuddelen av dessa torde vara bosatta utomlands. De är en viktig grupp i ett tillväxtavseende men är dessvärre svåra att följa efter avslutad utbildning. Dessutom vore det av intresse att undersöka hur många av dem som flyttat iväg för att studera vid en annan högskola eller efter avslutad examen vid Umeå universitet som därefter återvänder till regionen efter 5-10 år. Det är dock en krävande uppgift som av tidsskäl inte behandlas i denna studie.

Vidare är två universitet förlagda i kommunen, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) samt Umeå universitet. I studien behandlas endast Umeå universitet. Polisutbildningen som inrättades höstterminen år 2000 är en uppdragsutbildning från Rikspolisstyrelsen men har sin organisatoriska bas inom den samhällsvetenskapliga fakulteten. Som uppdragsutbildning ingår polisutbildningen dock inte i studien. Restauranghögskolan inrättades först vid vårterminen år 2002 vilket gör att den inte heller behandlas i studien.

2.3 Vad betyder definitionerna?

I texten förekommer en del termer och begrepp som behöver förklaras närmare.

Nyborjare på högskola: Student som aldrig tidigare varit registrerad vid just den högskolan. En student som flyttar från en högskola till en annan registreras återigen som nyborjare vid den senaste högskolan. Här inkluderas dock inte inresande utbytesstudenter. Med rekryteringskommun-/län avses folkbokföringsort den 1 januari det år studierna påbörjas.

Registrerade studenter: Samtliga individer som har varit förstags- eller fortsättningsregistrerade på någon kurs som högskolan ger någon gång under den aktuella perioden (studenter som är om- eller tentamensregistrerade på en kurs ingår inte). Studenter som har varit registrerade på mer än en kurs samma termin räknas endast en gång.

Studerande i grundutbildning: Umeå universitet presenterar siffror som visar att över 25 500 studenter var registrerade i grundutbildningen år 2003. De studerande räknas samman över ett verksamhetsår, exempelvis vår/höst 2003 och inkluderar såväl studerande inom basårs- som uppdragsutbildning, distansstuderande et c. Däremot inkluderas inte personer i forskarutbildning. En mer reell siffra fås vid en jämförelse av antalet helårsstudenter. Det är antalet studenter som är förstags- och fortsättningsregistrerade på ett kurstillfälle, multiplicerat med kurstillfallets poängomfattning under en viss period, dividerat med 40.

Studenter som avbrutit studierna inom tre veckor efter påbörjad kurs ingår inte i beräkningen. År 2003 uppgick antalet helårsstudenter vid Umeå universitet till 16 868 personer. Av dem studerar 2 200 personer på distans på andra orter i Norrland. Utbudet är störst i Skellefteå, Lycksele, Örnsköldsvik och Kiruna men det bedrivs även utbildningar på några andra orter. I rapporten redovisas dock bara att studier bedrivits vid Umeå universitet, inte på vilken geografisk plats de studerande befunnit sig. De distansstuderande har inte ökat i antal under de senaste 10 åren.

Siffrorna över studerandeutvecklingen på sidan 9 avser höstterminerna för respektive år. Därmed ingår inte de studenter som kommer till universitetet under våren. Studerandeutvecklingen inbegriper studenter i bidragsfinansierad grundutbildning, utbildning enligt landstingsavtal och uppdrag på beställning av annan högskola. Begreppet innehåller inte studenter i övrig uppdragsutbildning, basår, preparandutbildning i svenska, kvalificerad yrkesutbildning och utbildning som utförs av annan högskola på beställning av den egna högskolan. Under höstterminen år 2003 var antalet registrerade studenter 18 334 personer.

Yrkesexamen: Program som leder till en yrkesexamen enligt Högskoleförordningen (SFS 1993:100). Det finns ett antal yrkesexamina, några exempel är civilingenjör, sjuksköterska och lärare.

Generell examen: En magister-, kandidat- eller högskoleexamen i ett särskilt ämne.

Examinerade: Med examinerade i högskolans grundutbildning avses studenter som tagit ut examensbevis. Det ger dock en otillräcklig bild av tillströmningen av kompetens till arbetsmarknaden då en stor grupp lämnar högskolan utan att avlägga en examen. Gruppen är svår att beakta då den inte finns registrerad i någon statistik. Samma uppsättning avklarade kurser kan ge behörighet till fler än en examen (t.ex. ingenjörsexamen och tekn. kandidatexamen) vilket genererar flera examensbevis. Med boendelän avses folkbokföringslän den 1 januari cirka två år efter examen.

Efter examen: Uppgifter om sysselsättning, näringsgren, yrkesställning (anställd/företagare), sektor och arbetsinkomst är hämtade från SCB:s sysselsättningsregister. Näringsgrensindelningen bygger på SNI 2002 och redovisas på en indelning av elva grupper. En person räknas som förvärvsarbetande om han/hon har haft ett inkomstbringande arbete som bedöms motsvara minst en timmes arbete i genomsnitt per vecka under november år 2002. Det är också väsentligt att veta hur många som fått arbete utan att ha tagit ut en examen. Detta är en uppgift som dock inte varit möjlig att fastställa inom ramen för den här studien.

Geografiska områden: Med övriga norrland avses länen Jämtland, Västernorrland samt Norrbotten. Kommunerna Bjurholm, Vännäs, Vindeln, Nordmaling och Robertsfors utgör övriga Umeåregionen. Med övriga Västerbotten avses de kommuner som inte inkluderas i Umeåregionen. Övriga län omfattar resterande län i mellersta och södra Sverige.

Lund och Linköping: För att undersöka hur väl Umeå står sig nationellt genomfördes, efter projekttidens slut, en jämförande analys inom ett antal områden med universiteten i Lund och Linköping. Län som betecknas som närliggande till Skåne är Kronoberg, Blekinge och Halland. Angränsande län till Östergötland är Södermanland, Jönköping, Kalmar och Örebro län.

3. Rekrytering

3.1 Hur ser studerandeutvecklingen ut vid Umeå universitet?

3.1.1 Utbildningsutbud

Verksamheten vid högskolorna finansieras till stor del med statliga medel där anslagen till grundutbildningen baseras på antalet helårsstudenter och deras prestationer. Anslaget belopp är olika stort beroende på inom vilket vetenskapsområde studenten läser. Respektive vetenskapsområdes fakultet (humanistiska-, medicinska-, samhällsvetenskapliga- och teknisk-naturvetenskapliga fakulteten samt fakulteten för lärarutbildning) bestämmer sedan hur anslaget ska fördelas inom verksamheten.

Även om regeringen satt vissa mål för högskolornas verksamhet, exempelvis hur många helårsstudenter universitetet ska ha samt hur många examina som ska utfärdas under en treårsperiod, bestämmer högskolorna själva ganska fritt hur de vill att utbildningsutbudet och antalet platser vid varje utbildning ska fördelas. Något som resulterar i att ett stort antal studenter examineras inom vissa breda utbildningsområden och möter sedan en arbetsmarknad där behovet av just den arbetskraften är litet. Högskoleverket har därför fått i uppdrag av regeringen att lämna ett underlag som ska ligga till grund för regeringens utbildningsuppdrag till högskolorna. Avsikten är att högskolorna bättre ska kunna planera utbildningsutbudet efter arbetsmarknadens behov. Uppdraget presenteras i sin helhet under 2005.

Umeå universitets utbud består av omkring 100 olika utbildningsprogram och drygt 1 400 enskilda kurser. Sammanlagt sju högskolor ingår i Umeå universitets verksamhet, (handels-, idrotts-, tekniska-, miljö-, design-, konst-, samt restauranghögskolan). För att på ett mer lätthanterligt sätt kunna bearbeta materialet har program och kurser delats in i åtta utbildningsområden (se tabell 2).

Tabell 2: *Utbildningsområden och exempel på studieinriktning vid Umeå universitet.*

Utbildningsområden	Exempel på studieinriktning
Humaniora och teologi:	Språk, historia och journalistik
Juridik och samhällsvetenskap:	Beteendevetenskap, pedagogik, företagsekonomi
Undervisning:	Lärarexamen, studie- och yrkesvägledare
Naturvetenskap:	Biologi, kemi, matematik
Teknik:	Civil- och högskoleingenjör
Medicin och odontologi:	Läkare, tandläkare, psykoterapeut
Vård och omsorg:	Sjuksköterska, sjukgymnast, omvårdnad
Konstnärligt område:	Drama-teater-film, industridesign

Vid Umeå universitet svarar den samhällsvetenskapliga fakulteten för en tredjedel av det totala programutbudet och är därmed den största fakulteten inom grundutbildningen. I jämförelse med exempelvis Linköpings och Lunds universitet erbjuder Umeå universitet färre program inom de tekniska och naturvetenskapliga utbildningsområdena. Istället är det Luleå tekniska universitet som har en tydligare inriktning mot den tekniska sektorn i den norra regionen.

3.1.2 Platstillgång och sökandetryck

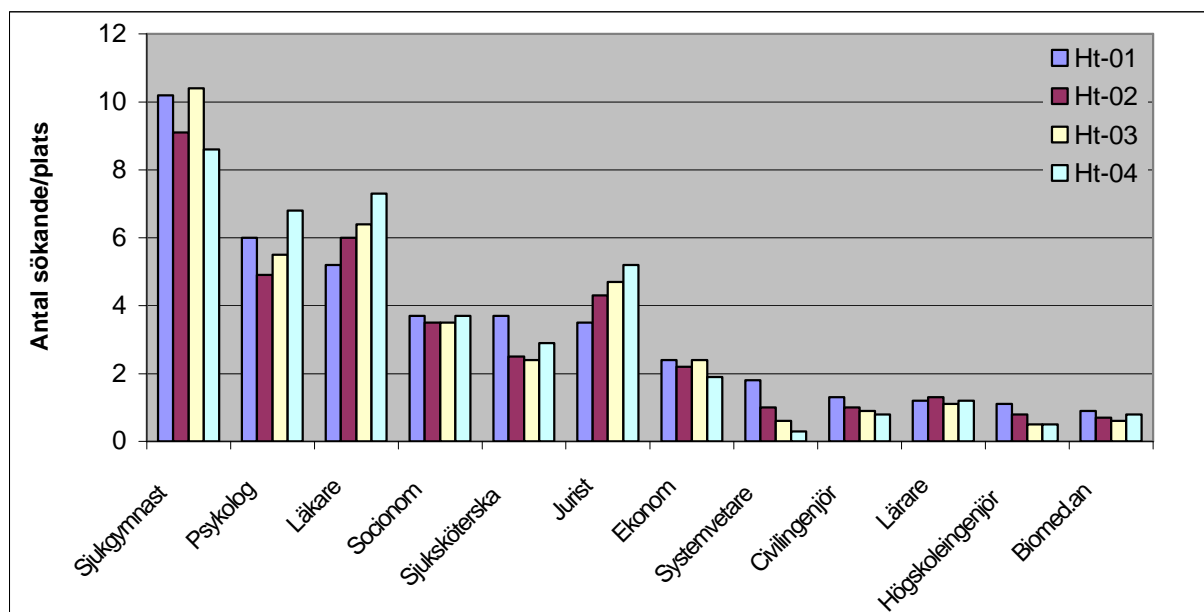
Antalet platser vid respektive studieinriktning varierar över tid. I tabell 3 visas antalet platser till vissa yrkesutbildningar. För vissa av dem har platstillgången förändrats något de senaste åren. Exempelvis har antalet platser till ekonom- och civilingenjörsutbildningen minskat. Däremot har tillgången till högskoleingenjörsutbildningen ökat med närmare 100 platser.

Tabell 3: *Platstillgång för ett urval yrkesutbildningar.*

Utbildning	Höstterminen 2001	Höstterminen 2004
Biomed. an	35	40
Civilingenjör	320	280
Ekonom	220	170
Högskoleingenjör	230	335
Jurist	80	80
Läkare	78	79
Lärare	610	635
Psykolog	35	35
Sjukgymnast	25	35
Sjuksköterska	75	105
Socionom	120	120
Systemvetare	115	115

Källa: Högskoleverket

I förhållande till antalet platser som högskolan erbjuder har utbildningar till sjukgymnast, psykolog, läkare, jurist, samt socionom flest antal sökande (se figur 2). Till de fyra först nämnda utbildningarna är platstillgången mycket begränsad vilket ger ett högt antal sökande per plats. Socionomutbildningen erbjuder däremot något fler antal platser men har också väldigt många sökande. Antalet sökande till jurist- och läkarutbildningarna har ökat stadigt de senaste åren.

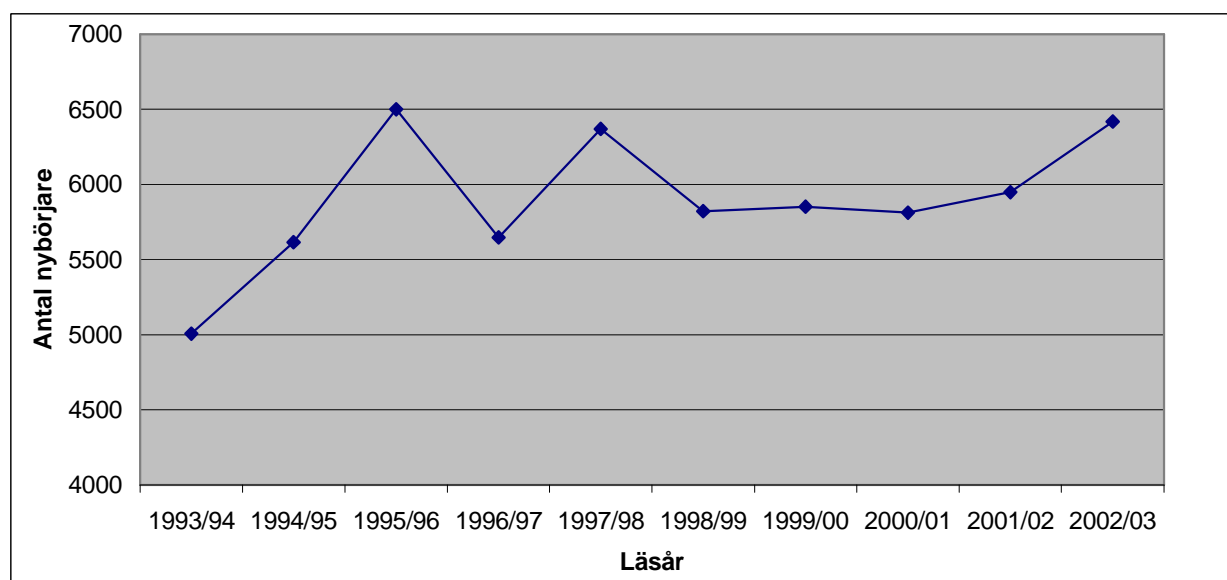
Figur 2: *Antalet sökande per utbildningsplats till ett urval yrkesutbildningar.* Källa: Högskoleverket

Lägst antal sökande till de förfogade utbildningsplatserna har inriktningar till systemvetare, högskole- och civilingenjörer, samt biomedicinanalytiker. Det senaste året har antalet sökande till samtliga av dessa utbildningar minskat i antal.

Mer än 1000 personer söker till lärarutbildningen varje år. Då ett stort antal platser också erbjuds blir antalet sökande per plats relativt få i antal. De allra flesta lyckas därmed komma in på utbildningen.

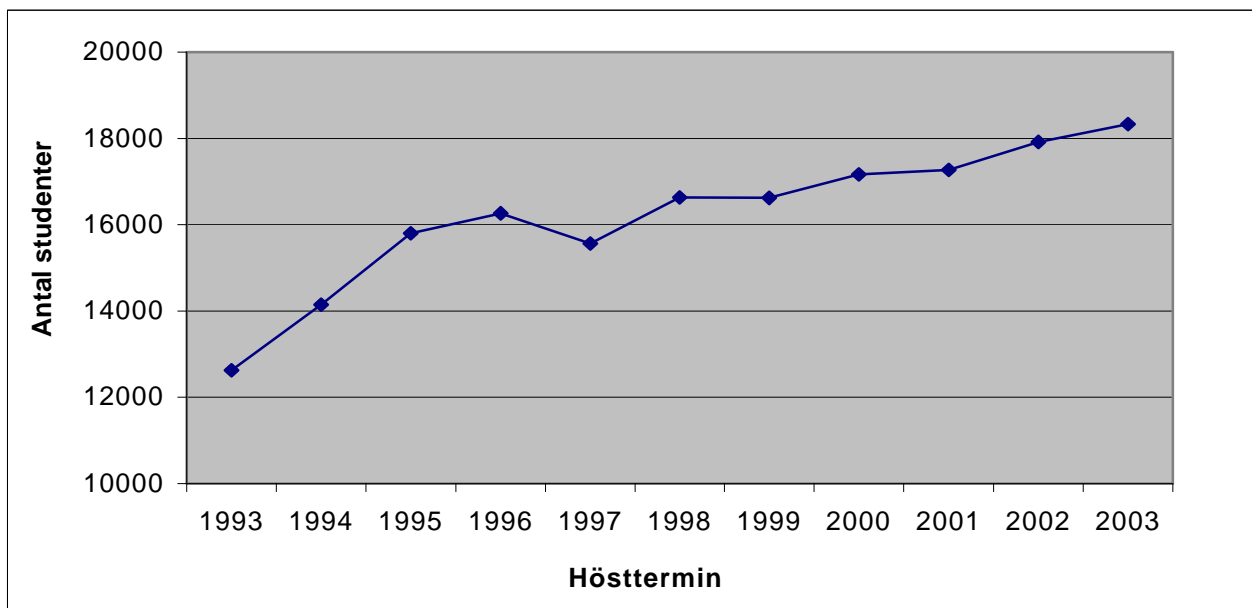
3.1.3 Studerandeutveckling

Sedan början av 1990-talet har antalet studerande vid Umeå universitet ökat i antal, såväl antal nyrekryterade som antal examinerade studenter. Det beror till viss del på utbildningsutbudets storlek, samt på hur många tidigare icke-högskoleutbildningar som fått högskolestatus. Antalet nybörjarstudenter ökade från cirka 5 000 läsåret 1993/94 till 6 400 läsåret 2002/03 vilket är en ökning på 28 procent (figur 3). En ökning som dock varierar något mellan läsåren beroende på årskullars storlek, utbildningarnas platstillgång etc.

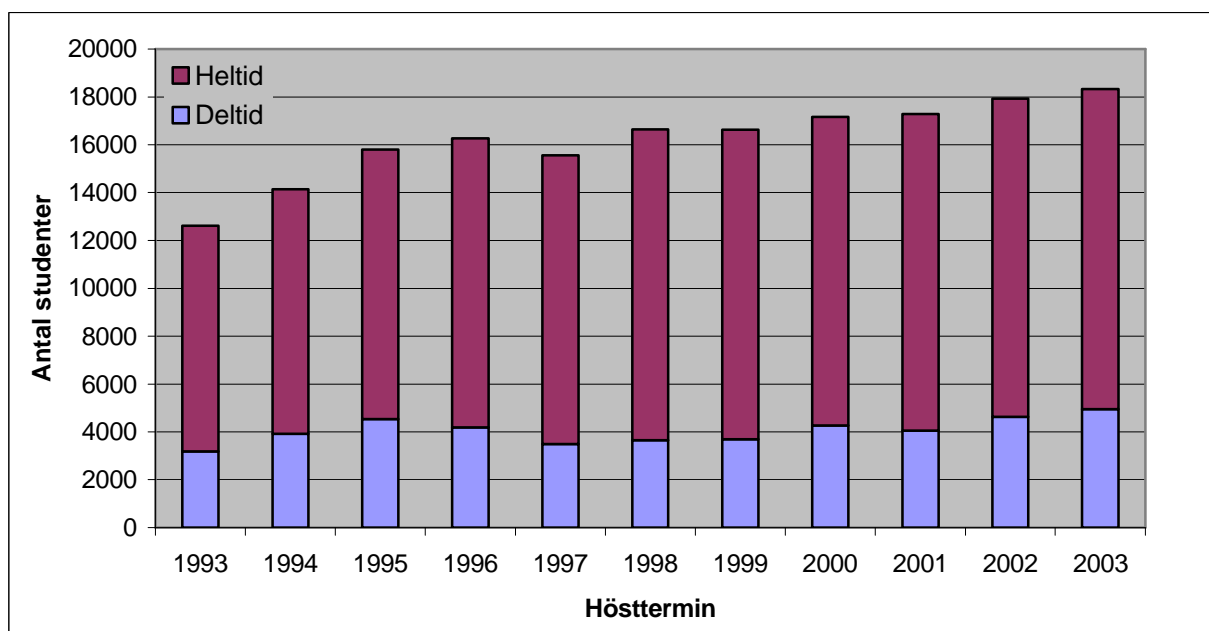
Figur 3: Antalet nybörjare vid Umeå universitet 1993/94-2002/03. Källa: HSV

Sammanlagt har antalet studerande under höstterminerna vid Umeå universitet ökat med nära 6 000 personer, eller över 50 procent, på 10 år (figur 4). Skillnaden i antalet nybörjare mellan män och kvinnor har också förändrats genom åren. I slutet av 1960-talet och början av 1970-talet var andelen män överrepresenterade. Då var 58 procent av nybörjarna män och 42 procent kvinnor. Idag är andelen kvinnor i studier fler än män, läsåret 2002/03 var 37 procent av andelen nybörjare män och 63 procent kvinnor. Det beror bland annat på att fler traditionellt kvinnodominerade yrken än traditionellt mansdominerade yrken har fått högskolestatus. Andelen män i studier har dock ökat med 11 procent mellan läsåren 1993/94 och 2002/03 medan andelen kvinnor ökat med 7 procent under samma tid.

Figur 4: *Studerautvecklingen vid Umeå universitet höstterminen 1993-2003.* Källa: Högskoleverket

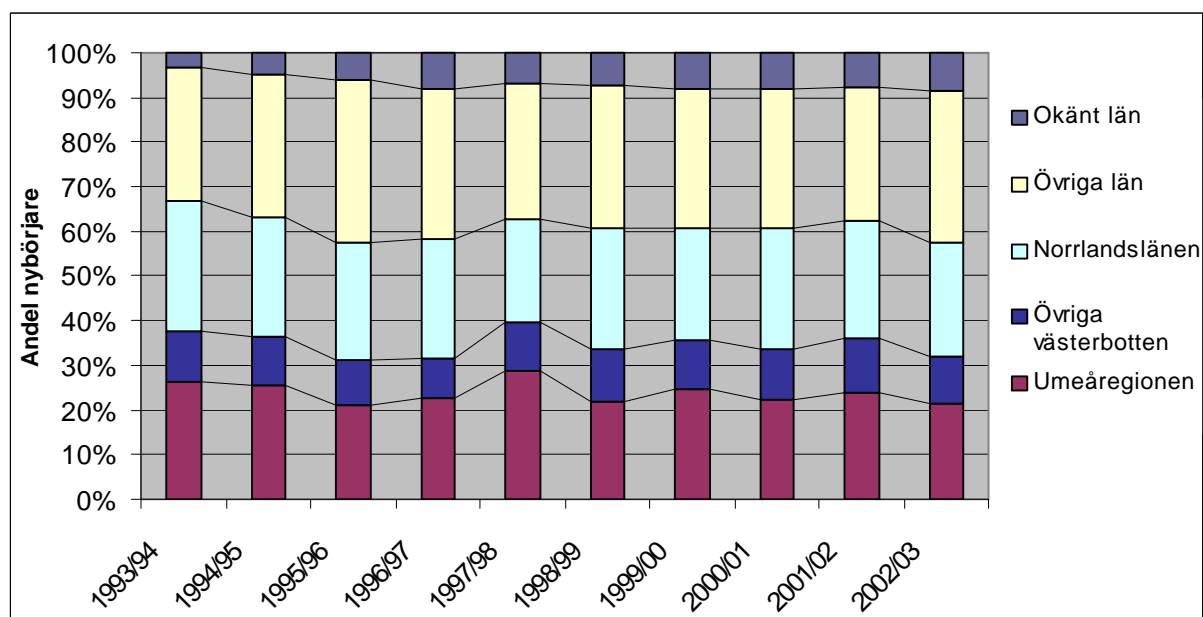
Statistiken över antalet studerande vid Umeå universitet inkluderar såväl hel- som deltidsstuderande. Från höstterminen 1993 till höstterminen 2003 har antalet deltidsstuderande ökat med omkring 56 procent eller från 3 200 studenter till 5 000 studenter (se figur 5). Deltidsstudenterna står därmed för omkring 27 procent av antalet studerande. Två tredjedelar av antalet deltidsstuderande är kvinnor varav omkring 35 procent av alla deltidsstuderande är kvinnor över 35 år.

Figur 5: *Fördelningen av antalet hel- och deltidsstudenter höstterminen 1993-2003.* Källa: Högskoleverket

3.2 Varifrån kommer studenterna till Umeå universitet?

Fördelningen av antalet nybörjare vid Umeå universitet varierar geografiskt. Från högskolans egna län rekryteras flest antal studenter vilket visar på en tydlig regional inriktning. Läsåret 1993/94 rekryterades omkring 5 000 studenter till Umeå universitet. Omkring 38 procent eller 1 900 av nybörjarna kom från Västerbottens län (se figur 6). Av dem stod Umeåregionen för omkring 1 300 av antalet nybörjare varav Umeå kommun stod för merparten, 1 150 personer. Från Skellefteå kommun rekryterades 380 studenter. Drygt 10 år senare hade andelen nybörjarstudenter ökat till omkring 6 400 personer. Rekryteringen från Västerbottens län hade ökat till omkring 2 000 personer men andelsmässigt minskat till 32 procent. Drygt två tredjedelar eller 1 400 personer kom från Umeåregionen varav 1 200 personer enbart från Umeå kommun. Från Skellefteå kommun rekryterades omkring 400 av antalet nybörjare från

länet.

Figur 6: Andelen nybörjare 1993/94-2002/03 fördelade efter rekryteringsställe. Källa: Högskoleverket

Rekryteringen av andelen nybörjare från de övriga norrlandslänen (Västernorrlands län, Jämtlands län samt Norrbottens län) var omkring 30 procent eller 1 500 personer läsåret 1993/94. Från Västernorrlands län kom 11 procent eller 550 personer varav Örnsköldsviks kommun stod för hälften av dem. Från Norrbottens län rekryterades omkring 13 procent. 10 år senare hade rekryteringen från norrlandslänen ökat något till 1 600 personer. Men av det totala antalet nybörjare var de andelsmässigt något färre, 26 procent. Från Västernorrlands län rekryterades omkring 12 procent eller 700 personer varav nära hälften av dem kom från Örnsköldsviks kommun. Rekryteringen från Örnsköldsvik har alltså ökat trots att Mitthögskolan etablerats. Andelen nybörjarstudenter från Norrbottens län utgjorde ungefär en lika stor andel som några år tidigare.

Andelen nybörjare från övriga län i södra och mellersta Sverige var omkring 30 procent eller 1 500 personer läsåret 1993/94. Stockholms län stod för cirka 5 procent av antalet nybörjare. Läsåret 2002/03 hade andelen nybörjarstudenter från övriga län ökat till 34 procent vilket utgjorde 2 200 personer. Det var en ökning med omkring 700 personer fler än 10 år tidigare. Stockholms län stod för cirka 10 procent av antalet nybörjare vid universitetet 2002/03, alltså

en ökning med 5 procent från 1993/94. Det är alltså främst rekryteringen från övriga landet som står för majoriteten av ökningen av antalet nybörjare (se tabell 4).

Omkring 3 procent av nybörjarna 1993/94 kom från okänt län d v s förmodligen utbytesstudenter från utlandet. Det råder dock en osäkerhet varifrån dessa studenter kommer. Några år senare var andelen studenter från okänt län omkring 8 procent av nybörjarna d v s 500 personer.

Tabell 4: *Rekrytering till Umeå universitet 1993/94 och 2002/03*

Rekrytering- antal nybörjare	1993/94	2002/03
Västerbottens län	1 900	2 050
- varav Umeåregionen	-1 300	-1 400
Norrlandslänen	1 500	1 600
Övriga län	1 500	2 200
Okänt län	150	500
Summa	5050	6350

Källa: Högskoleverket/SCB

Således är den geografiska rekryteringen av antalet nybörjare till Umeå universitet förhållandevis jämn de senaste tio åren. Undantaget är nybörjare från södra och mellersta Sverige där rekryteringen till universitetet har ökat de senaste åren med nära 50 procent fler studenter. Även andelen utländska studenter har ökat i mycket stor utsträckning. Det går dock inte att förutspå om den ökningen är tillfällig eller om det kommer att fortsätta öka även framöver. En fortsatt ökning vore dock ett önskvärt scenario om Umeås tillväxt ska kunna realiseras.

3.3 Sammanfattning

- Den samhällsvetenskapliga fakulteten svarar för en tredjedel av det totala programutbudet och är därmed den största fakulteten inom grundutbildningen.
- Antalet nybörjarstudenter har ökat från omkring 5 000 till 6 400 studenter på drygt 10 år, en ökning med 28 procent.
- Den geografiska rekryteringen av antalet nybörjare har varit förhållandevis jämn under de senaste tio åren. De senaste året rekryterades 32 procent eller omkring 2 000 av nybörjarstudenterna från Västerbottens län varav 1 200 personer från Umeå kommun.
- Från de övriga norrlandslänen (Västernorrlands län, Jämtlands län samt Norrbottens län) rekryterades omkring 26 procent eller 1 500 personer.
- Undantaget är nybörjare från södra och mellersta Sverige där rekryteringen till universitetet har ökat det senaste året från 1 500 till 2 200 studenter och utgör därmed 34 procent av nybörjarna. Även andelen utländska studenter har ökat de senaste åren. En fortsatt utveckling av den utomregionala rekryteringen vore ett önskvärt scenario om Umeås tillväxt ska kunna realiseras.
- Andelen kvinnor i studier är fler än män. Idag är 37 procent av andelen nybörjare män och 63 procent kvinnor.
- Antalet deltidsstudierande har ökat med omkring 56 procent eller från 3 200 studenter till

5 000 studenter under de senaste 10 åren. De deltidsstuderande utgör därmed 27 procent av antalet studerande. Två tredjedelar av antalet deltidsstuderande är kvinnor.

4. Val av utbildning

4.1 Vilken typ av utbildning väljer nybörjarna att studera?

Inom juridik och samhällsvetenskap erbjuds flest antal utbildningsplatser och det är således den inriktning som har flest antal nybörjare per år. Andelen nybörjare till den samhällsvetenskapliga sektorn har också ökat mest under åren (se tabell 4). Sammanlagt fördelar sig 36 procent av dem som påbörjade sin utbildning läsåret 2002/03 inom juridik och samhällsvetenskap. Det är en ökning med 40 procent eller 650 personer från fem år tidigare. Antalet yrkesexamina är endast tre till antalet och istället är det främst kurser och program mot generell examen som erbjuds. Kurser i företagsekonomi rekryterade 15 procent eller 340 av nybörjarna inom juridik och samhällsvetenskap 2002/03. Det är en ökning med närmare 100 studenter från tidigare år. Därefter har sociologi, pedagogik och informationsteknologi flest antal nybörjare det senaste året.

Även inom det konstnärliga området har antalet nybörjare ökat de senaste fem åren från knappt 100 till 150 personer. Av det totala antalet nybörjare är de dock en lika stor andel genom åren, omkring 2 procent. Det konstnärliga området innefattar såväl designhögskolan som konsthögskolans studenter. Mest har antalet nybörjare ökat inom kurser mot generell examen, däribland industridesign.

Till skillnad från den samhällsvetenskapliga sektorn har antalet nybörjare inom den naturvetenskapliga sektorn istället minskat från 11 procent av nybörjarna till 9 procent under det senaste året i mätperioden. Rekryteringen har dock varierat något under åren men antalet nybörjare har inte ökat sedan 1998/99. Inom naturvetenskap ges inga program mot en yrkesexamen och det är främst inriktningar mot kemi, miljö- och hälsoskydd samt matematik som har flest antal nybörjare. Antalet nybörjare inom matematik har dock minskat med mer än hälften under dessa år medan antalet nybörjare inom biologi ökat med ungefär lika många.

Tabell 4: Antalet nybörjare inom respektive utbildningsområde

	1998/1999	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2002/2003
Humaniora och teologi	1 120	1 128	1 089	980	1 123
Juridik och samhällsvetenskap	1 642	1 823	2 003	1 942	2 301
Undervisning	644	608	601	655	664
Naturvetenskap	681	611	549	665	565
Teknik	479	463	424	450	416
Medicin och odontologi	493	421	382	455	453
Vård och omsorg	766	625	624	667	714
Konstnärligt område	98	86	131	118	144

Även inom teknik har antalet nybörjarstudenter minskat något de senaste åren men har i stort sett varierat ganska lite under den sammantagna mätperioden. Omkring 7 procent väljer en teknisk inriktning. De allra flesta väljer att studera vid ingenjörsprogrammen med en inriktning mot civil- eller högskoleingenjör medan mindre än 10 procent väljer en teknisk kurs mot generell examen. Som civilingenjör kan man vid tidpunkten för mätperioden examineras i teknisk biologi, fysik, naturvetenskap och datavetenskap. Antalet nybörjare inom civilingenjörsområdet har ökat från 187 personer till 214 personer under mätperioden. Däremot har inriktningen mot högskoleingenjör har stadigt tappat nybörjare varje år. Läsåret 2002/03 började 100 personer färre än 5 år tidigare. I realiteten har ingenjörsprogrammen

därmed tappat omkring ett femtiotal studenter. Högskoleingenjörerna kan examineras i inriktningar mot elektronik, bygg, data, energi och maskin.

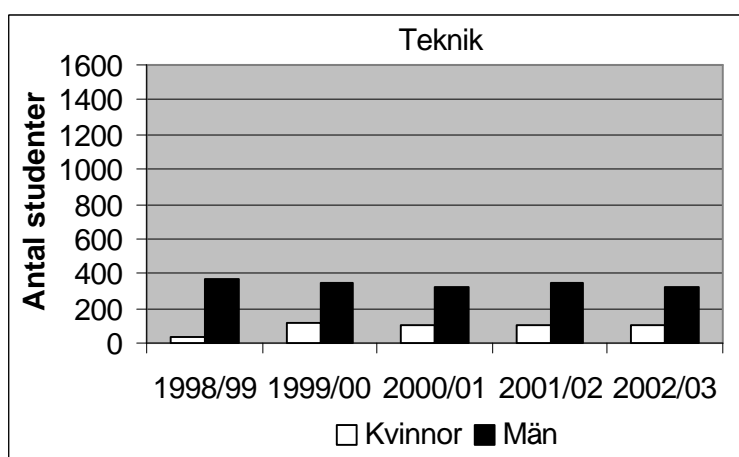
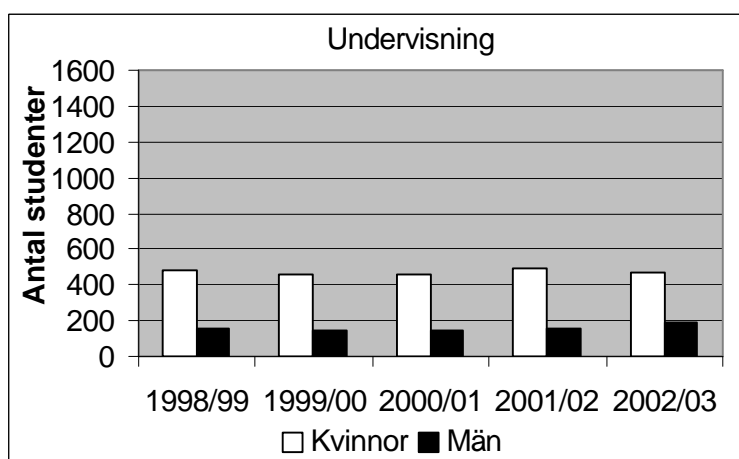
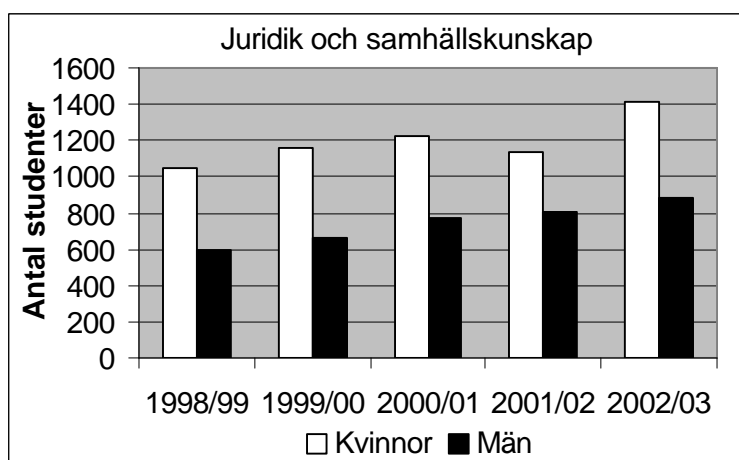
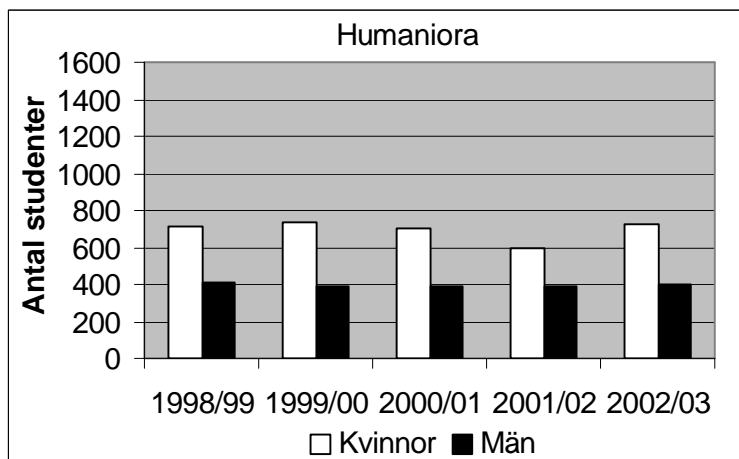
Humaniora och teologi rekryterar, näst efter den samhällsvetenskapliga sektorn, flest antal nybörjarstudenter. Rekryteringen har varit relativt jämn över åren med omkring 20 procent av andelen nybörjare. Precis som inom den samhällsvetenskapliga sektorn är det nästan uteslutande inriktningar mot generell examen inom humaniora och teologi. Det innebär att i stort sett alla nybörjare inom humaniora och teologi påbörjar en kurs mot generell examen. Kurser i engelska, svenska och filosofi rekryterar tillsammans närmare en tredjedel av antalet nybörjare per läsår inom humaniorasektorn.

Till läraryrket söker sig omkring 650 personer eller 11 procent av nybörjarstudenterna varje år. Under de tre första åren i mätperioden var grundskolelärare årskurs 4-9, följt av gymnasielärare, utbildningar med flest antal nybörjare. År 2001/02 infördes den nya lärarutbildningen där alla inriktningar, inklusive fritidspedagoger, läser det första året gemensamt för att därefter välja den inriktning man önskar. Det innebär att det inte går att urskilja vilken inriktning på lärarutbildning som nybörjarna valt.

Medicin och odontologi rekryterar omkring 7 procent av antalet nybörjare varje år. Nästan hälften av nybörjarstudenterna valde ett yrkesinriktat program mot läkare, tandläkare eller psykoterapeut. Resterande påbörjade en enskild kurs inom exempelvis medicin, odontologi eller biomedicin. Att en så stor andel av studenterna påbörjade en kurs mot generell examen kanske kan höra samman med att intagningskraven till programmen är väldigt höga. Tandläkarprogrammet har en stor andel utbytesstudenter (läs mer under examenskapitlet).

Omkring 11 procent av nybörjarna eller mellan 600-700 personer påbörjar en utbildning inom vård och omsorg. Cirka en fjärdedel av dem väljer att studera till sjuksköterska. Även fristående kurser inom omvårdnad, social omsorg och sjukgymnastik har ett stort antal nybörjare varje år.

4.2 Väljer män och kvinnor olika utbildning?

Enligt Umeå universitets årsredovisning år 2003 har fyra av universitetets totalt fem fakulteter fler kvinnliga än manliga studenter i grundutbildningen. Fortfarande är utbildningsinriktningen mellan män och kvinnor förhållandevis traditionell.

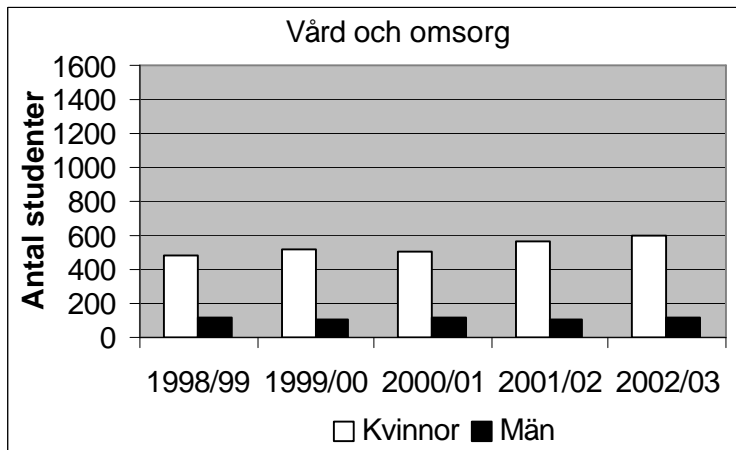
Inom samhällsvetenskap, undervisning samt inom den

humanistiska inriktningen är andelen kvinnor betydligt fler än männen. Andel kvinnor som påbörjade en samhällsvetenskaplig utbildning var omkring 60 procent läsåret 2002/03. Störst är skillnaden inom kurser och program mot socionomexamen där antalet kvinnor är överrepresenterade. Andelen män har dock ökat några procent under de senare åren i

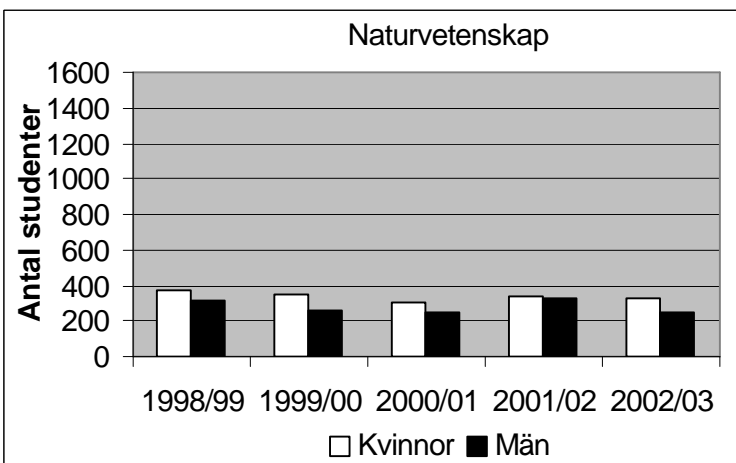
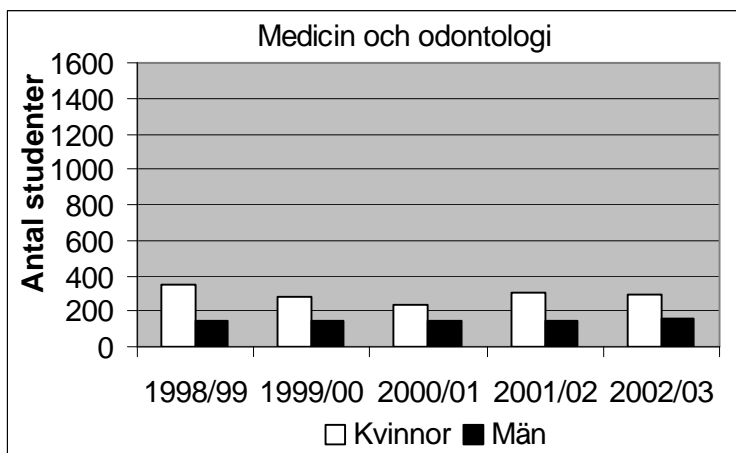
mätperioden och är främst mer representerade inom bland annat datavetenskap, informatik och statistik.

Omkring 70 procent av nybörjarna vid lärarutbildningarna var kvinnor medan 30 procent var män läsåret 2002/03. Andelen män har därmed ökat med 5 procent det senaste året i mätperioden.

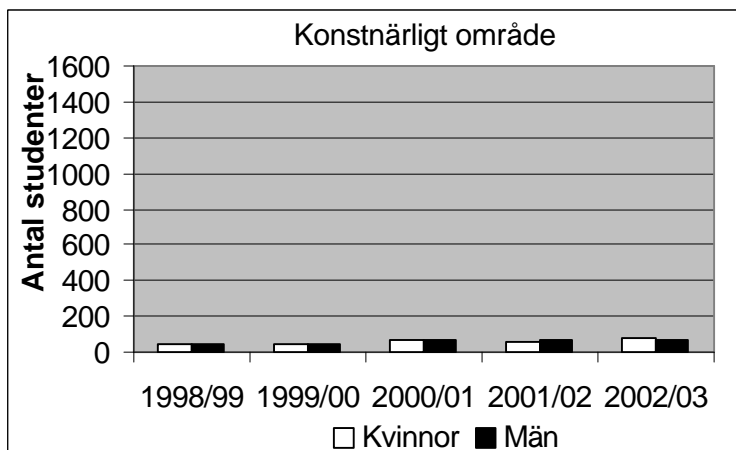
Lsåret 2002/03 utgjorde andelen män inom de tekniskt inriktade utbildningarna 75 procent av nybörjarstudenterna. Det är en ungefär lika stor andel män som utbildningen haft de senaste fem åren.

Andelen kvinnor inom vård och omsorg var mer än 80 procent av nybörjarna. Inom medicin och odontologi, d v s läkare, tandläkare och psykoterapeuter, är omkring två tredjedelar av nybörjarna kvinnor och en tredjedel män varje år i mätperioden.

Endast inom den naturvetenskapliga och den konstnärliga sektorn är andelen män och kvinnor någorlunda jämnt fördelad.

Figur 7: Fördelningen av kvinnor och män inom respektive utbildningsområde.

4.3 Skiljer sig valet av utbildning beroende på varifrån man kommer?

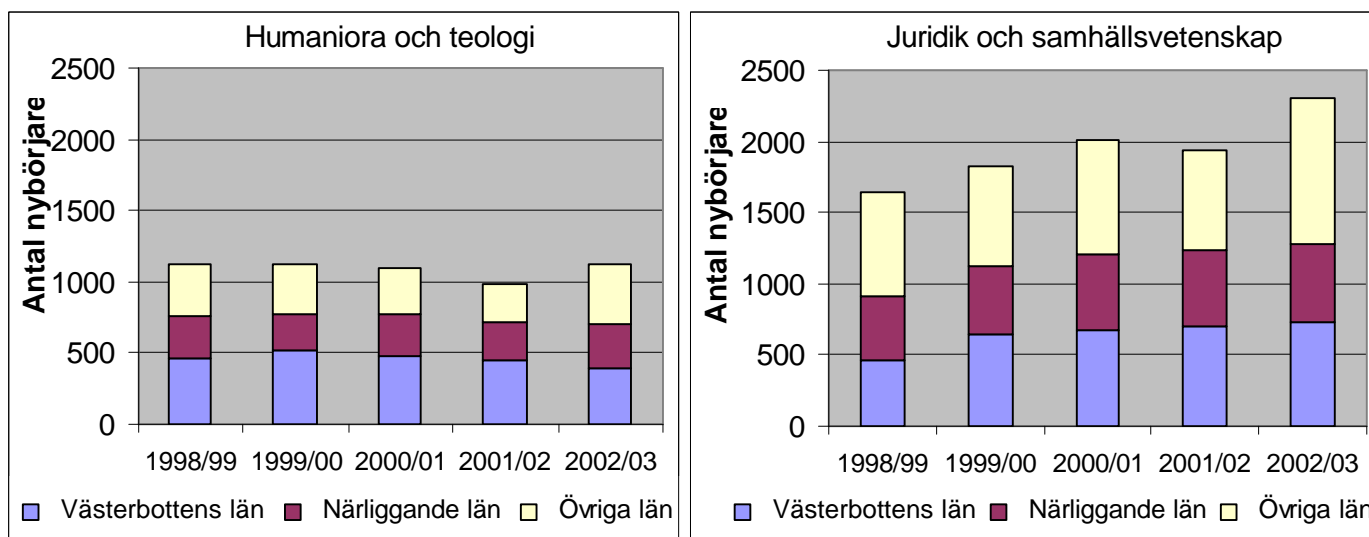
Rekryteringen till Umeå universitet visar även att det finns geografiska skillnader i valet av utbildning. Vård och omsorg rekryterast flest antal studenter från Västerbottens län. Mer än 40 procent av nybörjarna inom vårdutbildningen kommer från länet (se figur 8). Det är dock en minskning med 15 procent de senaste åren. Fördelningen av övriga nybörjare inom utbildningen är jämnt fördelade mellan övriga norrland och övriga Sverige.

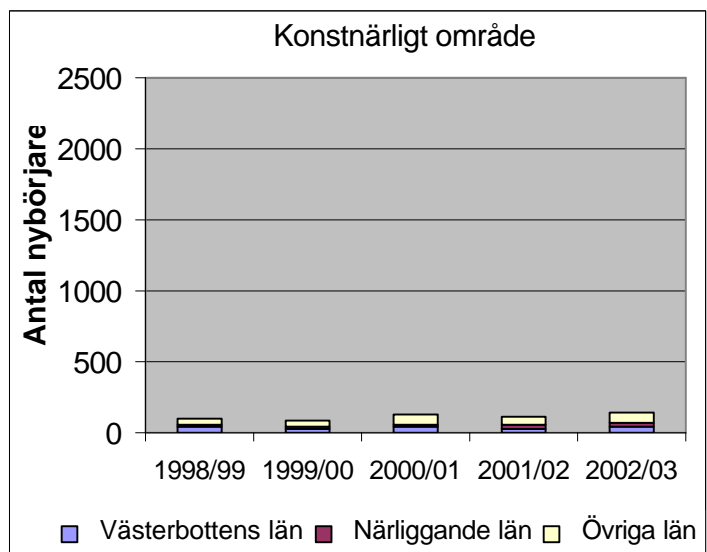
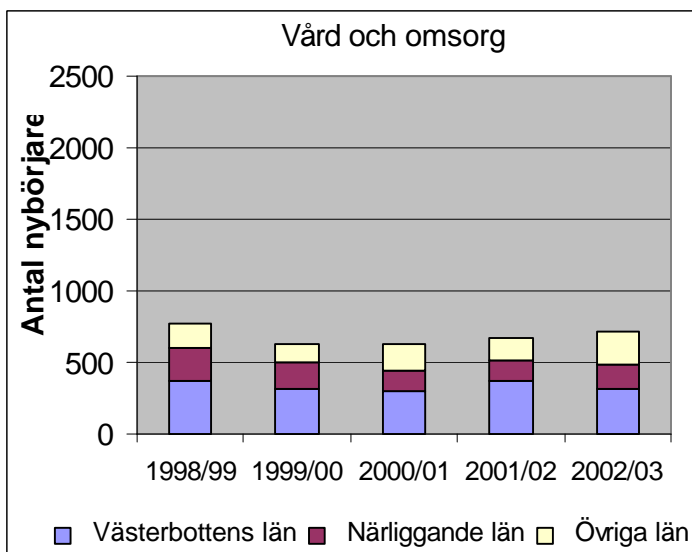
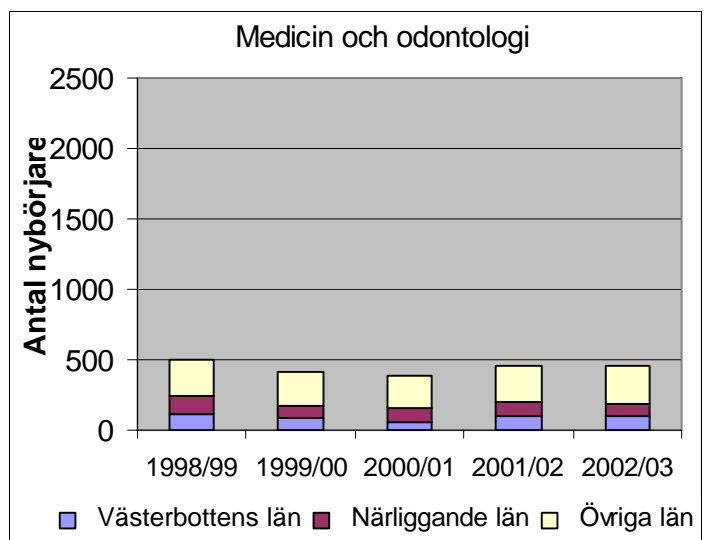
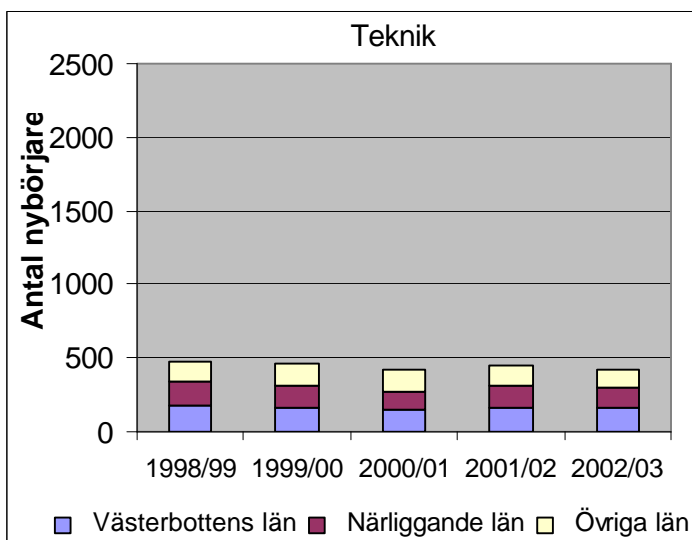
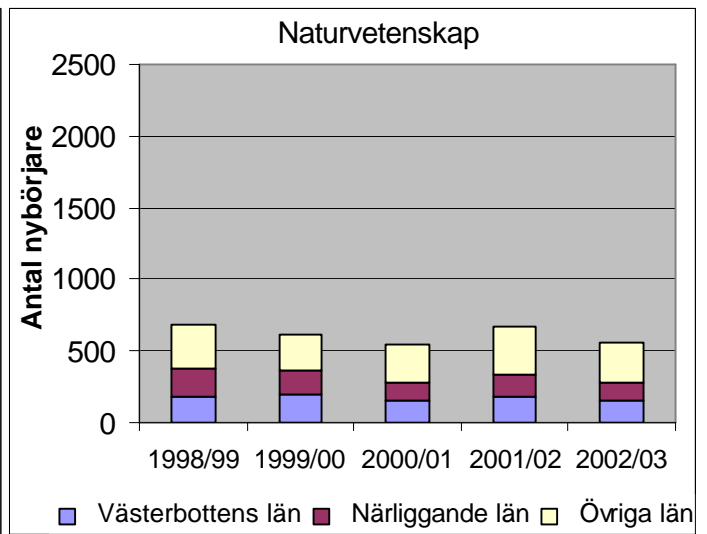
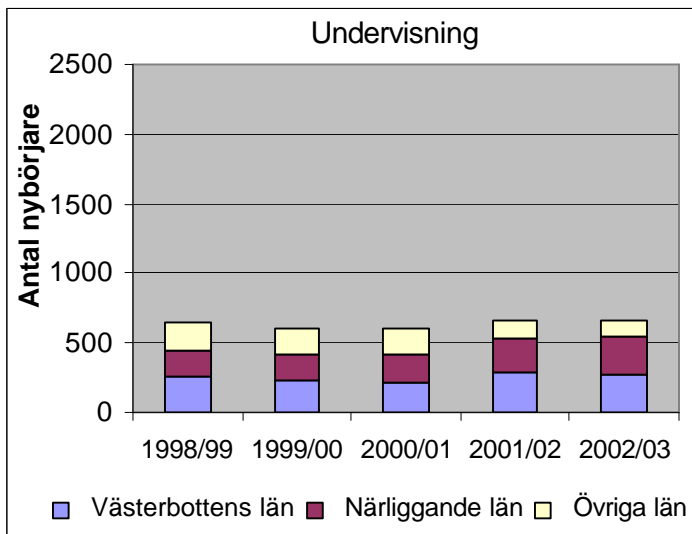
Även inom undervisning rekryteras flest antal nybörjare, omkring 40 procent, från Västerbottens län. Ytterligare 40 procent rekryteras från övriga norrland och härifrån har rekryteringen ökat med närmare 50 procent de senaste fem åren. Andelen nybörjare från övriga Sverige är idag omkring 20 procent men har under de fem åren i mätperioden minskat från 200 till 115 studenter. Det kan bero på att allt fler högskolor startat lärarutbildningar vilket gör att undervisningssektorn blivit mer konkurrensutsatt. Då den största andelen nybörjare inom dessa områden är kvinnor tycks det därmed vara så att kvinnor från Norrland i relativt stor utsträckning väljer att läsa till sjuksköterska och lärare. Något som kan bero på att de, för att kunna bo kvar, utbildar sig efter arbetsmarknadens behov.

Inom utbildningsområdena humaniora och teologi samt teknik kommer också nära 40 procent av nybörjarna från Västerbottens län. Andelen nybörjare från övriga län i norrland och övriga Sverige fördelas relativt jämnt inom både humaniora och teknik.

Utbildningarna inom juridik och samhällsvetenskap har en relativt jämn fördelning av studenter från Västerbottens län och norrlandsläna. Däremot står andelen nybörjare från övriga län för den största rekryteringen med omkring 40 procent.

Till utbildningarna inom naturvetenskap, medicin och odontologi samt inom de konstnärliga områdena är mer än hälften av antalet studenter rekryterade från övriga län vilket innebär att dessa utbildningsområden kan betraktas som riksrekryterande. Figurerna nedan visar andelen nybörjare fördelat efter utbildningsområde och rekryteringslän.

Figur 8: Andelen nybörjare 1998/99-2002/03 fördelat på utbildningsområde och rekryteringslän.

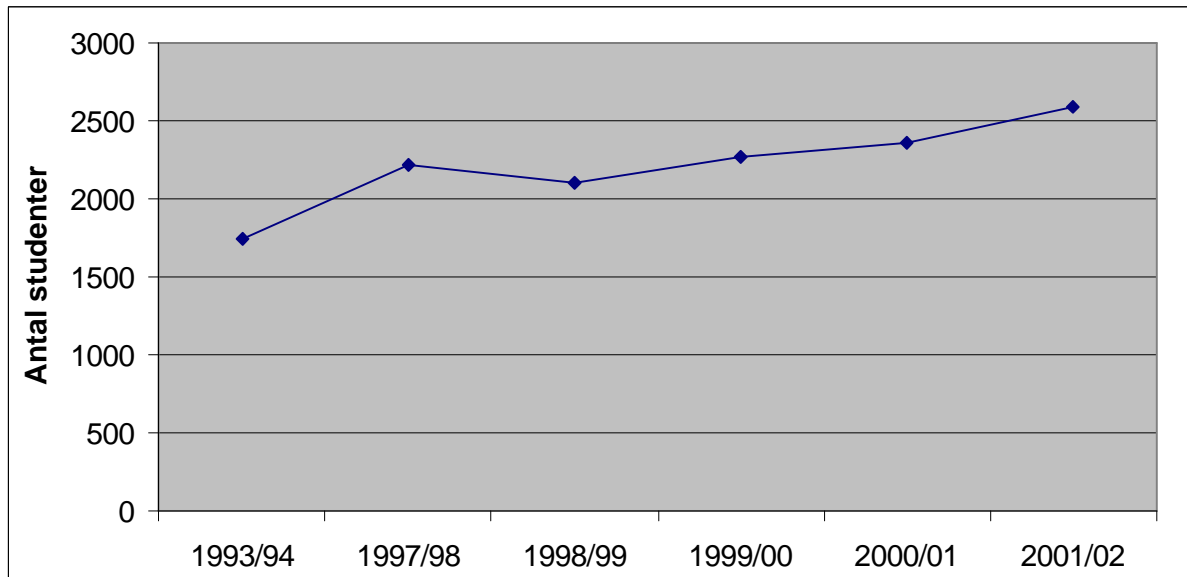
4.4 Sammanfattning

- Den samhällsvetenskapliga fakulteten har flest antal nybörjare per år och är också den inriktning som ökat mest under åren. Av de studenter som påbörjade sin utbildning läsåret 2002/03 fördelade sig 36 procent eller 2 300 personer inom juridik och samhällsvetenskap. Det är en ökning med 40 procent eller 650 personer från fem år tidigare.
- Även inom det konstnärliga området har antalet nybörjare ökat de senaste fem åren från knappt 100 personer till 150 personer. Inriktningen har dock lägst antal nybörjare per år.
- Däremot har antalet nybörjare inom den naturvetenskapliga sektorn minskat från 11 procent av nybörjarna till 9 procent under det senaste året i mätperioden. Det senaste året i mätperioden började 560 personer studera naturvetenskap.
- Inom teknik har antalet nybörjare varierat ganska lite under den sammantagna mätperioden, omkring 7 procent eller omkring 450 personer väljer en sådan inriktning varje år. Det senaste året har dock antalet nybörjare minskat något.
- Humaniora och teologi rekryterar, näst efter den samhällsvetenskapliga sektorn, flest antal nybörjarstudenter. Rekryteringen har varit relativt jämn över åren med omkring 20 procent eller 1 100 av andelen nybörjare.
- Till läraryrket söker sig omkring 650 personer eller 11 procent av nybörjarstudenterna varje år.
- Medicin och odontologi rekryterar omkring 7 procent eller 450 personer av antalet nybörjare.
- Omkring 11 procent av nybörjarna eller mellan 600-700 personer påbörjar en utbildning inom vård och omsorg.
- Valet av utbildningsinriktning mellan män och kvinnor är fortfarande förhållandevis traditionell. Inom det tekniska området är tre av fyra nybörjare män medan mer än 80 procent av nybörjarna inom vård och omsorg är kvinnor.
- Rekryterade från Västerbottens län utgör mer än 40 procent av nybörjarna inom vård och omsorg samt undervisning. Även inom humaniora och teknik är andelen nybörjare från länet omkring 40 procent.
- Rekryterade från övriga Norrland utgör 40 procent av nybörjarna inom undervisning.
- Rekryterade från län i södra och mellersta Sverige utgör mer än 40 procent av nybörjarna inom juridik och samhällsvetenskap. Till utbildningarna inom naturvetenskap, medicin och odontologi samt inom de konstnärliga områdena är mer än hälften av antalet studenter rekryterade från övriga län vilket innebär att dessa utbildningsområden kan betraktas som riksrekryterande.

5. Examen

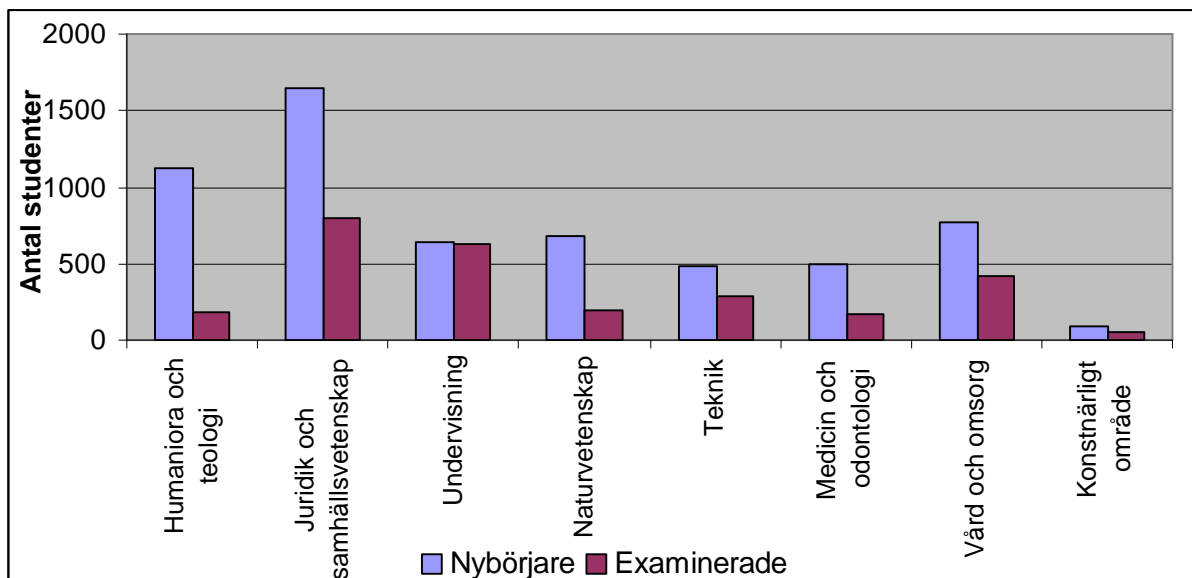
5.1 Hur många studenter examineras från Umeå universitet?

Antalet studenter som avlade en examen från Umeå universitet uppgick till omkring 2 600 personer läsåret 2001/02. Det är en ökning med drygt 50 procent från läsåret 1993/94 då antalet studenter som examinerades var omkring 1 700 (se figur 9). Antalet avlagda examina är något fler i förhållande till antalet examinerade då samma uppsättning kurser kan ge behörighet till fler än en examen (t.ex. civilingenjörsexamen och en teknisk kandidatexamen) vilket genererar fler examensbevis.

Figur 9: Antalet examinerade studenter 1993/94-2001/02. Källa: Höskoleverket

Andelen examinerade varierar betydligt i förhållande till andelen nybörjare. Figur 10 visar skillnaden mellan antalet nybörjare 1998/99 samt antalet examinerade fyra år senare.

Figur 10: Antalet nybörjare 1998/99 i förhållande till antalet examinerade 2001/02.

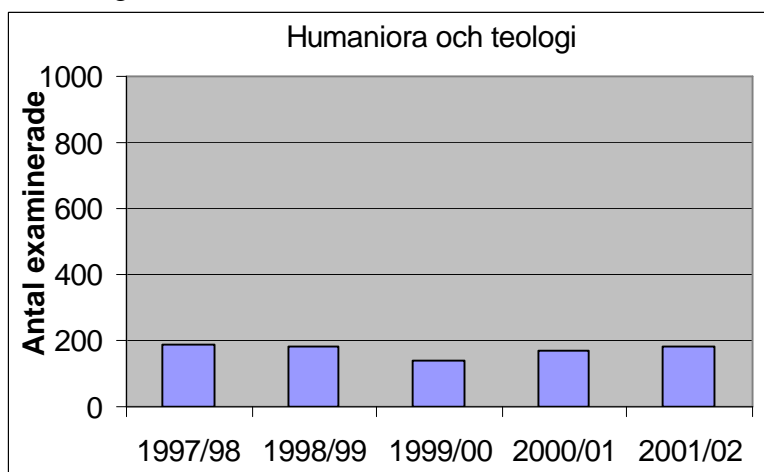
Vissa utbildningar inom exempelvis medicin och teknik kräver oftast mer än fyra år innan en examen kan avläggas. Därmed kan man inte dra den slutsatsen att de som påbörjar sin utbildning läsåret 1998/99 avslutar den läsåret 2001/02. Däremot ger det en liten uppfattning

om relationen mellan den grupp studenter som vi behandlar i studien, d v s de som fullföljt och tagit ut sin examen, i förhållande till antalet studenter som påbörjar en utbildning men lämnar högskolan utan att ta ut en examen. Det visar också i någon mån skillnaden i antalet examina mellan de utbildningsområden som till största delen erbjuder generella program och enskilda kurser, exempelvis humaniora, samhällsvetenskap och natur, och de som erbjuder program som leder till en yrkesexamen. Antalet studenter som tar ut en examen i förhållande till antalet nybörjare verkar främst överensstämma inom undervisning.

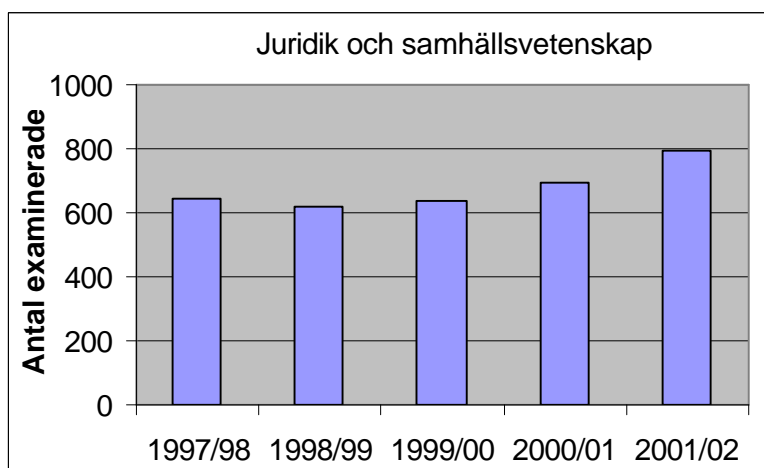
Inom humaniora avläggs en väldigt liten andel examina i förhållande till antalet studenter som påbörjar en kurs inom det området. En förklaring kan vara att man som nybörjare vill bättra på sina språkkunskaper innan fortsatt utbildning inom ett annat område då engelska är den kurs med flest antal nybörjare inom humaniora.

5.2 Vilka examineras från Umeå universitet och hur varierar det över tid?

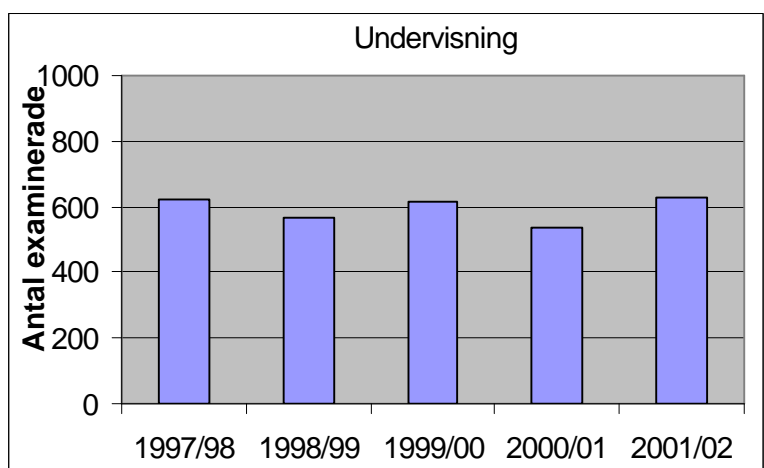
Antalet examina skiljer sig, precis som antalet nybörjare, mellan olika utbildningsområden och över tid. Flest examina står den samhällsvetenskapliga sektorn för, följt av undervisning samt vård och omsorg. Figurerna nedan visar antalet examinerade studenter inom respektive utbildningsområde.

Antalet studenter som examineras inom humaniora och teologi är förhållandevis stabilt under mätperioden. Omkring 180 studenter, eller 7 procent av antalet avlagda examina, utbildas varje läsår. Främst är det inriktningar mot historisk-filosofiska ämnen och språk som examineras.

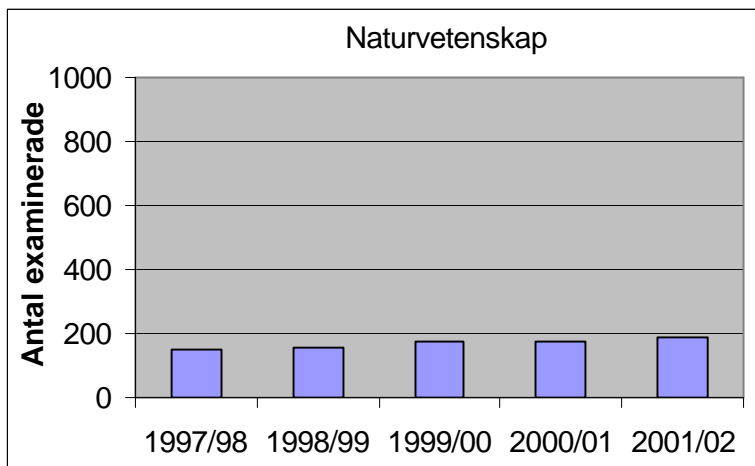

Juridik och samhällsvetenskap står för nära 30 procent av antalet examinationer. Antalet examinerade har ökat med 150 personer eller 20 procent under dessa fem år och idag examineras nära 800 studenter inom området. Främst är det socionomexamen som har ökat mest, nära 50 procent eller 100 personer fler har examinerats inom den sektorn.

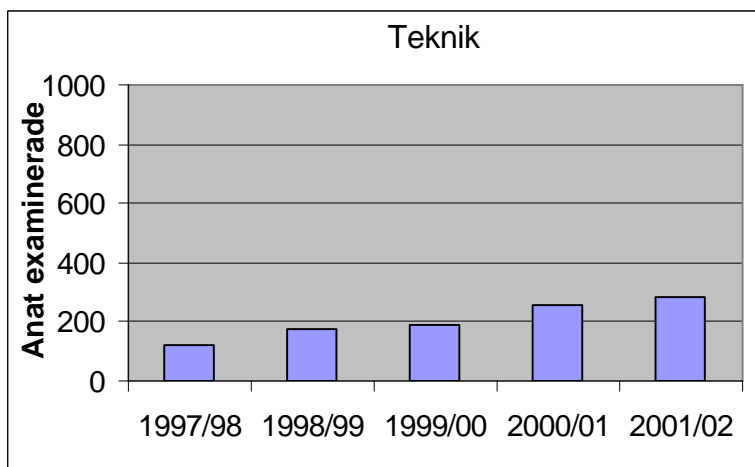

Inom undervisning avlades 23 procent av antalet examina det senaste läsåret vilket motsvarar omkring 600 studenter. Antalet examinerade med inriktning mot grundskolelärare 4-9 samt gymnasielärare har ökat något de senaste åren medan grundskolelärare 1-7 och barn- och ungdomspedagoger har minskat. Lärarexamen med inriktning mot ma/no, en utbildning med ständig bristvara

på arbetsmarknaden, har minskat med cirka 20 procent eller 25 studenter under mätperioden.

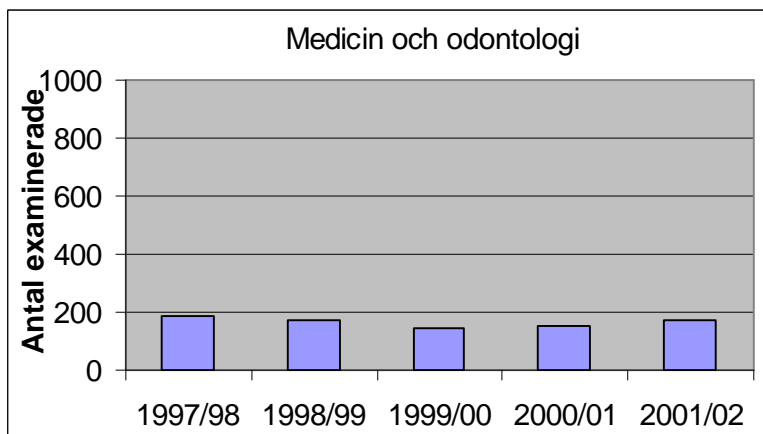

Den naturvetenskapliga inriktningen bidrar med 7 procent av antalet examinationer per läsår. Antalet examina har ökat med 25 procent eller cirka 40 studenter de senaste fem åren och idag examineras nära 200 personer. Främst är det examina med inriktning mot biologi som har ökat.

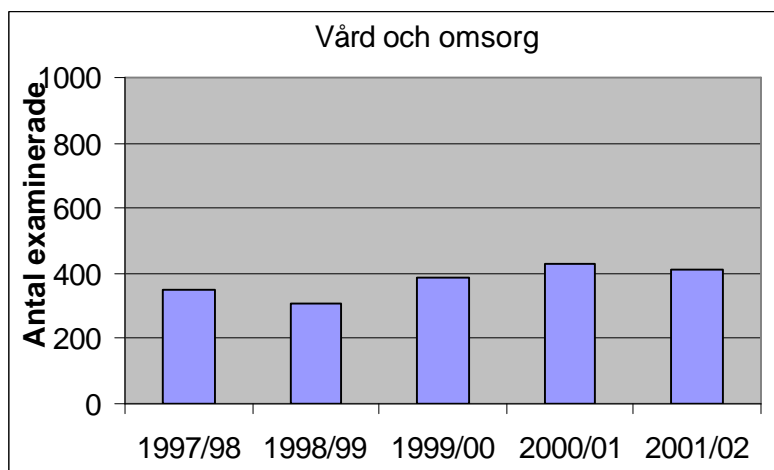
Antalet examinerade inom teknik har ökat från 5 till 10 procent under mätperioden. En ökning från 125 till nära 300 personer eller 140 procent. Såväl examina med inriktning mot civilingenjör som högskoleingenjör har ökat med mer än 50 procent. I framtiden kan dock antalet examinerade förväntas minska då antalet nybörjare stadigt minskat de senaste åren. Civilingenjörsexamen med

inriktning mot teknisk datavetenskap samt teknisk fysik examinerar flesta antal studenter.

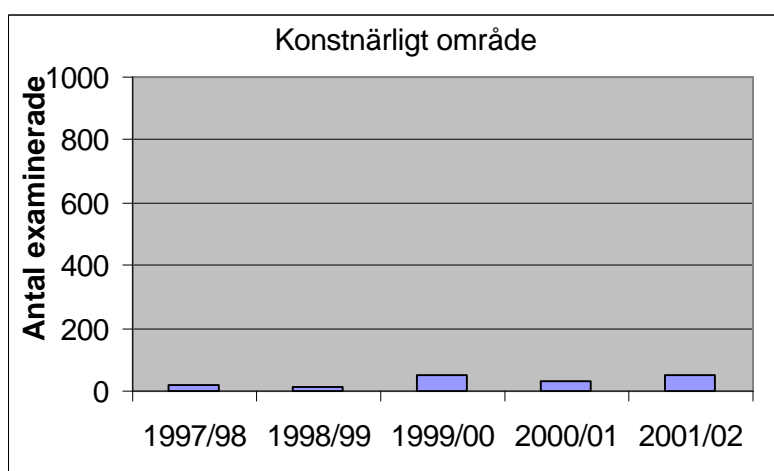
Antalet examinerade inom medicin och odontologi är tämligen lika under mätperioden och mellan 250 och 300 studenter tar en examen varje år. De senaste tre åren har en måttlig minskning av den totala andelen examinerade skett från 8 till 6 procent. Förutom ett hundratal läkare och ett trettio-tal tandläkare som examineras varje år utbildas även ett fåtal

psykoterapeuter.

inom omvårdnad och rehabilitering.

Omkring 15 procent av alla examinationer avges inom vård och omsorg. Antalet examinerade har dock ökat något de tre senaste åren i mätperioden och utgör idag omkring 400 personer per år. Omkring 130 studenter avlägger en sjuksköterskeexamen varje år medan ett femtiotal studenter avlägger en examen inom sjukgymnastik. Därtill avläggs en stor andel generella examina

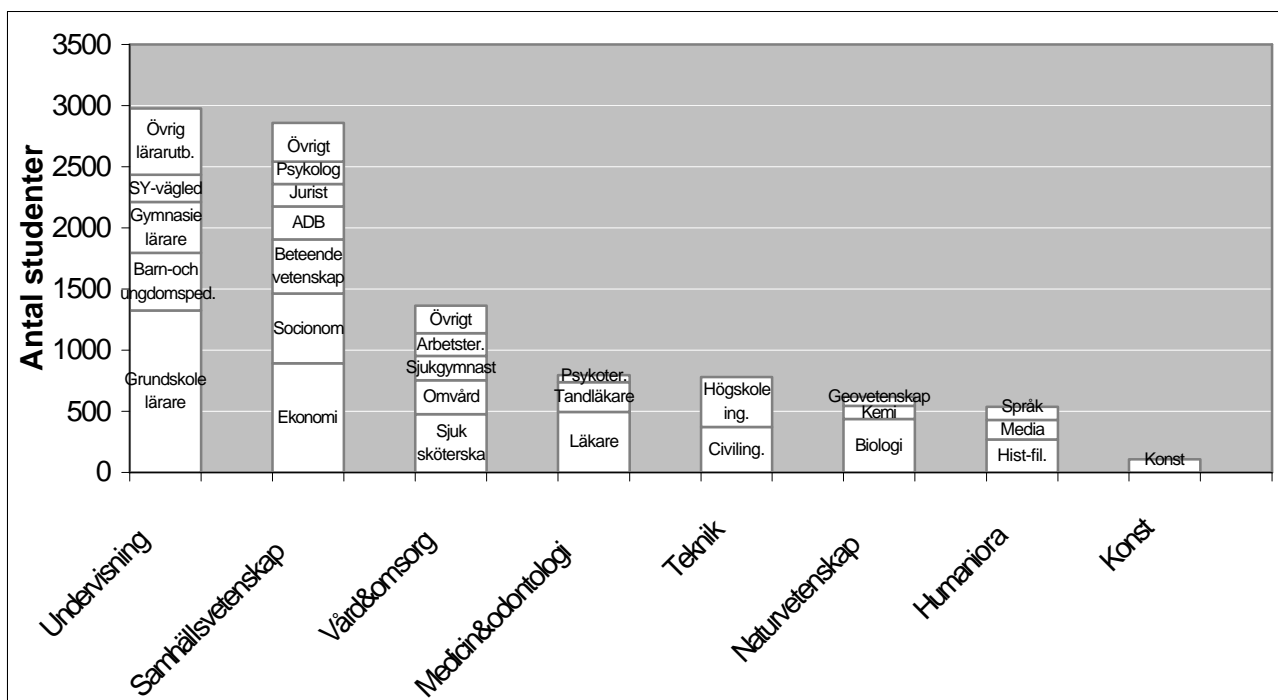

Antalet examinerade inom konstnärligt område har också ökat något de senaste åren i mätperioden. Idag examineras omkring 50 studenter med en konstnärlig inriktning. Det konstnärliga området utgör 2 procent av antalet avlagda examina vid universitetet.

Figur 11: *Antalet examinerade studenter mellan 1997/98-2001/02 inom respektive utbildningsområde.*

De vanligaste yrkesutbildningarna vid Umeå universitet under perioden 1996/97-2000/01 var grundskolelärare 1-7 och 4-9 följt av socionomexamen och sjuksköterskeexamen.

Av de generella examina står ekonomutbildningarna för flest antal examinerade över åren. Omkring 200 personer examineras från en ekonomutbildning varje år. Examinationer i biologi, beteendevetenskap och omvårdnad svarar därefter för ett stort antal examinerade under

mätperioden (se figur 12).

Figur 12: Det sammanlagda antalet examinerade studenter inom olika inriktningar under åren 1996/97-2000/01.

Slutligen kan nämnas att antalet examina ökat inom den samhällsvetenskapliga och den tekniska sektorn. De samhällsvetenskapligt utbildade kommer troligen att fortsätta bli fler då antalet nybörjare ökat de senaste åren. Det motsatta gäller dock för studenter med en teknisk

examina där antalet nybörjare istället har minskat något de senaste åren.

5.3 Sammanfattning

- Antalet studenter som avlade en examen från Umeå universitet uppgick till omkring 2 600 personer läsåret 2001/02. Det är en ökning med drygt 50 procent från läsåret 1993/94 då 1 700 studenter examinerades.
- Flest examina står den samhällsvetenskapliga sektorn för med omkring 30 procent av alla examinerade, följt av undervisning med 23 procent samt vård och omsorg med 15 procent av antalet examinerade. Inom humaniora och teologi examineras omkring 7 procent varje

läsåar. Ytterligare 7 procent examineras inom naturvetenskap. Inom det tekniska området har antalet examinerade ökat från 5 till 10 procent under de senaste fem åren. Däremot har de examinerade inom medicin och odontologi minskat från 8 till 6 procent. Totalt är 2 procent av antalet avlagda examina inom det konstnärliga området.

- Bland yrkesutbildningarna är grundskolelärare 1-7 och 4-9 de vanligaste examinationerna. Därefter är socionomexamen den vanligaste examen, en utbildning där antalet examinerade ökat med 100 studenter de senaste åren. Även sjuksköterskorna svarar för en stor del av examinationerna. Av de generella examina svarar ekonomutbildningarna för flest antal examinerade över åren med omkring 200 examinationer varje år.

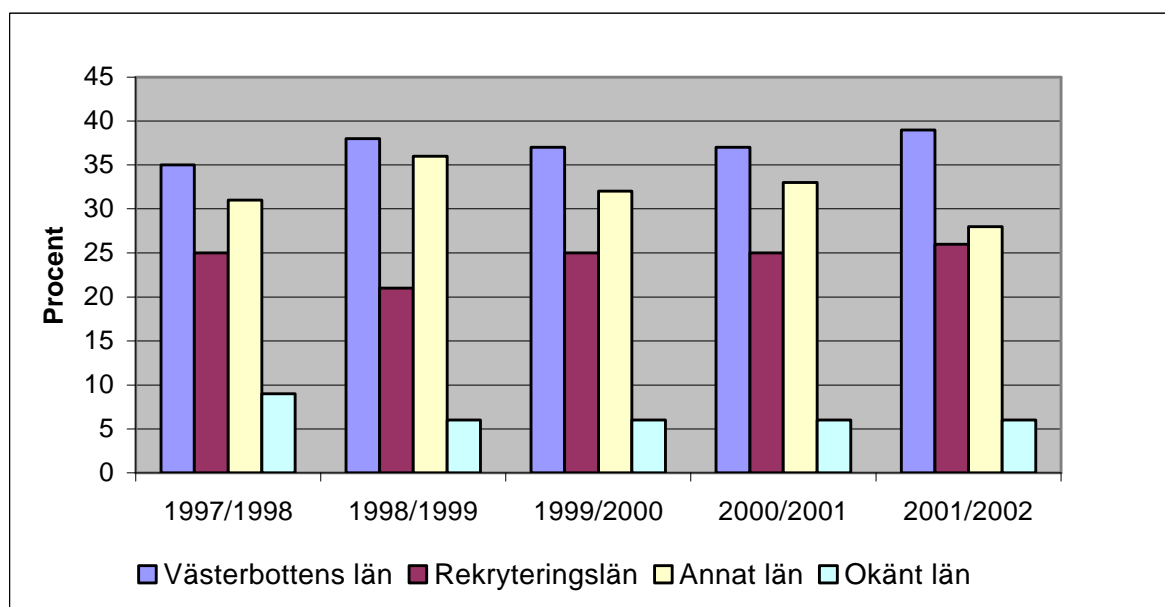
6. Efter examen

6.1 Var bor studenterna 2 år efter examen?

6.1.1 Västerbottens län

Som framgår av figur 13 bor drygt 35 procent, eller omkring 780 personer, av antalet examinerade läsåret 1997/98 kvar i Västerbottens län två år efter examen. Fyra år senare har andelen studenter som stannar kvar i länet ökat till närmare 40 procent, eller över 1 000 personer.

Av de mellan 60-65 procent som flyttar från länet varje år väljer en del studenter att flytta tillbaka till hemtrakterna. Efterfrågan på utbildad arbetskraft på hemorten kanske medfört att man tagit steget att flytta iväg för att studera för att sedan återvända hem till ett arbete. Andra vill ha närhet till familj och andra sociala kontakter och väljer att flytta tillbaka av den anledningen. Statistiken visar att omkring en fjärdedel av de examinerade studenterna flyttar tillbaka till det län som de rekryterades från. Då antalet examinerade studenter har ökat under åren har antalet studenter som flyttar tillbaka till rekryteringslänet ökat från 550 till 650 personer under dessa fem år.

Figur 13: Boendelän för examinerade från Umeå universitet 1997/98-2001/02 2 år efter examen.

För andra kan valet av bostadsort vara beroende av hur arbetsmarknaden tar sig ut vid tidpunkten för examen. Varje år flyttar drygt en tredjedel av studenterna till ett annat län än det dem rekryterades från. År 1997/98 flyttade 730 personer till ett annat län, fyra år senare var motsvarande siffra 850 personer.

För mellan 5-10 procent av studenterna är boendelän okänt efter examen. Huvuddelen av dessa torde vara bosatta utomlands.

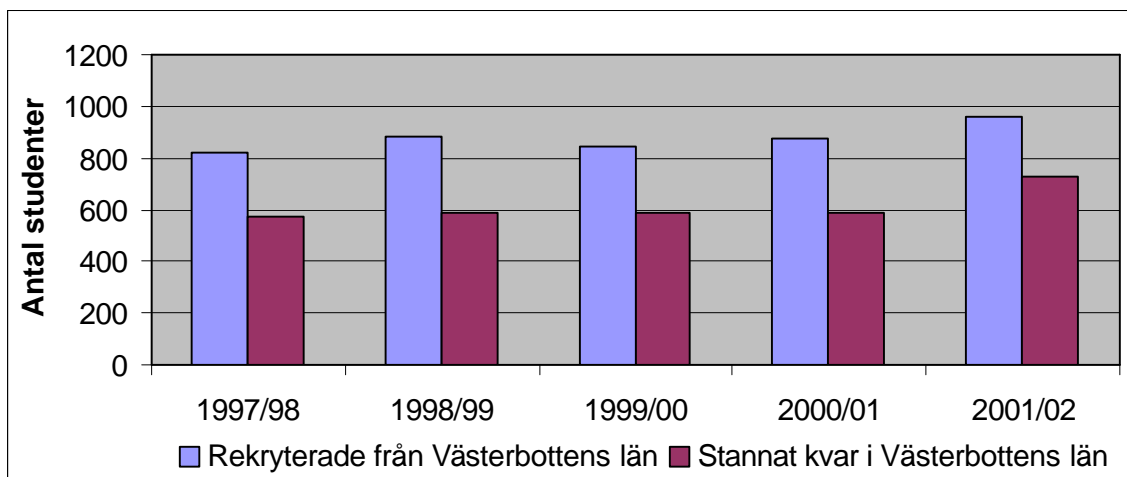
Då ovanstående siffror inte ger någon exakt koppling till varifrån studenterna kommer visar figur 14-16 på nästa sida andelen studenter som stannar kvar i länet efter respektive rekryteringslän. Det kan konstateras att majoriteten av de studenter som stannar kvar i Västerbottens län också är de som rekryteras ifrån länet. Statistiken visar att 74 procent eller över 600 av de 820 personer som kom från länet också bor kvar i Västerbottens län två år efter examen 1997/98 (tabell 5). Fem år senare bor över 700 studenter från länet kvar, en ökning med 16 procent.

Andelen studenter som stannat i Västerbottens län från övriga Norrland är mellan 15 och 20 procent eller omkring 130-170 personer per år. Även från detta geografiska område har antalet examinerade ökat från 640 till 720 studenter. Också från övriga landet har andelen kvarstannande studenter ökat de senaste åren från 70 till 130 personer. Något som kan förklaras av att de examinerade ökat med 30 procent, från 550 till 720 personer. Det senare får ses som något positivt för Umeås tillväxt då underlaget av ungdomar från norrlandsläna kan förväntas sjunka i framtiden.

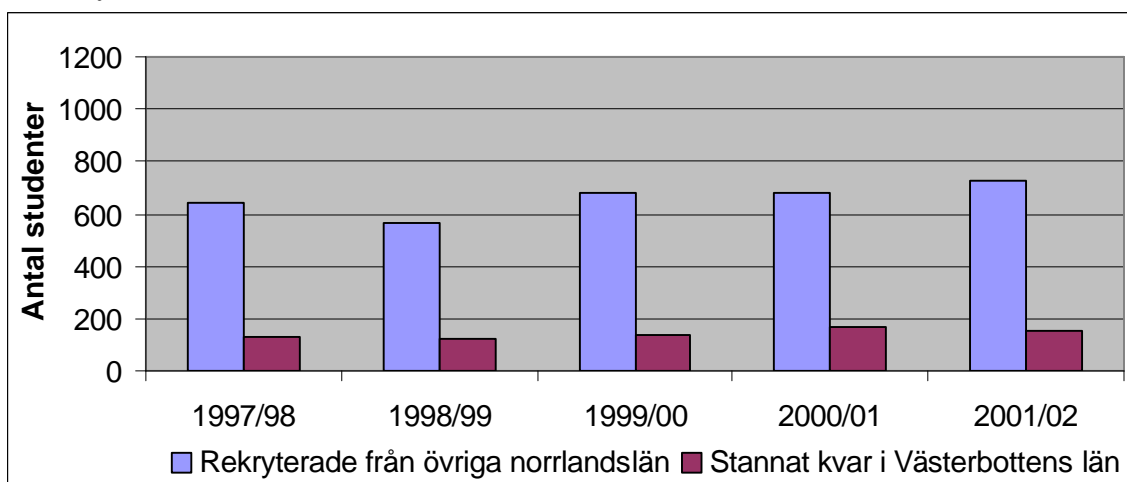
Tabell 5: *Andel som bor kvar i Västerbottens län från respektive län av det totala antalet "kvarstannare".*

	1997/1998	1998/1999	1999/2000	2000/2001	2001/2002
Västerbottens län	74%	74%	70%	67%	72%
Övriga norrlandslän	17%	16%	16%	19%	15%
Övriga län	9%	11%	14%	14%	13%
Summa	100%	100%	100%	100%	100%

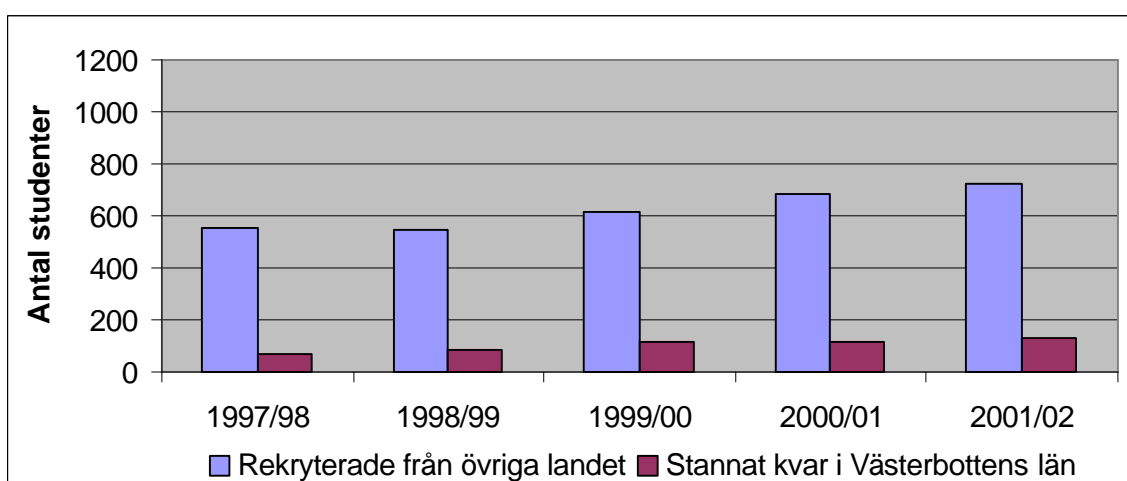
Antalet kvarstannare från övriga norrlandslän samt övriga landet tycks därmed ge ett netto till Västerbottens län på mellan 200 och 300 personer per år. Antalet studenter som examineras var det senaste året i studien omkring 2 600 personer varav nära 1 500 av dem kom från områden utanför Västerbottens län. Av de bodde 20 procent eller nära 300 personer kvar i länet den 1 januari 2004. Det är en ökning från 5 år tidigare då 17 procent bodde kvar i länet.

Figur 14: Antal studenter rekryterande från Västerbottens län som bor kvar i Västerbottens län 2 år efter examen.

Figur 15: Antal studenter rekryterade från övriga norrlandslän som bor kvar i Västerbottens län 2 år efter examen.

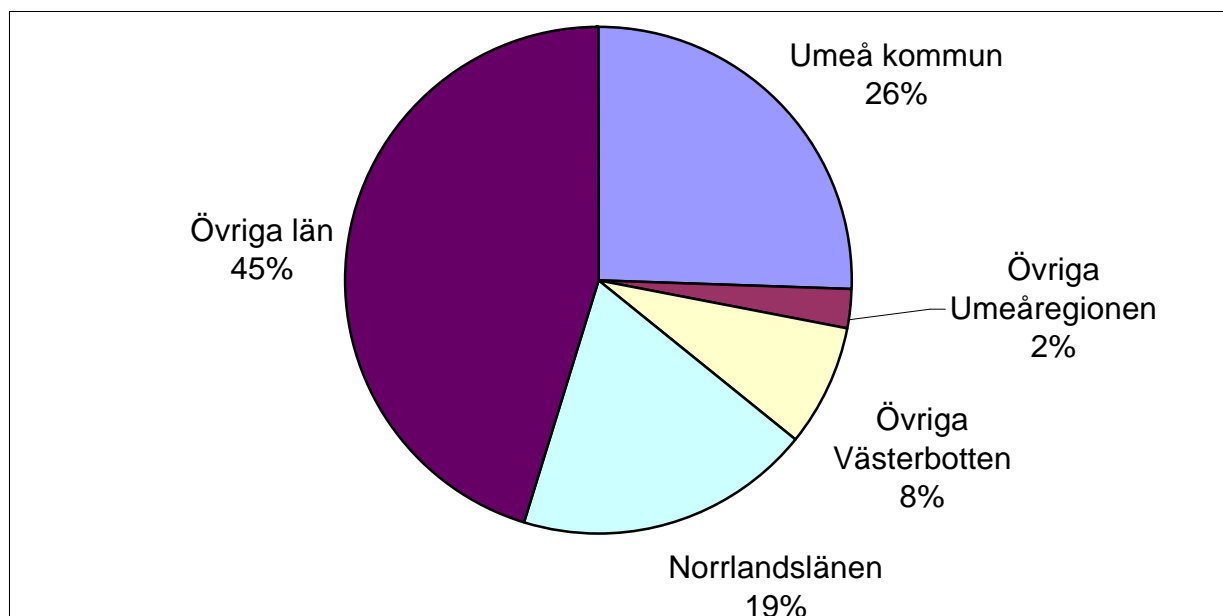

Figur 16: Antal studenter rekryterade från övriga landet som bor kvar i Västerbottens län 2 år efter examen.

6.1.2 Umeåregionen och övriga landet

Umeå kommuns ambition att växa förutsätter, som tidigare nämnts, att studenter ges möjlighet att stanna kvar i kommunen eller regionen efter avslutad utbildning. Om man bryter ned statistiken över antalet "kvarstannare" i Västerbottens län på kommunnivå kan man konstatera att av sammanlagt drygt 10 500 studenter som examinerats under åren 1996/97-2000/01 bor 28 procent eller nära 3 000 personer kvar i Umeåregionen år 2002 (figur 17). Observera att den här statistiken avviker från tidigare tabeller och diagram som visade förändring över tiden. Statistiken tar inte heller någon hänsyn till varifrån man kommer. Nästan alla, 26 procent eller 2 700 personer, bor i Umeå kommun medan 2 procent bor i någon av kommunerna i övriga Umeåregionen. Cirka 8 procent eller 800 personer bor i övriga kommuner i Västerbottens län d v s utanför Umeåregionen. Om man ser till hela Västerbottens län har drygt 3 800 personer eller 36 procent av dem som examinerats under perioden stannat kvar i Västerbottens län, oavsett var man kommer ifrån.

Ytterligare 2 000 personer eller 19 procent av de examinerade har bosatt sig i något annat norrlandslän varav 8 procent vardera bosatt sig i Västernorrlands och Norrbottens län och resterande 3 procent i Jämtlands län. Nära 5 000 personer eller 45 procent har flyttat till övriga län i mellersta och södra Sverige. En tydlig målpunkt är Stockholms län dit 18 procent av studenterna flyttat. Andra större flyttströmmar har gått till Västra Götaland, Skåne, Uppsala och Östergötlands län.

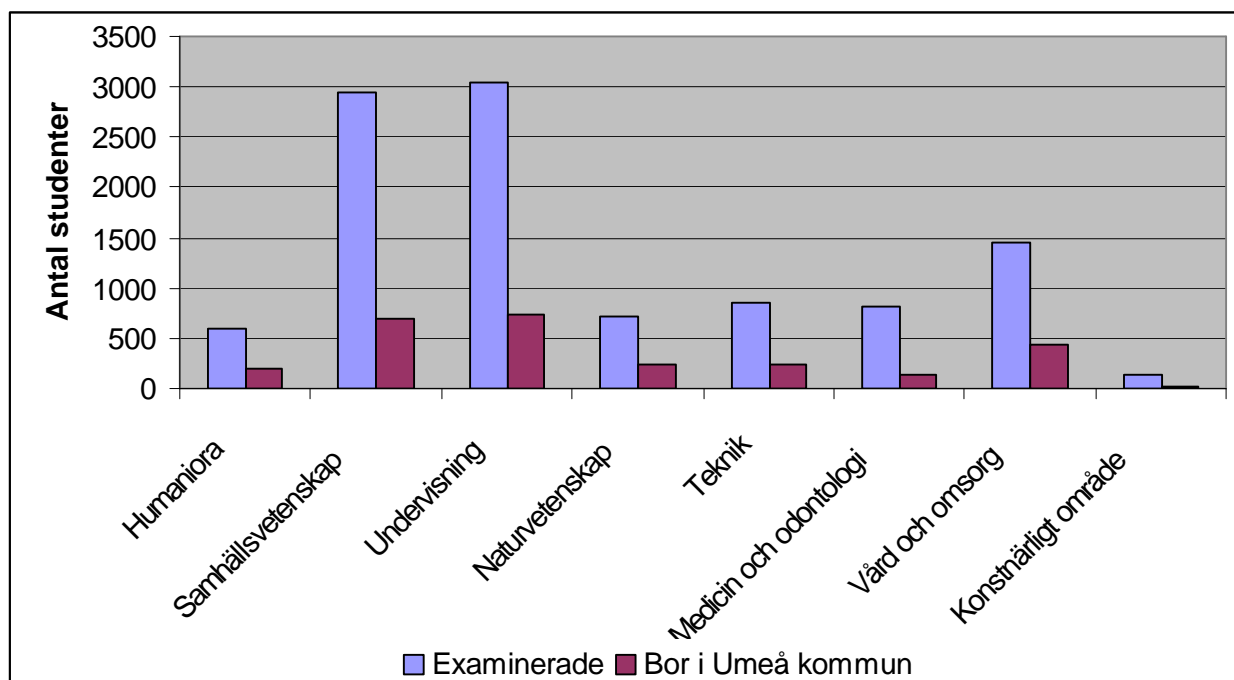

Figur 17: Boendekommun/-län år 2002 för examinerade 1996/97-2000/01.

6.2 Vilken examen har de studenter som stannar kvar i Umeåregionen och länet?

6.2.1 Vilken utbildning är vanligast bland ”kvarstannarna”?

Sett till de 2 700 personer som stannar i Umeå kommun är en fjärdedel utbildade inom undervisning och ytterligare en fjärdedel inom juridik och samhällsvetenskap. Därefter är de examinerade inom vård och omsorg en stor grupp (figur 18 och tabell 6). Detta har sin naturliga orsak då dessa tre utbildningsområden också har examinerat flest antal studenter under perioden. Examinerade inom humaniora, naturvetenskap och teknik utgör mindre än 10 procent vardera av de studenter som stannar kvar. De riksrekryterande utbildningarna inom medicin och odontologi samt det konstnärliga området utgör de minsta andelarna ”kvarstannare” i kommunen.

Figur 18: Antal examinerade under åren 1996/97-2000/01 inom respektive utbildningsområde samt antal som bor kvar i Umeå kommun 2002.

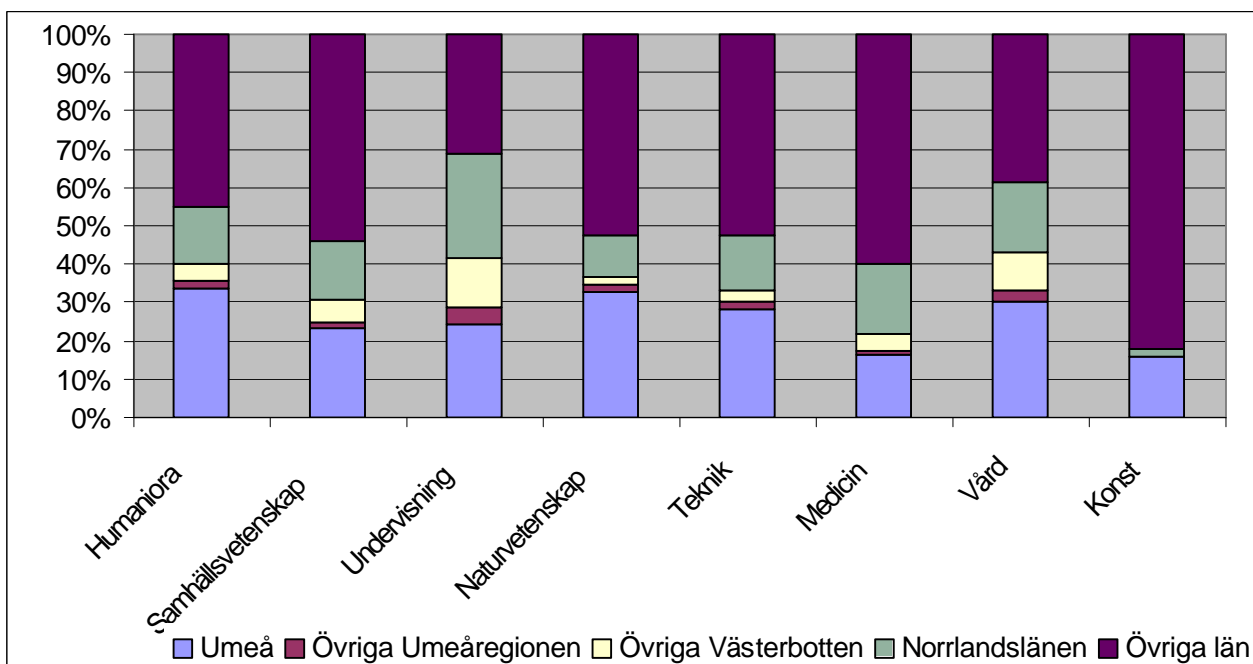
Medan figuren ovan illustrerar de faktiska talen av antalet som examinerats respektive de som stannar kvar visar tabellen nedan de absoluta talen som respektive utbildningsinriktning utgör i kommunen.

Tabell 6: Andel personer med boende i Umeå kommun inom respektive utbildningsområde.

Utbildningsområde	Andel personer
Humaniora och teologi	7%
Juridik och samhällsvetenskap	26%
Undervisning	27%
Naturvetenskap	9%
Teknik	9%
Medicin och odontologi	5%
Vård och omsorg	16%
Konstnärligt område	1%
Summa	100%

6.2.2 Hur stor andel av de examinerade stannar i Umeåregionen?

Vissa utbildningsområden examinerar inte särskilt många studenter vilket får till följd att väldigt få inom dessa utbildningar stannar kvar i regionen. En annan uppfattning av vilka som väljer att stanna i regionen fås om man jämför antalet examinerade inom respektive utbildningsområde samt hur stor andel av dem som valt att stanna i Umeåregionen. Statistiken visar att nära en tredjedel av de utbildade inom vardera humaniora, naturvetenskap samt vård och omsorg stannar kvar. Lägst andel ”kvarstannare” i förhållande till hur många som utbildats är examinerade inom samhällsvetenskap, medicin och inom det konstnärliga området (figur 19). Hur många som examinerats inom respektive inriktning visar figur 18 på

föregående sida.

Figur 19: Boendekommun/-län år 2002 för examinerade vid Umeå universitet 1996/97-2000/01.

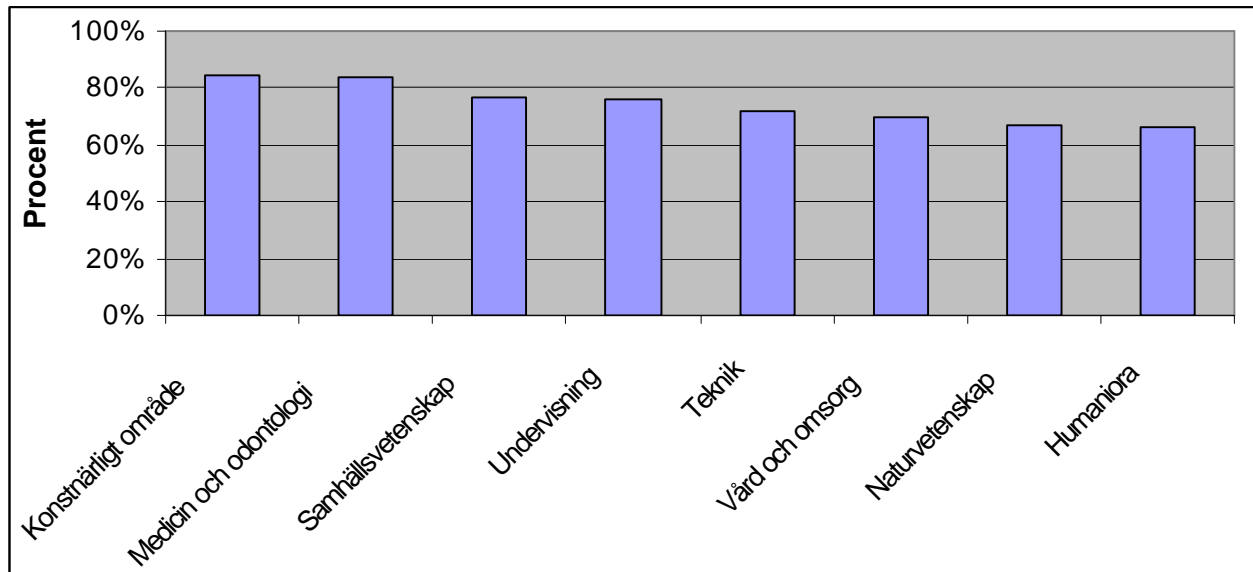
6.3 Vilka flyttar från Umeåregionen och vart flyttar dem?

I övriga kommuner i Västerbottens län d v s utanför Umeåregionen är det framförallt lärare och vårdpersonal som bosätter sig. Omkring hälften av de 800 personer som bosatt sig där är utbildad inom undervisningsområdet och ytterligare 18 procent inom vård och omsorg.

Till övriga norrlandslän tycks universitetet också främst utbilda lärare och vårdpersonal. Närmare en tredjedel av de utbildade lärarna och 18 procent av de utbildade inom vård och omsorg flyttar dit. Detta kan kopplas samman med att en stor del av de examinerade också rekryterats från något av norrlandslänen. Även en relativt stor andel läkare och tandläkare bosätter sig i något av de övriga norrlandslänen.

Till övriga landet är det främst examinerade inom det konstnärliga området samt inom medicin och odontologi som flyttar (se figur 20). De flyttar också i större utsträckning till andra län än det län de rekryterades från. Hälften av de utbildade inom samhällsvetenskap, naturvetenskap samt teknik har också flyttat söderut. Den höga andelen studerande inom samhällsvetenskap är en förklaring till att kommunen förlorar en stor andel efter avslutad utbildning. Mellan åren i perioden examinerades omkring 3 000 personer i samhällsvetenskap. Det finns helt enkelt inte något större behov på arbetsmarknaden för den sortens utbildning vilket gör att de som examinerats måste söka arbete någon annanstans.

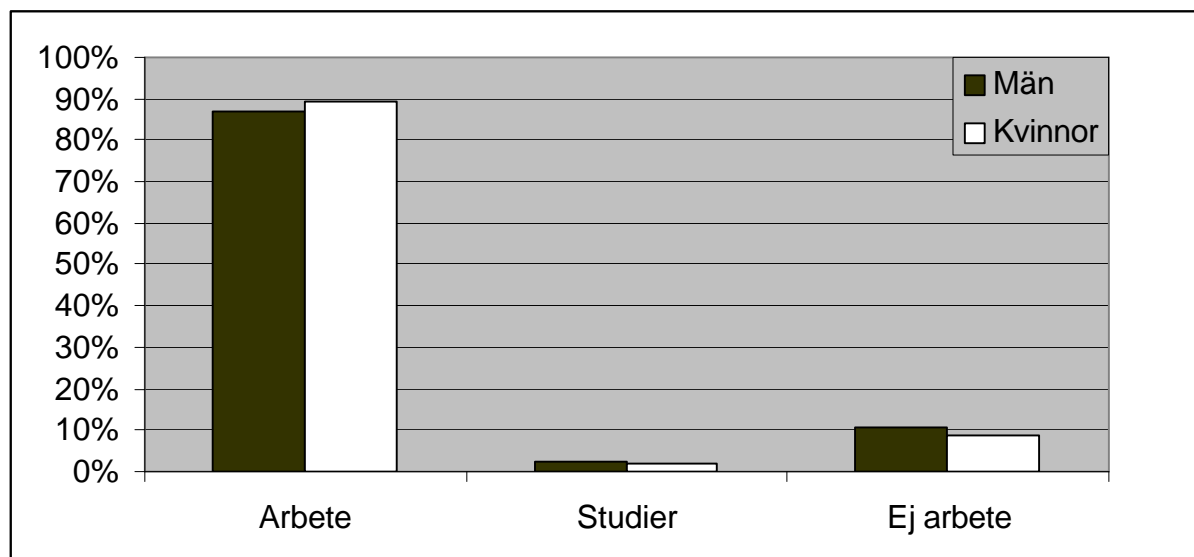
Arbetsgivare i regionen lyckas inte heller knyta till sig naturvetenskapligt eller tekniskt utbildade i tillräckligt stor utsträckning. Ingenjörer är yrken som genererar sysselsättning i stor omfattning inom kringliggande yrken och om fler skulle stanna i regionen ger det ett positiv effekt på hela sysselsättningsnivån.

Figur 20: Andel som flyttat från Umeåregionen efter avslutad utbildning vid Umeå universitet.

6.4 Hur stor andel av studenterna är sysselsatta efter examen från Umeå universitet?

Totalt sett har 88 procent av de sammanlagt drygt 10 500 personer som examinerats från Umeå universitet mellan läsåren 1996/97-2000/01 lyckats ta sig in på arbetsmarknaden år 2002. Sammanlagt har 53 personer startat eget företag. Det är viktigt att observera att detta avsnitt inte tar någon hänsyn till om sysselsättningen avser ett arbete som har relevans i förhållande till utbildningen eller ej. Här skildras endast hur stor andel av de examinerade som har ett inkomstbringande arbete av något slag.

Figur 21: Verksamhet i november 2002 för examinerade läsåren 1996/97-2000/01.

För kvinnorna har införlivandet på arbetsmarknaden gått något snabbare än för männen. Sammanlagt 10 procent, eller 11 procent av männen och 9 procent av kvinnorna, var utan arbete år 2002 vilket kan jämföras med 4 procent arbetslöshet för landet som helhet vid samma tidpunkt. Ytterligare 2 procent av de examinerade, såväl kvinnor som män, var fortfarande registrerade i högskolestudier år 2002 (se figur 21). Statistiken visar alltså att en relativt stor andel av de utexaminerade från Umeå universitet saknar sysselsättning 1 ½ till 6 år efter examen.

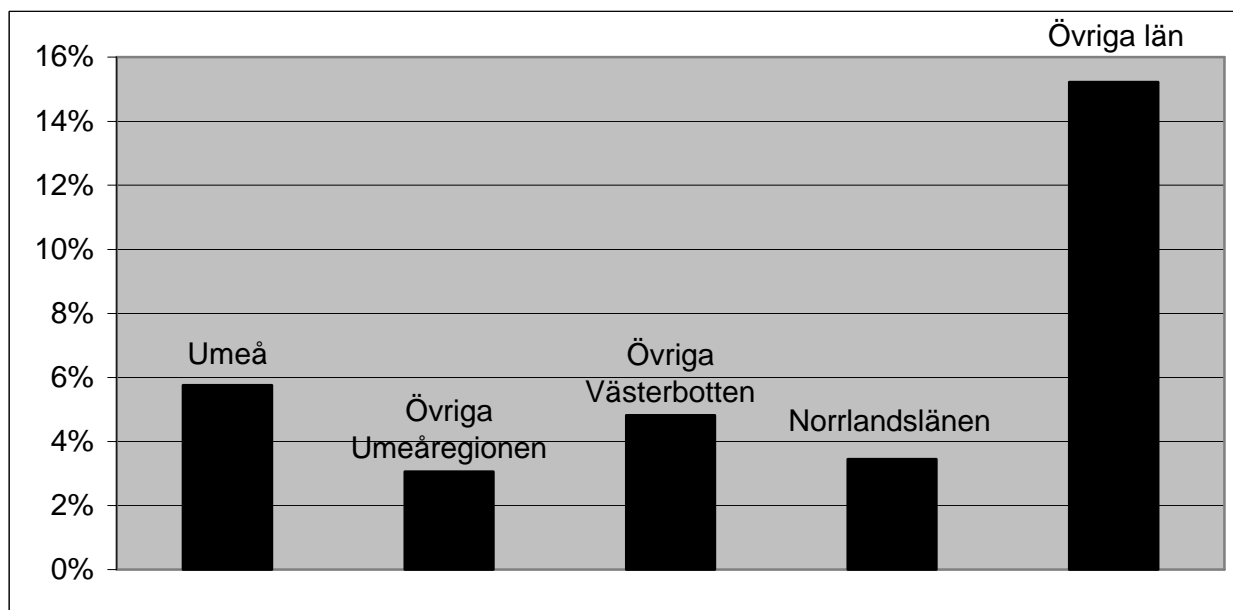
6.4.1 Sysselsättningsgrad fördelat på boendekommun/-län

Sysselsättningsgraden varierar beroende på var man bosatt sig efter examen. Av de drygt 2 700 personer som stannat kvar i Umeå kommun efter examen var 90 procent sysselsatta år 2002. Av resterande 10 procent var 6 procent helt utan sysselsättning och 4 procent var fortfarande i högskolestudier. Andelen sysselsatta var högre i övriga Umeåregionen där 97 procent av de 260 personer som bosatt sig där var i arbete och endast 8 personer var utan arbete. Istället kan det ha varit möjligheten till ett arbete som medfört att man flyttat till någon av kommunerna i regionen.

Av de drygt 1 000 personer som bosatt sig i någon av kommunerna i övriga Västerbotten var sysselsättningen bland de examinerade 95 procent, d v s något lägre än i övriga Umeåregionen. 4 procent var utan arbete och 1 procent var fortfarande i studier. I de tre övriga norrlandslänen d v s Jämtland, Västernorrland och Norrbotten var andelen sysselsatta 95 procent. Totalt bosatte sig 2 000 personer i något av norrlandslänen varav knappt 4 procent var utan arbete och mindre än 1 procent studerande.

Lägst sysselsättning totalt sett återfanns bland de drygt 5 000 studenter som flyttat till övriga län i mellersta och södra Sverige. Endast 83 procent var i arbete medan hela 15 procent var utan sysselsättning och ytterligare 2 procent i fortsatta studier.

Sammanlagt har närmare 5 500 av de 10 500 examinerade studenterna bosatt sig i Västerbottens län eller något av de övriga tre norrlandslänen. Totalt var 93 procent av dem i arbete medan omkring 2 procent fortfarande var i studier. Det innebär att de studenter som bosatt sig i något av de fyra norrlandslänen klarat sig bättre på arbetsmarknaden i förhållande till de som flyttat till mellersta och södra Sverige.

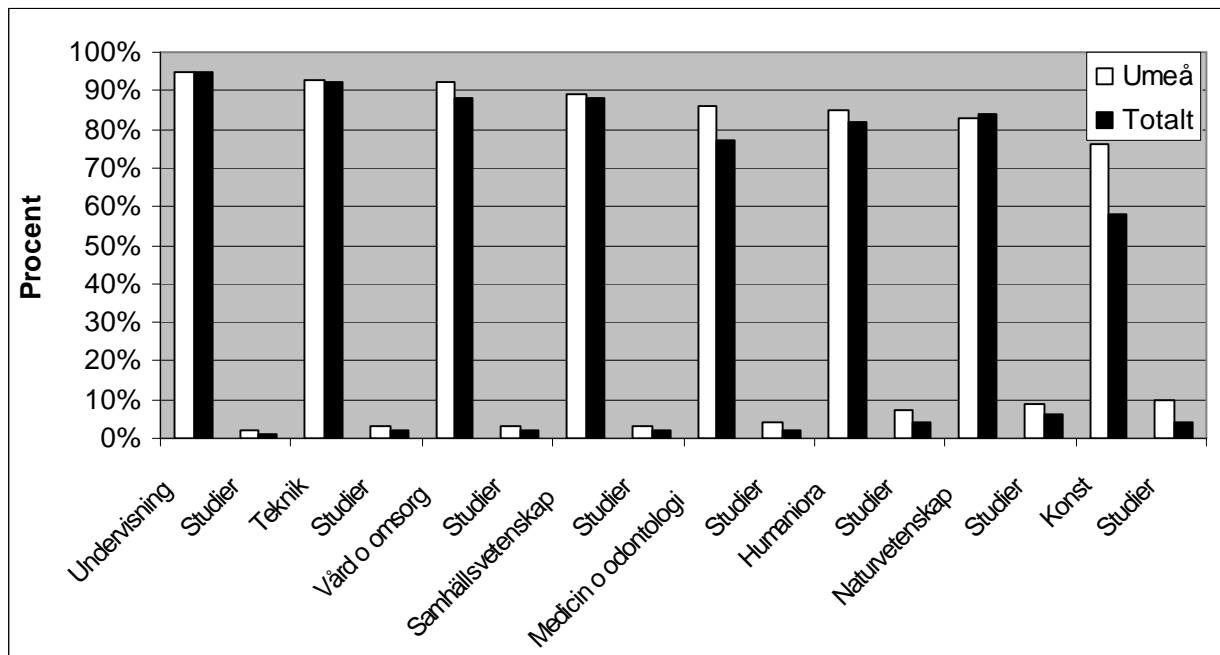

Figur 22: Andel icke-sysselsatta (studier ej inkluderat) i november 2002 av de examinerade (1996/97-2000/01) fördelat på boendeställe.

6.4.2 Sysselsättningsgrad fördelat på utbildningsinriktning

Bland de 10 500 examinerade var andelen sysselsatta som högst bland utbildade inom undervisning och teknik med omkring 90 procent i arbete år 2002 (figur 23). Motsvarande siffra bland dem som bosatt sig i Umeå var 95 respektive 93 procent, d v s något högre. Även vårdutbildades sysselsättningsgrad var högre i Umeå, närmare 92 procent mot 88 procent bland dem som flyttat.

Lägst var andelen sysselsatta bland dem som avlagt en konstnärlig examen, såväl i Umeå som totalt sett. I Umeå var omkring 75 procent sysselsatta medan endast 60 procent av det totala antalet examinerade var i arbete år 2002. Även bland utbildade inom medicin och odontologi var sysselsättningsgraden relativt låg då 86 procent var i arbete år 2002 och 4 procent i fortsatta studier. Sysselsättningsgraden var dock ännu lägre bland dem som flyttat, endast 80 procent medan 2 procent var i studier. Bland de resterande utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap samt naturvetenskap var sysselsättningsgraden mellan 80 och 90 procent såväl i Umeå som i övriga riket. Istället var andelen aktiva i studier högre.

Figur 23: Andel sysselsatta samt andel i studier år 2002 i Umeå respektive totalt sett av antalet examinerade 1996/97-2000/01.

Enskilda yrkesgruppers etablering på arbetsmarknaden kan dessvärre inte redovisas på kommunnivå. Men av det totala antalet studenter har lärare och sjuksköterskor bäst lyckats ta sig in på arbetsmarknaden då 95 procent av de examinerade var i arbete år 2002. Av andelen sysselsatta lärare arbetade 88 procent med ett för utbildningen relevant arbete, d v s inom sektorn utbildning och forskning, medan bland utbildade inom vård och omsorg arbetade 80 procent inom vårdsektorn. Socionomer och civilingenjörer är också grupper där över 90 procent var sysselsatta.

Integreringen på arbetsmarknaden har gått mindre bra för examinerade inom språklig och historisk- filosofisk inriktning, de naturvetenskapliga ämnena samt ekonomisk inriktning där omkring 80 procent av de examinerade är sysselsatta. Det är utbildningar där de examinerade till största delen har en generell examen vars innehåll kan variera och där arbetsmarknaden spänner över ett vidsträckt område.

6.5 Inom vilka branscher återfinns de examinerade och vilka har ett för utbildningen relevant arbete?

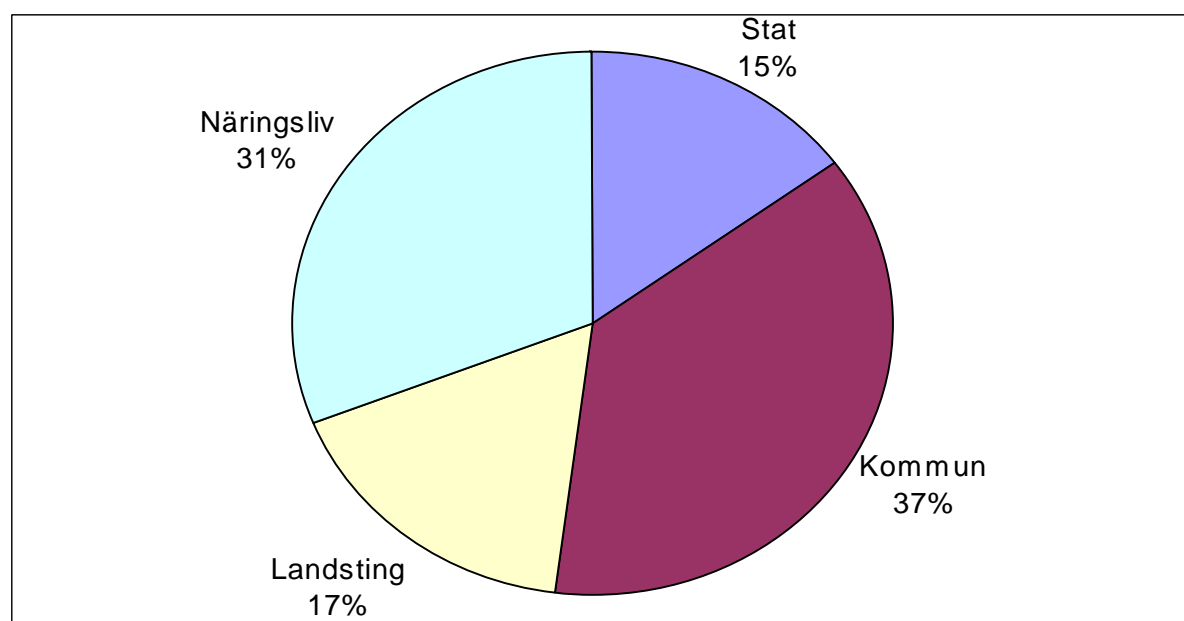
6.5.1 Bransch

De vanligaste branscherna bland dem som utexaminerats från Umeå universitet var, som framgår av tabell 7, utbildning och forskning följt av vård och omsorg. Branscher som till stor del finansieras genom offentliga medel. Samma branscher dominerar även för de sysselsatta i Umeå kommun. Procentuellt sett är andelen sysselsatta inom utbildning och forskning något högre i Umeå kommun medan andelen anställda inom den offentliga förvaltningen, tillverkning och utvinning samt den finansiella sektorn är något lägre.

Tabell 7: *Fördelningen på arbetsmarknaden 2002 för examinerade vid Umeå universitet läsåren 1996/97-2000/01.*

Sysselsatta Bransch	Totalt Antal	Totalt Procent	Umeå Antal	Umeå Procent
Jord- och skogsbruk samt fiske	10	>1%	1	>1%
Tillverkning och utvinning	556	6%	103	4%
Energiproduktion, vattenförsörjning och avfall	49	1%	12	>1%
Byggverksamhet	48	1%	17	1%
Handel och kommunikation	318	3%	67	3%
Finansiell verksamhet och företagstjänster	1232	13%	294	12%
Utbildning och forskning	3531	38%	1123	46%
Vård och omsorg	2259	24%	599	24%
Personliga och kulturella tjänster	382	4%	94	4%
Offentlig förvaltning	895	10%	135	6%
Övrigt	75	1%	2	>1%

Tillsammans med andelen sysselsatta inom stat och landsting bekräftar figuren tydligt att universitetet fortfarande främst utbildar för den offentliga sektorn. Det får till följd att andelen anställda inom näringslivet är ungefär en tredjedel av de examinerade.

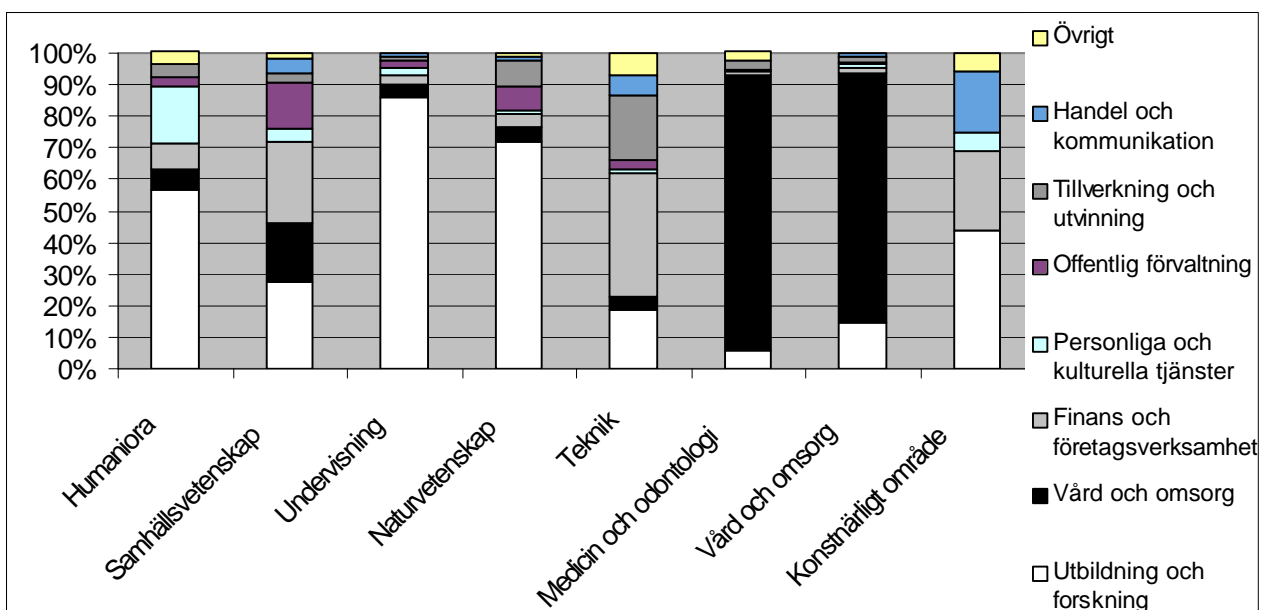
Figur 24: *Andelen anställda, examinerade från Umeå universitet 1996/1997-2000/2001, fördelade efter tillhörande arbetsmarknadssektor.*

6.5.2 Relevant arbete

Att undersöka om studenterna fått ett för utbildningen relevant arbete är en mycket komplex uppgift då sambanden mellan utbildning och näringsgren kan variera. De flesta näringsgrenar omfattar arbetsuppgifter med olika kompetenskrav vilket gör att personer med mycket olika utbildningar kan arbeta inom samma näringsgren. Dessutom är det vanligt att personer har andra arbetsuppgifter än deras utbildning egentligen är avsedd för. Om arbetet är relevant för utbildningen är alltså något som är väldigt svårt att bedöma och som de sysselsatta själva borde svara på. I min undersökning grundar sig relevansen på arbetet alltså på om personen verkar arbeta inom den sektor som utbildningen inriktat sig mot. Observera dock att inträdet på arbetsmarknaden skett någon gång under perioden 1997 till 2002.

För de kvarboende i Umeå kommun förefaller examinerade i medicin och odontologi vara de som i första hand erhållit ett för utbildningen relevant arbete. Närmare 90 procent av de sysselsatta arbetar inom näringsgrenen vård och omsorg (se figur 25). Även examinerade inom undervisningsområdet verkar i någon mån ha etablerat sig på arbetsmarknaden då drygt 85 procent av de sysselsatta arbetar inom näringsgrenen utbildning och forskning. De examinerade inom vård och omsorg verkar till viss del ha funnit ett för utbildningen relevant arbete, omkring 80 procent av de sysselsatta arbetar inom näringsgrenen vård och omsorg. För det totala antalet studenter som examinerades inom medicin, undervisning eller vård skiljer sig inte andelen sysselsatta inom "rätt" näringsgren bland dem som flyttat nämnvärt från andelen "rätt" sysselsatta i Umeå kommun.

De tekniskt utbildade är spridda inom ett flertal olika näringsgrenar. I Umeå kommun återfinns de främst inom finans- och företagstjänstesektorn där omkring 40 procent är sysselsatta. Ytterligare 20 procent vardera är sysselsatta inom tillverkning och utvinning respektive utbildning och forskning. Av det totala antalet examinerade tekniker är omkring 30 procent vardera sysselsatta inom finans- och företagssektorn och 15 procent inom utbildningssektorn. Det verkar alltså inte vara någon avgörande skillnad mellan etableringsgraden i Umeå kommun respektive för övriga Sverige för de tekniskt utbildade.

Figur 25: De examinerade 1996/97-2000/01 inom respektive utbildningsområde fördelade efter näringsgren på arbetsmarknaden i Umeå år 2002.

För utbildade inom juridik och samhällsvetenskap är arbetsmarknaden mer komplex och de sysselsatta finns inom en mängd olika näringsgrenar. I Umeå kommun är närmare en tredjedel sysselsatta inom näringsgrenen utbildning och forskning, vilket är betydligt fler i jämförelse med dem som bosatt sig i övriga Sverige där motsvarande siffra är 12 procent. Vidare är 25 procent sysselsatta inom finans- och företagstjänstesektorn och 20 procent inom vård och omsorg. Ytterligare 15 procent arbetar inom offentlig förvaltning. Inom dessa näringsgrenar skiljer sig inte etableringen på arbetsmarknaden särskilt mycket i jämförelse med dem som flyttat.

Naturvetare är ingen enhetlig yrkesgrupp som exempelvis lärare utan är verksamma inom ett relativt stort antal näringsgrenar. I Umeå återfinns majoriteten av de yrkesverksamma studenterna, nära 70 procent, inom näringsgrenen utbildning och forskning medan ytterligare omkring 10 procent arbetar inom offentlig förvaltning. Om det är ett aktivt val att arbeta inom utbildningssektorn eller om det är ett tecken på en bristfällig arbetsmarknad för naturvetare är svårt att fastställa. För det totala antalet examinerade är dock andelen sysselsatta inom utbildning och forskning endast 40 procent medan närmare 30 procent är sysselsatta inom den offentliga förvaltningen. Något som kan tyda på att valmöjligheten till sysselsättning för de som bosatt sig i Umeå kommun är begränsad till främst utbildningssektorn.

Indikatorer på bristfällig etablering på arbetsmarknaden inom ett yrke som är relevant för utbildningen verkar förekomma för examinerade inom det konstnärliga området samt humaniora. I Umeå kommun är sammanlagt 70 procent av de konstnärligt utbildade sysselsatta inom utbildning och forskning. Den största näringsgrenen för det totala antalet examinerade är finans- och företagssektorn där 30 procent är sysselsatta medan endast 25 procent arbetar inom utbildning och forskning. För utbildade inom humaniora är drygt 60 procent anställda inom utbildning och forskning i Umeå kommun. Endast omkring 20 procent arbetar inom personliga och kulturella tjänster, exempelvis bibliotek och museiverksamhet etc. Motsvarande andel för det totala antalet studenter är 30 procent medan 40 procent är sysselsatta inom utbildning och forskning.

Statistiken tyder på att de som bäst lyckats etablera sig på arbetsmarknaden i allmänhet finns inom de yrkesområden som kan förväntas. Undantaget de som har svårast att etablera sig på arbetsmarknaden där spridningen över de olika yrkesområdena är större. Spridningen på arbetsmarknaden tenderar att vara större för dem med en utbildning mot generell kandidat- eller magisterexamen än bland de examinerade med en yrkesexamen.

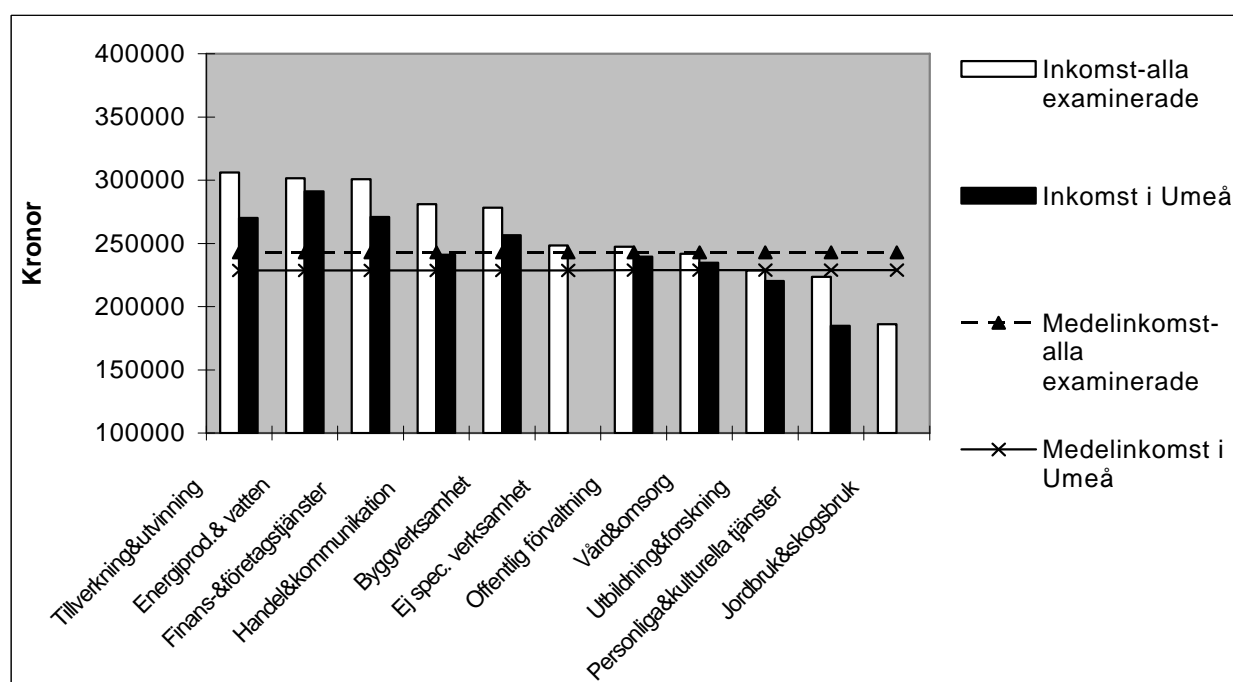
De som flyttat från Umeå efter avslutad utbildning verkar i större utsträckning hittat sysselsättning inom "rätt" näringsgren i förhållande till utbildningen. Något som skulle kunna tyda på att man flyttar pga. att man fått ett arbete någon annanstans. Det som talar emot att det skulle förhålla sig på det viset är att arbetslösheten är högre bland dem som flyttat, speciellt bland dem som flyttat till mellersta och södra Sverige, än bland dem som stannat kvar i Umeå. En relativt stor del flyttar alltså från kommunen utan att ha en sysselsättning.

Antalet sysselsatta inom näringsgrenen utbildning och forskning är betydligt fler för dem som bosatt sig i Umeå kommun än för de som flyttat. Något som naturligtvis har sin förklaring i att Umeå är en universitetsstad. Många forskarstuderande har ofta ett avlönat arbete vid institutionen och räknas därmed som sysselsatt inom utbildning och forskning. Inom de utbildningsområden där arbetsmarknaden är bristfällig, såsom naturvetenskap, samhällsvetenskap, humaniora och konst, kan konstateras att majoriteten arbetar inom utbildning och forskning.

6.6 Vilken inkomst har de examinerade?

6.6.1 Inkomstskillnader mellan olika näringsgrenar och utbildningar för alla examinerade samt i Umeå kommun

Medianinkomsten för alla examinerade studenter var år 2002 omkring 243 000 kronor (se figur 26) och för de som bosatt sig i Umeå kommun 228 000 kronor. Det är viktigt att poängtera att inkomsten inte alltid avser ett heltidsarbete (se mer i bilaga 1 under tabell A1). Inkomsten varierar förstås mellan de olika näringsgrenarna där de som anställda inom näringsgrenar företrädda av den privata sektorn svarar för de högsta inkomsterna. Medianinkomsten för det totala antalet sysselsatta samt för sysselsatta i Umeå kommun är högst inom de tre näringsgrenarna tillverkning och utvinning, finansiell företagsamhet och företagstjänster samt energiproduktion och vattenförsörjning. Lägst inkomst har sysselsatta inom näringsgrenarna jord- och skogsbruk, utbildning och forskning samt personliga och kulturella tjänster.

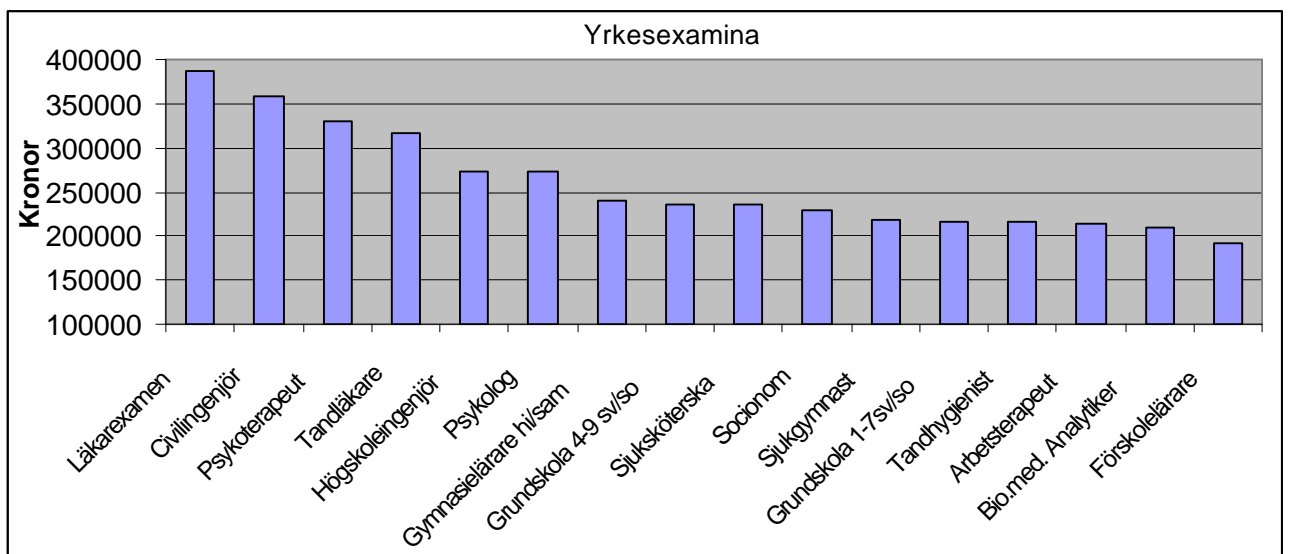
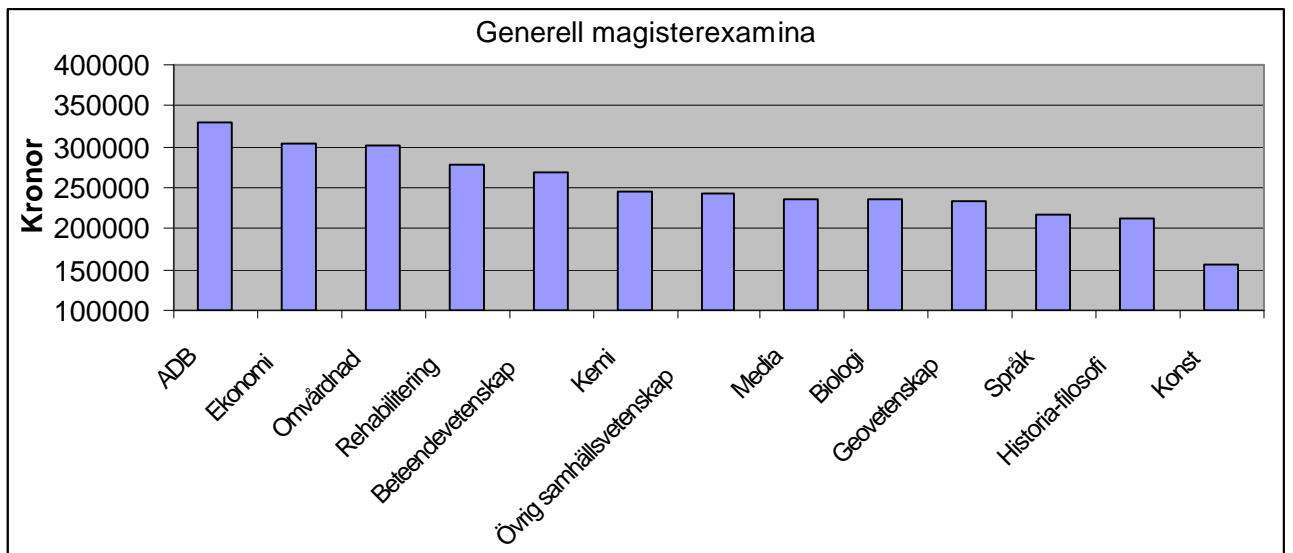
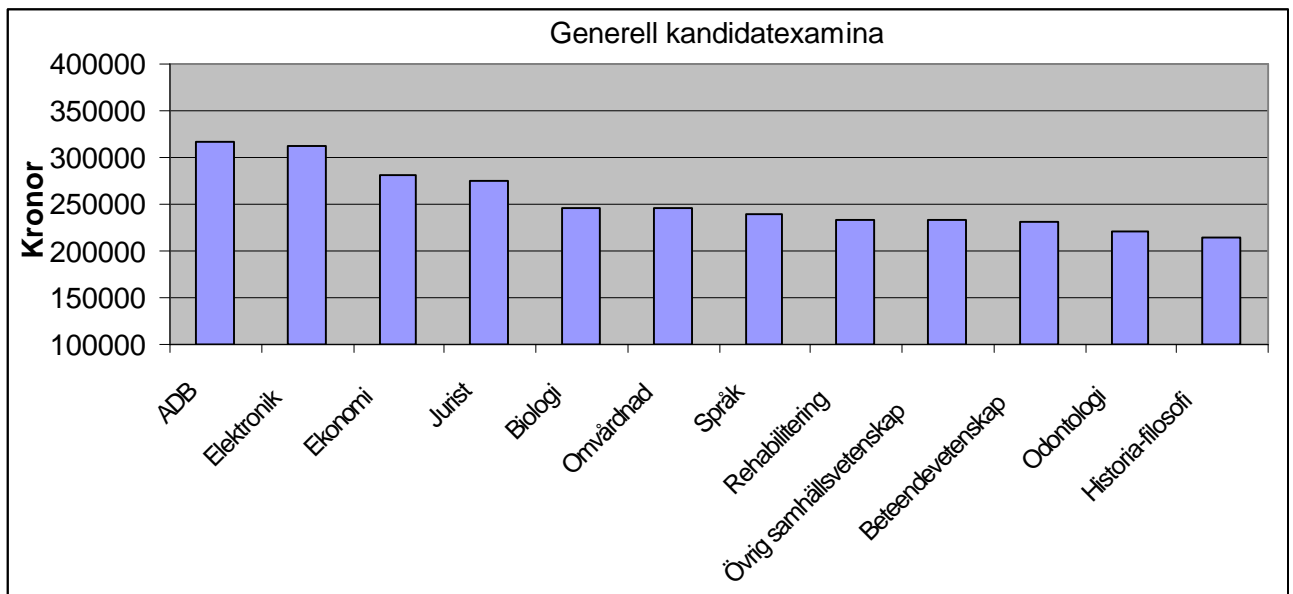

Figur 26: Medianinkomst per näringsgren för alla förvärvsarbetande samt för bosatta i Umeå kommun år 2002

Inkomsten skiljer sig något åt mellan alla examinerade samt de som bosatt sig i Umeå kommun. Störst skillnad är inkomsten inom tillverkning och utvinning, handel och kommunikation samt personliga och kulturella tjänster. Inom näringsgrenar som företräds av den offentliga sektorn såsom offentlig förvaltning, vård och omsorg samt utbildning och forskning är inkomstskillnaden minst.

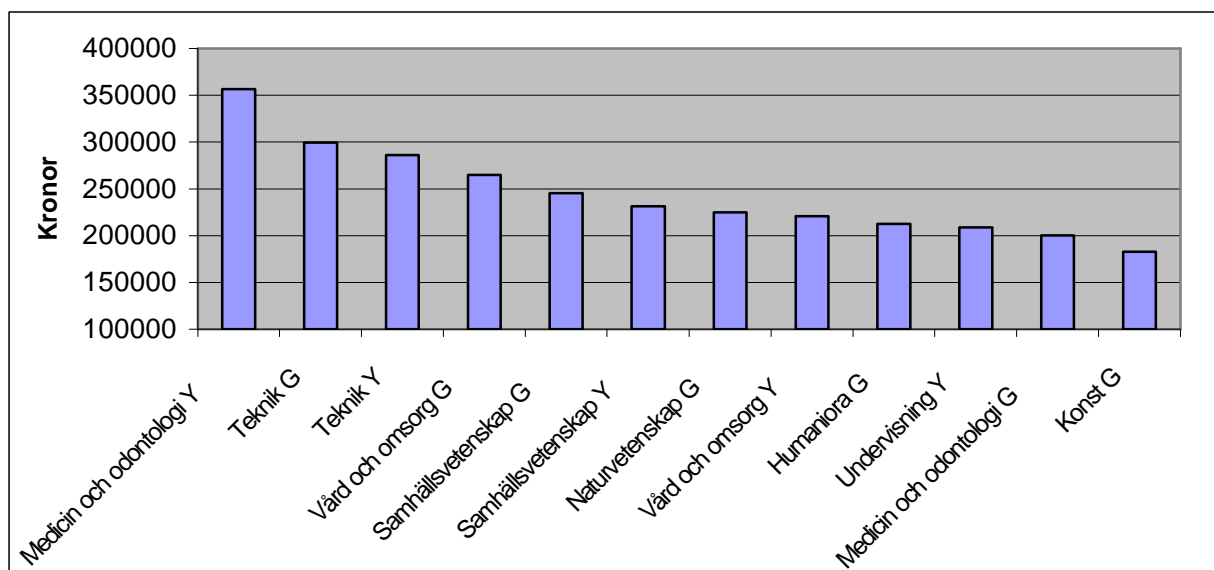
6.6.2 Inkomstskillnader mellan olika utbildningar för alla examinerade samt i Umeå kommun

Medianinkomsten skiljer även åt mellan olika utbildningar men också mellan längden på utbildning. Högst inkomst har utbildade till läkare, civilingenjör, psykoterapeut eller inom ADB-området. Inom dessa yrken är medianinkomsten mellan 320 000-390 000 kronor per år (se figur 27). Utbildade med inriktning mot konst, förskolelärare och historia-filosofi svarar för de lägsta inkomsterna då medianinkomsten är mellan 150 000 och 215 000 kronor per år. Allmänt sett är inkomstnivån lägst för examinerade med en generell examen. Examinerade med en kortare kandidatexamen har också något lägre inkomstnivå än examinerade med en magisterexamen.

Figur 27: Medianinkomst år 2002 för examinerade 1996/97-2000/01 fördelat på utbildning.

Inkomstnivån i Umeå är högst för yrkesexaminerade inom medicin och odontologi, d v s läkare, tandläkare eller psykoterapeuter. Medianinkomsten för dessa examensgrupper var 356 500 kronor år 2002 (se figur 28). Medianinkomsten är också hög för utbildade inom det tekniska området där inkomsten var omkring 300 000 kronor.

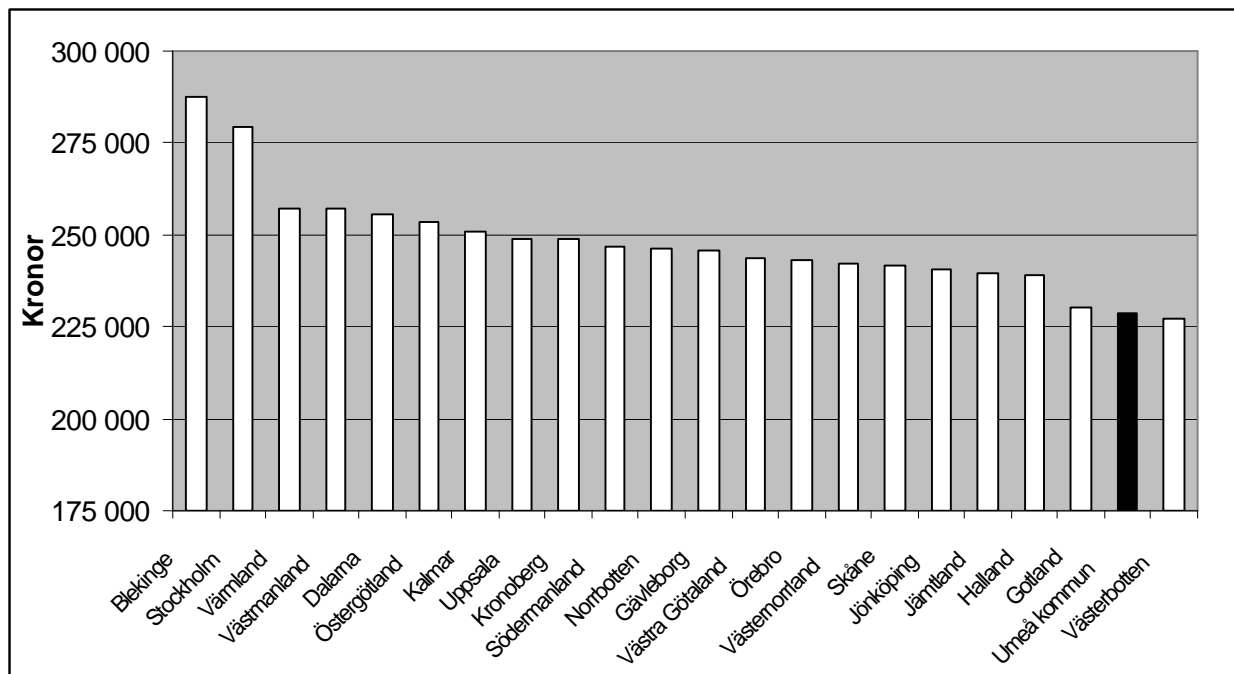
Figur 28: Medianinkomst år 2002 för bosatta i Umeå kommun fördelat på utbildning.

Den låga inkomstnivån bland utbildade inom medicin och odontologi med generell examina förklaras dels av att antalet studenter är mycket få, dels att de inte arbetar inom den sektorn de utbildat sig.

Utbildade inom undervisning respektive humaniora har något lägre inkomst än medianinkomsten för de examinerade i Umeå kommun, 228 000 kronor. En stor del av de utbildade inom undervisning är inriktade mot barn- och ungdomspedagogik d v s förskolelärare eller fritidspedagog som generellt sett har en lägre inkomstnivå än grundskole- och gymnasielärare. För sysselsatta med utbildning inom humaniora är inkomstnivå låg i allmänhet och särskilt gäller detta inom området personliga och kulturella tjänster. Allra lägst inkomstnivå har utbildade inom det konstnärliga området. Spridningen på inkomsten varierar dock beroende på vilken näringsgren de examinerade är sysselsatta. Den låga inkomstnivån bland utbildade inom humaniora, utbildning och konst kan bero på att det är svårare att få en heltidstjänst inom dessa områden.

6.6.3 Inkomstskillnader mellan Umeå kommun och övriga landet

Samtliga förvärvsarbetsmed boende i Västerbottens län har en lägre inkomstnivå i jämförelse med dem som flyttat från länet. Medianinkomsten för de sysselsatta i länet är 227 000 kronor år 2002. I Umeå kommun var som tidigare nämnts medianinkomsten 228 000 kronor dvs något högre än för länet som helhet (se figur 29).

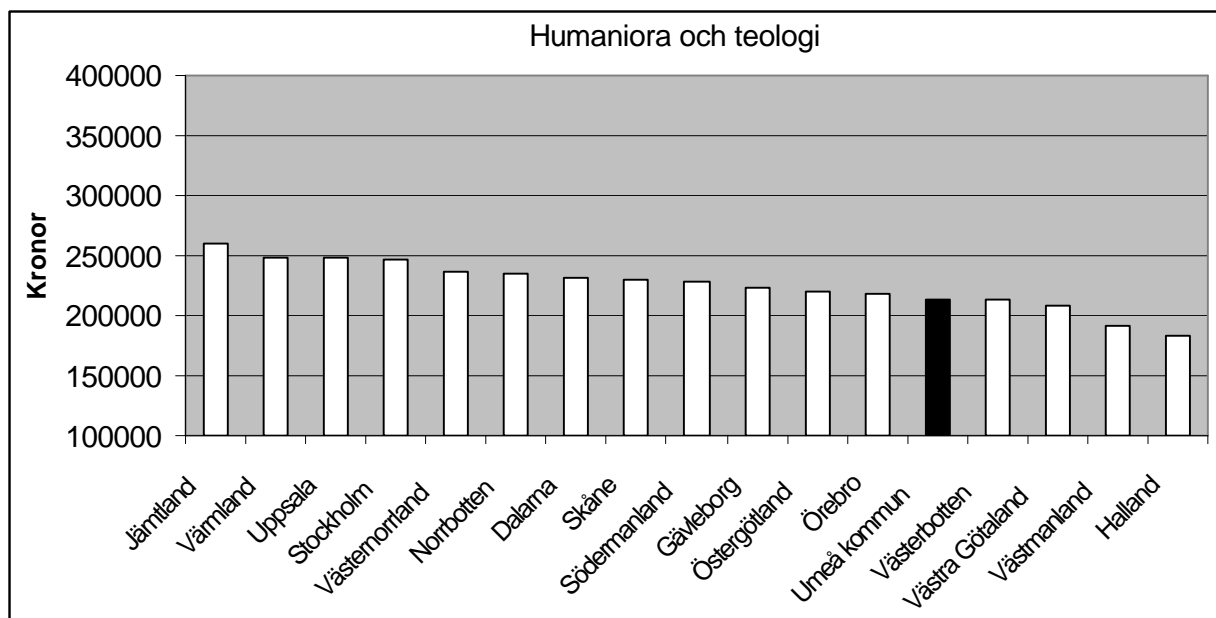

Figur 29: Inkomstnivå år 2002 fördelat på boendelän för alla examinerade 1996/97-2000/01.

Statistiken visar att inkomstnivån är högst för dem som bosatt sig i Blekinge län. Det kan förklaras av att de är ganska få av de examinerade, endast 30 personer, som bosatt sig där och att de flesta har en förhållandevis hög inkomst. I Värmlands, Västmanlands och Dalarnas län är majoriteten anställda inom näringsgrenen vård och omsorg. Den höga inkomstnivån kan dock bero på att näringsgrenen vård och omsorg inkluderar såväl läkare som sjuksköterskor och en större andel läkare ökar inkomstnivån för hela sektorn.

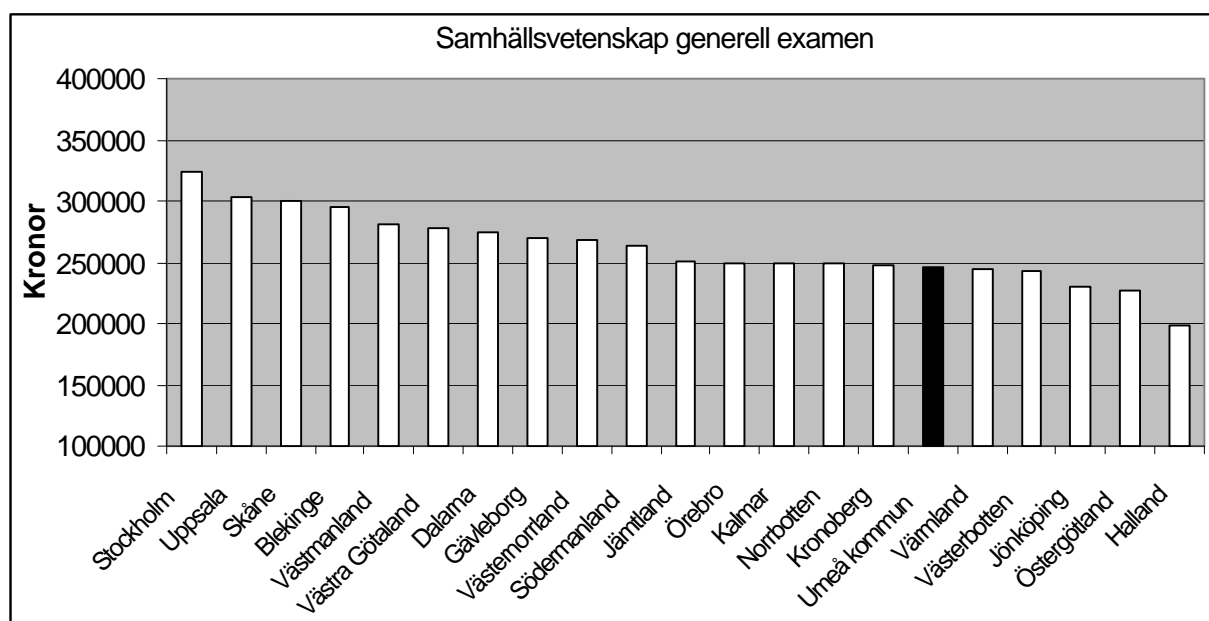
Generellt sett har högskoleorter något lägre inkomstnivå än övriga Sverige. Det stämmer i högsta grad in på Umeå kommun som, näst före Västerbottens län, har lägst inkomstnivå bland de sysselsatta. Till viss del kan inkomstskillnaden mellan de som flyttat och de som stannat kvar i Umeå kommun förklaras av att de som flyttat i större utsträckning fått ett kvalificerat arbete. Dessutom kan det vara så att en större andel av dem som stannar i Umeå inte lyckats få ett heltidsarbete i jämförelse med dem som flyttat iväg. I Umeå arbetar ”kvarstannarna” också i större utsträckning inom utbildningssektorn där inkomstnivån är lägre.

Utbildade inom humaniora är sysselsatta inom flera näringsgrenar vilket gör att medianinkomsten varierar betydligt. För det totala antalet sysselsatta i Umeå är medianinkomsten omkring 213 000 kronor. En tredjedel av dem som utbildats inom humaniora stannar också kvar i kommunen, en större del än vad arbetsmarknaden lyckas kunna ta hand om. En stor del av de examinerade får istället söka sysselsättning inom näringsgrenar som inte knyter an till utbildningen, något som kan förklara den låga inkomstnivån i Umeå kommun.

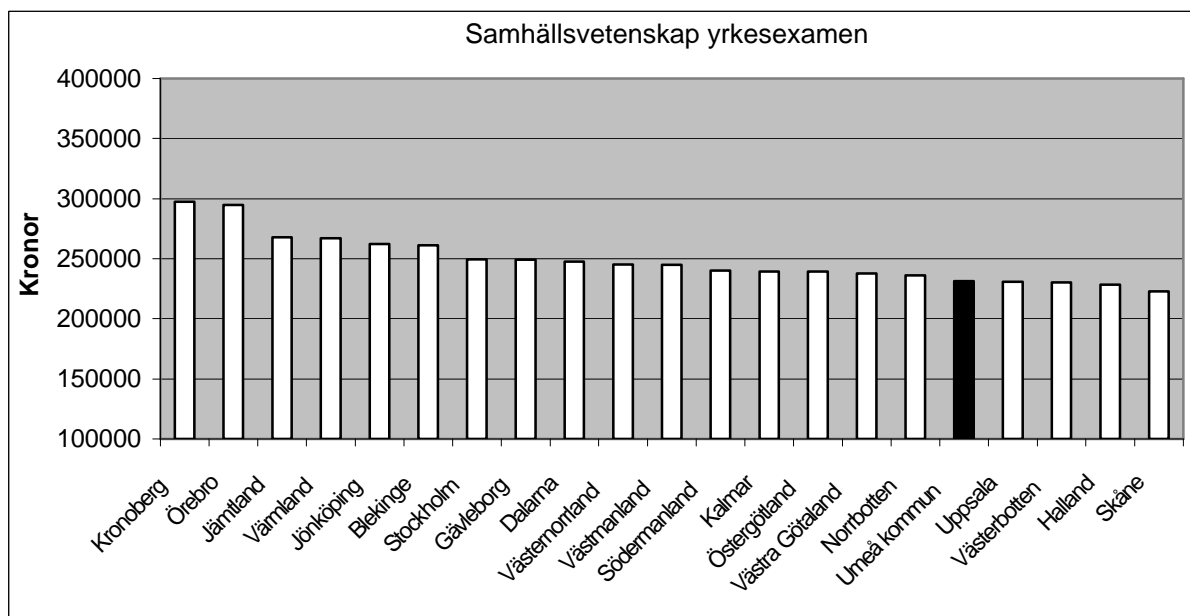
Figur 30: Medianinkomst för sysselsatta med utbildning inom humaniora.

Examinerade i samhällsvetenskap med generell examen är sysselsatta inom en mängd olika näringsgrenar och medianinkomsten är 245 000 kronor. Andelen sysselsatta inom finans- och företagssektorn är betydligt färre i Umeå än för de som flyttat från kommunen vilket gör inkomstnivån i Umeå lägre. I Umeå kommun är den största andelen sysselsatta inom utbildningssektorn.

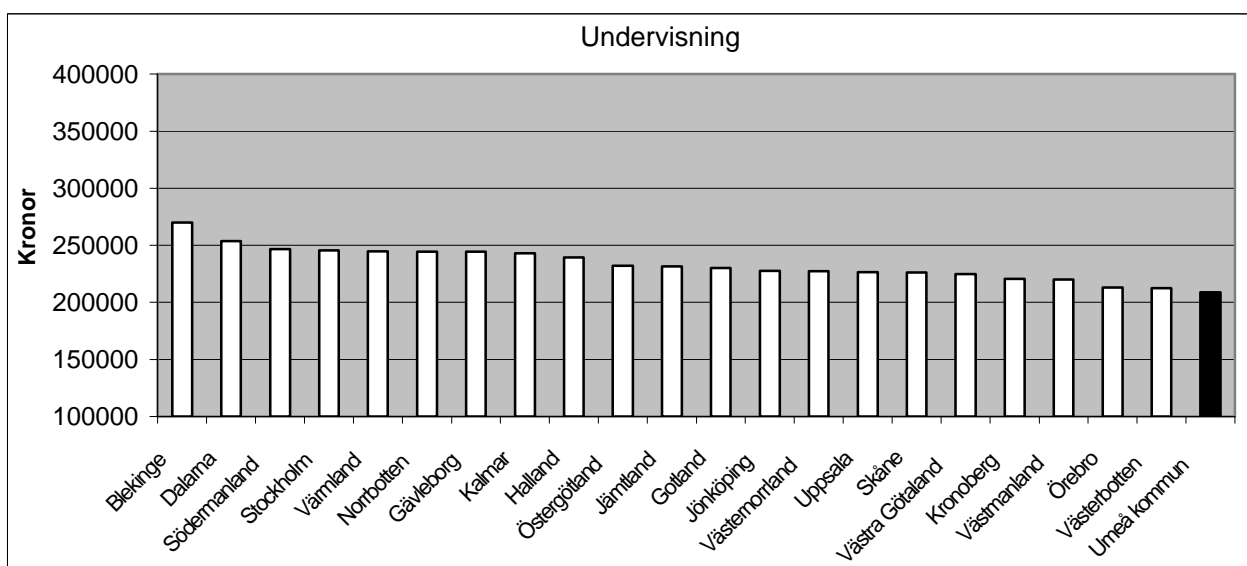
Figur 31: Medianinkomst för sysselsatta med utbildning inom samhällsvetenskap-generell examen.

I Umeå kommun är inkomsten för dem som avlagt en yrkesexamen i samhällsvetenskap d v s jurister, psykologer eller socionomer 231 000 kronor, alltså något lägre än för de examinerade med en generell examen. De flesta har sin arbetsplats förlagd inom vård och omsorgssektorn vilket skulle kunna förklara den låga inkomstnivån. De som flyttat från Umeå kommun och är sysselsatta inom vård och omsorg har dock en betydligt högre inkomstnivå.

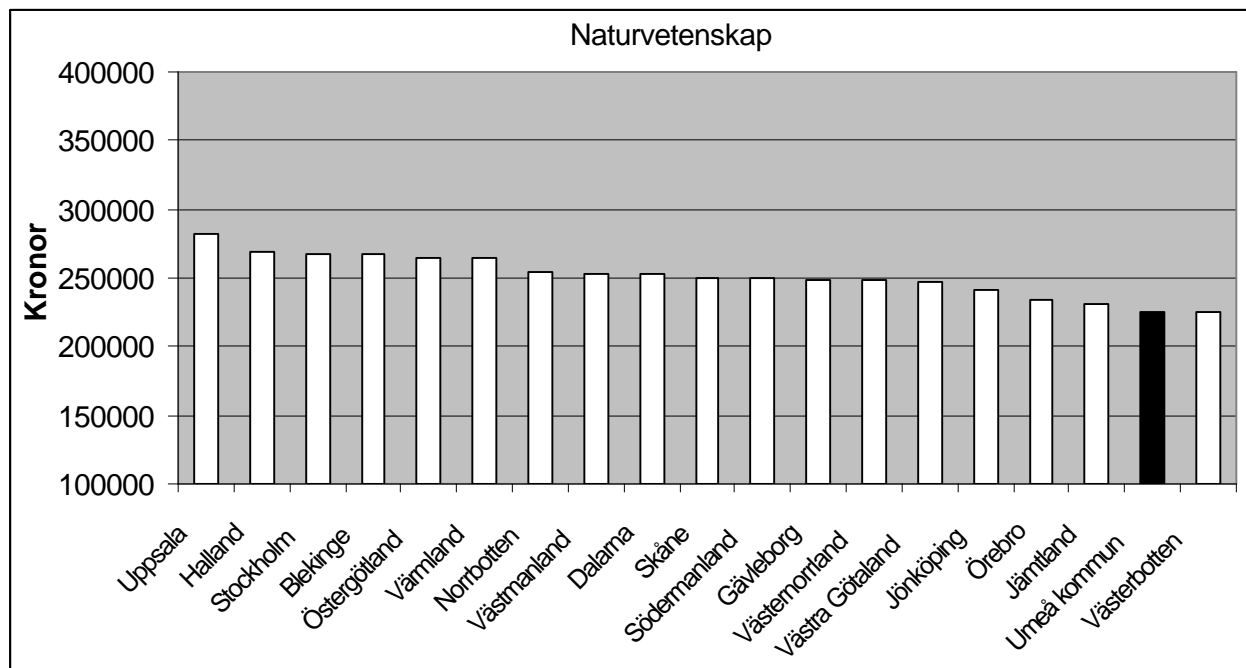
Figur 32: Medianinkomst för sysselsatta med utbildning inom samhällsvetenskap-yrkesexamen.

Utbildade inom undervisningsområdet med sysselsättning i Umeå kommun har en medianinkomst på omkring 208 000 kronor. Det är den absolut lägsta inkomstnivån i jämförelse med de pedagoger som flyttat till övriga län. Dock arbetar en något större andel av dem som flyttat till övriga län inom offentlig förvaltning och har därmed en högre inkomst.

Figur 33: Medianinkomst för sysselsatta med utbildning inom undervisning.

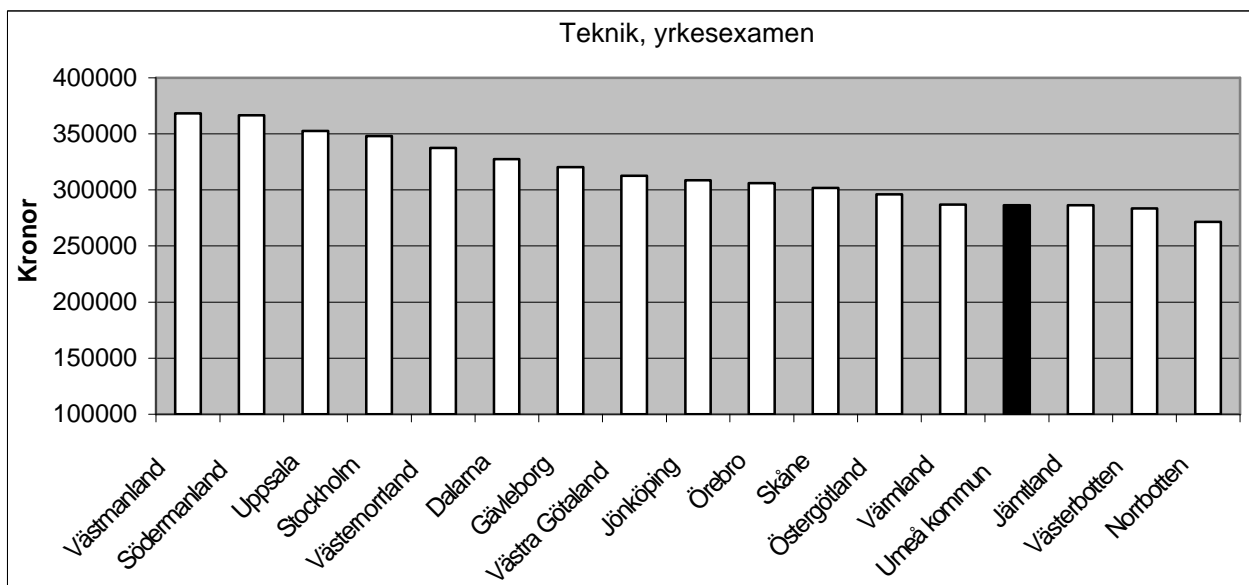
Även medianinkomsten för sysselsatta inom ”rätt” näringsgren d v s utbildning och forskning visar att inkomstnivån för pedagoger i Umeå är den lägsta. I Umeå är inkomsten 210 000 kronor om året för sysselsatta inom undervisningssektorn.

Figur 34: Medianinkomst för sysselsatta med utbildning inom naturvetenskap.

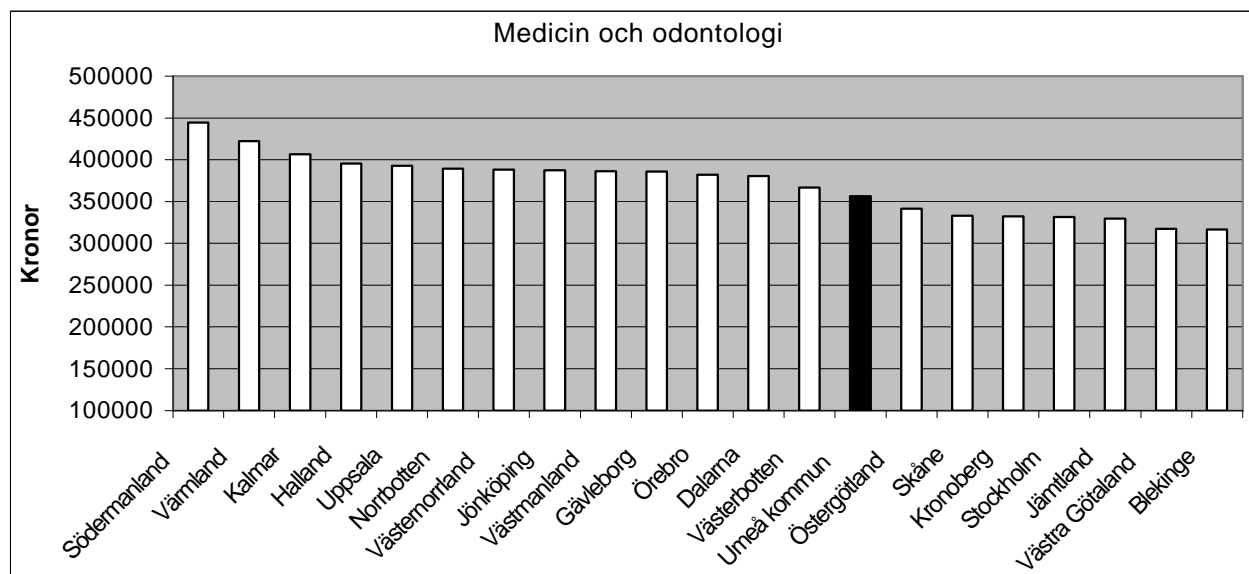
En tredjedel av de naturvetenskapligt utbildade stannar kvar i Umeå kommun och medianinkomsten är omkring 225 000 kronor. I Umeå arbetar de allra flesta inom utbildningssektorn varför inkomstnivån är låg medan en större del av dem som flyttat iväg arbetar inom offentlig förvaltning och har en något högre inkomst.

Tekniskt utbildade med generell examen har i Umeå en något högre inkomstnivå än de som avlagt en yrkesexamen. Detta kan förklaras av att få har tagit ut en generell examen och att de sysselsatta inte är spridda inom flera olika näringsgrenar. Inkomstnivån för de yrkesexaminerade i Umeå kommun är 286 000 kronor (se figur 35). Sysselsatta inom tillverkning och utvinning samt finansiell verksamhet och företagstjänster har en högre inkomstnivå, omkring 300 000 kronor.

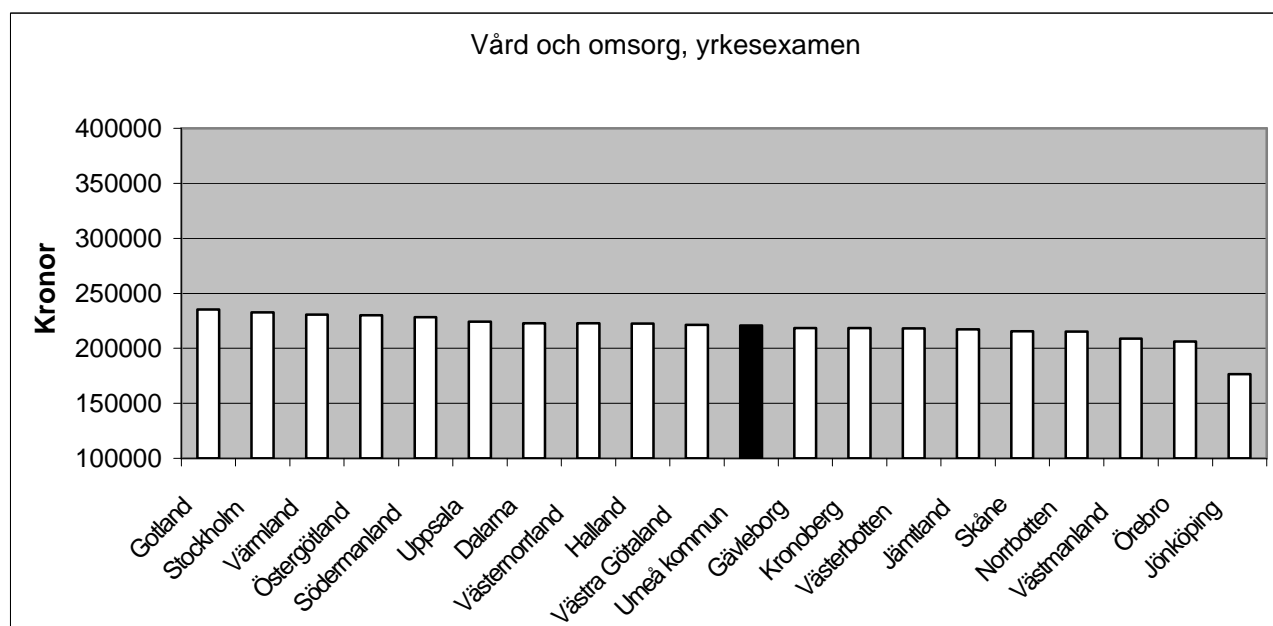
Figur 35: Medianinkomst för sysselsatta med utbildning inom teknik-yrkesexamen.

I jämförelse med de studenter som flyttat från kommunen har utbildade inom medicin och odontologi en något bättre inkomstnivå än övriga utbildningar. Medianinkomsten i Umeå är 356 000 kronor om året och alla är sysselsatta inom näringsgrenen vård och omsorg. För hela Västerbottens län är medianinkomsten något högre, 367 000 kr. Någon jämförelse med dem som avlagt en generell examen är inte möjlig då den gruppen är väldigt få i antal.

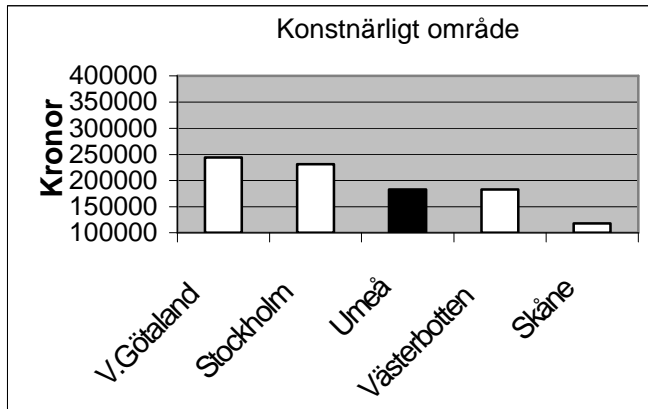

Figur 36: Medianinkomst för sysselsatta med utbildning inom medicin och odontologi.

Examinerade inom vård och omsorg med en generell examen har främst sina arbetsplatser förlagda inom undervisningssektorn. Inkomstnivån för dem är något högre vilket gör att medianinkomsten på 265 000 kronor är något högre än för examinerade med yrkesexamen som har 221 000 kronor. Majoriteten av de yrkesexaminerade har sin arbetsplats förlagd inom näringsgrenen vård och omsorg. I Umeå är medianinkomsten för den här gruppen 222 000 kronor. I övrigt skiljer sig inte medianinkomsten nämnvärt mellan de som flyttat från Umeå och de som stannat kvar.

Figur 37: Medianinkomst för sysselsatta med utbildning inom vård och omsorg-yrkesexamen.

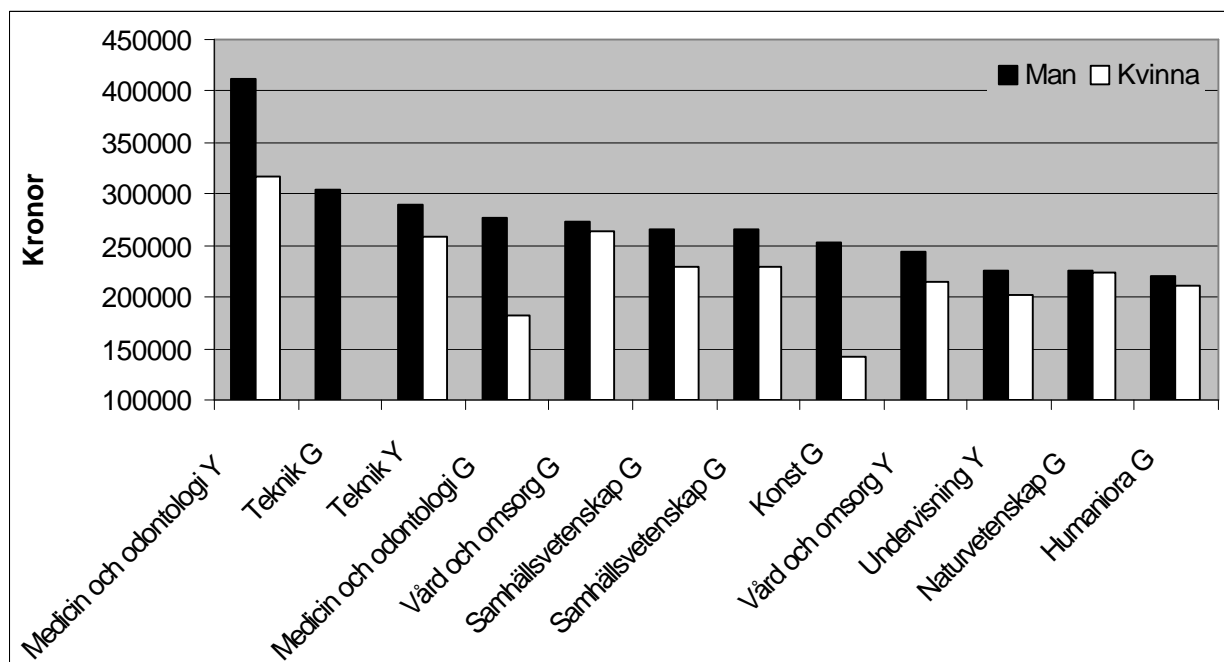
Utbildade inom det konstnärliga området har bara spridit ut sig till något av de tre storstadslänen och där är inkomstnivån något högre i två av länen än i Umeå kommun, 183 000 kronor. Endast fyra personer är sysselsatta i Skåne län vilket kan förklara den låga inkomsten.

Figur 38: Medianinkomst för sysselsatta med utbildning inom det konstnärliga området.

6.6.4 Inkomstskillnader mellan kvinnor och män

En förklaring till skillnader i medianinkomst mellan könen brukar vanligen beskrivas till att inkomststatistiken inte tar hänsyn till deltidsarbete då kvinnor traditionellt sett arbetar deltid i större utsträckning än männen. Hur många som arbetar deltid av de kvinnor som redovisas i studien finns det inga uppgifter om. Men sannolikt är deltidsarbete inte hela förklaringen till inkomstskillnaden mellan de nyligen examinerade kvinnorna och männen. Inte heller skillnader i arbetslivserfarenhet torde vara av avgörande betydelse då de examinerade är i liknande ålder.

För de examinerade med boende i Umeå kommun visar likvärdiga utbildningar stora inkomstskillnader mellan kvinnor och män (se figur 39). Störst är inkomstskillnaden för examinerade inom medicin och odontologi d v s läkare, tandläkare och psykoterapeuter. Trots att en lika stor andel män och kvinnor är sysselsatta inom näringsgrenen vård och omsorg är männens inkomst nära 100 000 kronor mer om året. Även för utbildade inom det konstnärliga området är inkomstskillnaden stor. Det kan ha sin förklaring i att kvinnorna är mer spridda inom lågbetalda näringsgrenar än vad männen är. Minst skillnader i inkomstnivån mellan kvinnor och män har sysselsatta med utbildning inom naturvetenskap, humaniora samt vård

och omsorg.

Figur 39: Skillnad i inkomst mellan män och kvinnor med likartad utbildning i Umeå kommun.

Generellt sett är medianinkomsten i Umeå kommun 253 000 kronor för männen respektive 217 000 kronor för kvinnorna. Högst medianinkomst har kvinnor som är sysselsatta inom tillverkning och utvinning, oavsett utbildning. För männens del är medianinkomsten högst för sysselsatta inom energiproduktion och vattenförsörjning samt finansiell verksamhet och företagstjänster. Lägst medianinkomst för såväl kvinnor som män noteras inom näringsgrenen personliga och kulturella tjänster.

En jämförelse av alla sysselsatta med utbildning från Umeå universitet visar att Umeå kommun inte utmärker sig särskilt mycket vad gäller inkomstskillnader mellan könen.

6.7 Sammanfattning

- Idag stannar nära 40 procent av de omkring 2 600 examinerade studenterna kvar i Västerbottens län.
- Främst är det rekryterade från länet som stannar kvar, över 70 procent av de studenter som bor kvar är rekryterade från länet.
- Mellan 15 och 20 procent av dem som stannar i länet kommer från de övriga norrlandslänen.
- Andelen ”kvarstannare” från övriga län i mellersta och södra Sverige är omkring 13 procent och utgjorde det senaste året 130 personer av de omkring 700 studenter som kom från övriga landet.
- Sammanlagt får Västerbottens län ett tillskott från övriga landet på mellan 200 och 300 personer per år.
- Totalt är 28 procent av 10 500 examinerade studenter under åren 1996/97-2000/01 kvar i Umeåregionen år 2002 varav de allra flesta i Umeå kommun. I övriga Västerbotten har 8 procent bosatt sig medan 19 procent flyttat till något av de tre norrlandslänen. Sammanlagt har 45 procent av de examinerade flyttat till övriga mellersta och södra Sverige, främst till Stockholms och Västra Götalands län.
- I Umeå kommun utgör utbildade inom samhällsvetenskap och undervisning mer än hälften av ”kvarstannarna” medan utbildade inom vård och omsorg utgör 16 procent. Dessa utbildningar är också de som examinerat flest antal studenter.
- I jämförelse med hur många som examinerades inom respektive område och hur stor andel som valt att stanna kvar är det främst utbildade inom humaniora, naturvetenskap och vård och omsorg som stannat kvar i kommunen. Utbildade inom konst och medicin och odontologi har i större utsträckning sökt boende på annat håll i landet. Även en stor andel samhällsvetare, tekniker och utbildade inom undervisning flyttar från kommunen.
- Sammanlagt 88 procent av de totalt 10 500 personer som examinerats under åren 1996/97-2000/01 är sysselsatta. Ytterligare 2 procent studerar fortfarande och hela 10 procent är utan arbete.
- För bosatta i Umeå kommun är 90 procent sysselsatta och 4 procent i studier.
- Bland de 5 500 personer som bosatt sig i Norrland är 93 procent i arbete och 2 procent i studier medan endast 83 procent av de nära 5 000 studenter som flyttat till övriga Sverige var sysselsatta och 2 procent var i studier.
- I Umeå kommun är utbildade inom undervisning, teknik samt vård och omsorg de som bäst lyckats etablera sig på arbetsmarknaden. Mindre bra har integreringen på arbetsmarknaden gått för utbildade inom humaniora och konst.

- De som flyttat från Umeå verkar i större utsträckning funnit ett relevant arbete. Arbetslösheten är dock mer omfattande vilket gör att en stor del också flyttar från kommunen utan att ha en sysselsättning.
- Antalet sysselsatta inom näringsgrenen utbildning och forskning är mer omfattande i Umeå kommun än för de som flyttat från kommunen. Speciellt gäller detta för utbildade inom exempelvis humaniora, naturvetenskap, samhällsvetenskap och konst där arbetsmarknaden är bristfällig.
- Inkomsten för ”kvarstannarna” är lägre än för de som flyttat från kommunen. Medianinkomsten för de examinerade i Umeå kommun är 228 000 kronor. För alla examinerade är medianinkomsten 243 000 kronor.
- Umeå kommun hamnar, näst efter Västerbottens län, sist vad gäller inkomstnivån bland de examinerade från Umeå universitet. Till viss del kan inkomstskillnaden förklaras av att de som flyttat i större utsträckning fått ett kvalificerat arbete. I Umeå arbetar ”kvarstannarna” i större utsträckning inom utbildningssektorn där inkomstnivån är låg.
- Utbildade inom undervisning svarar för den lägsta inkomstnivån bland de utbildade i Umeå kommun, näst efter de konstnärligt utbildade. De svarar också för den lägsta inkomsten i jämförelse med dem som flyttat till övriga Sverige. Därefter har utbildade inom humaniora, vård och omsorg samt naturvetenskap låg inkomstnivå i Umeå kommun, något som även kännetecknar de som flyttat från regionen.
- Högst inkomst svarar de utbildade inom medicin och odontologi samt teknik för. I förhållande med dem som flyttat från regionen är inkomstnivån för dessa utbildningar dock relativt låg.
- Inkomstnivån skiljer sig också betydligt mellan män och kvinnor, till männens fördel. I Umeå kommun är medianinkomsten för män 253 000 kronor medan medianinkomsten för kvinnor är 217 000 kronor.
- Störst är inkomstskillnaden för examinerade inom medicin och odontologi. Trots att en lika stor andel män och kvinnor är sysselsatta inom näringsgrenen vård och omsorg är männens inkomst nära 100 000 kronor mer om året. Även för utbildade inom den konstnärliga sektorn skiljer sig inkomstnivån åt vilket kan ha sin förklaring i att kvinnorna med den utbildningen är mer spridda inom lågbetalda näringsgrenar än männen.
- Minst skillnader i inkomstnivån mellan kvinnor och män har sysselsatta med utbildning inom naturvetenskap, humaniora samt vård och omsorg.
- En jämförelse av alla sysselsatta med utbildning från Umeå universitet visar att Umeå kommun inte utmärker sig särskilt mycket vad gäller inkomstskillnader mellan könen.

7. Vilka återvänder efter studier vid annan högskola?

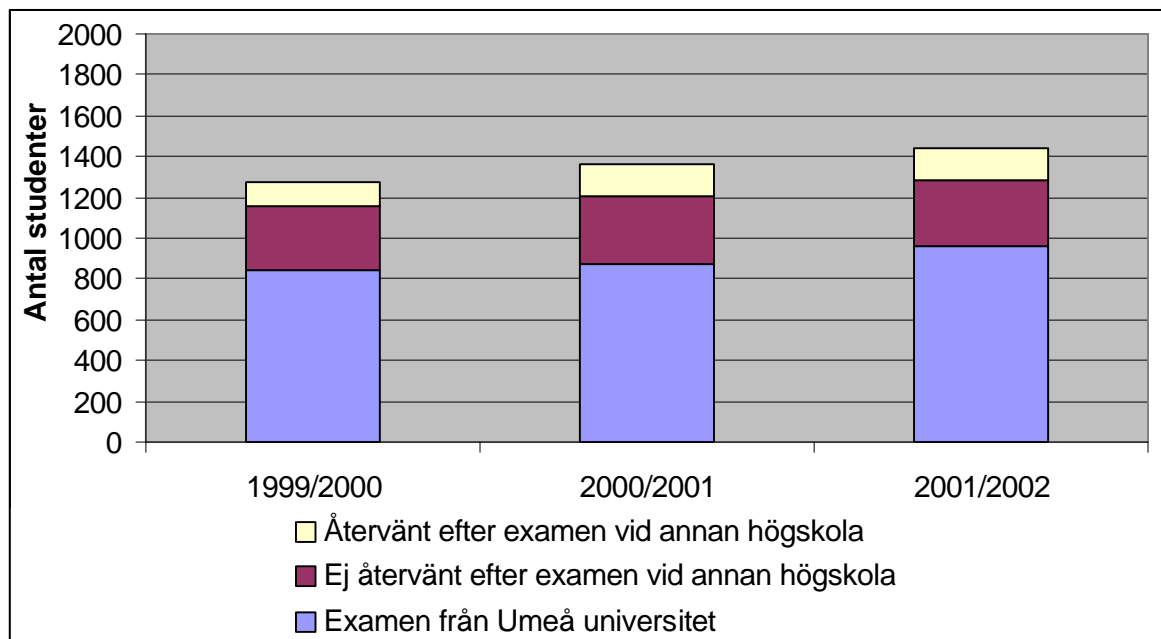
7.1 Var studerar Västerbottningarna?

En stor del av regionens och länets studerande söker sig till högskoleutbildning på annat håll i landet. Omkring 1 700 av totalt nära 4 000 personer från länet som börjar en högskoleutbildning varje år väljer att läsa vid en annan högskola än Umeå universitet. Främst är det studier vid Luleå tekniska universitet som lockar. Nära 400 personer från länet väljer att studera där varje år varav mer än hälften rekryteras från Skellefteå kommun. Därefter är Uppsala universitet, den närliggande Mitthögskolan samt Stockholms universitet attraktiva högskolor för länets studerande. Eftersom regionens tillväxt också är beroende av dem som flyttar tillbaka efter avslutade studier vid andra högskolor är det betydande att dessa personer ges möjlighet att återvända.

Omkring 1 400 personer från länet fullföljde en examen i högskoleutbildning år 2001/02. Det är en ökning med 100 personer från 2 år tidigare (se figur 40). Antalet personer som examineras vid en annan högskola än Umeå universitet har dock varit relativt konstant under mätperioden med omkring en tredjedel av länets högskolestuderande. Det innebär att sammanlagt nära 4 000 personer från Västerbottens län har avlagt en examen i högskoleutbildning under dessa tre år varav över en tredjedel, eller 1 400 personer, examinerats vid en annan högskola än Umeå universitet.

7.1.1 Hur många återvänder efter examen från en annan högskola?

Tillsammans med de studenter som examinerats från Umeå universitet är 57 procent, eller omkring 2 300 av de 4 000 personer som examinerats från en högskoleutbildning under de tre åren i mätperioden, bosatta i Västerbottens län år 2004. Figur 40 visar också att av de omkring 450 personer som examinerats från en annan högskola än Umeå universitet varje år har knappt en tredjedel återvänt till länet. Sammanlagt är endast 430 av de totalt 1 400 studenter som examinerats från andra högskolor än Umeå universitet under treårsperioden bosatta i Västerbottens län år 2004.

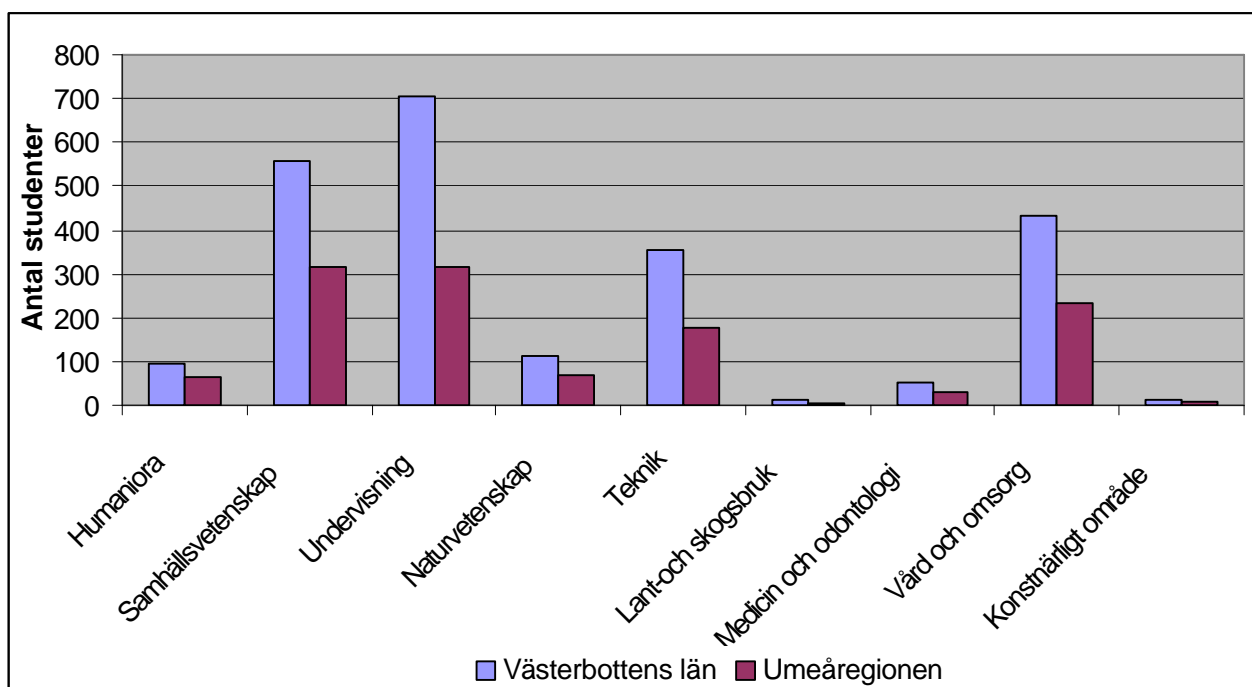
Figur 40: Antal studenter från Västerbottens län som examinerats från Umeå universitet respektive från annan högskola under åren 1999/00-2001/02 samt andelen återvändare till länet.

7.2 Var studerar studenterna från Umeåregionen?

Från Umeåregionen flyttar omkring 1 000 av totalt 2 300 personer varje år iväg för att påbörja sina studier vid en annan högskola än Umeå universitet. Främst är det till Uppsala, Stockholms eller Göteborgs universitet som flyttlassen går. Ett 90-tal personer väljer också att studera vid Luleå tekniska universitet. Hur många av dem som flyttat iväg för studier som därefter examineras är oklart. Någon uppgift om hur många som återvänder till regionen kan därmed inte redovisas. Tydligt är dock att mellan 700 och 800 studenter per år, under treårsperioden totalt 2 300 personer, från Umeåregionen examinerats från en högskoleutbildning och att sammanlagt 53 procent eller omkring 1 200 av dessa studenter är bosatta i Umeåregionen år 2004. Nära hälften av de högskoleutbildade från Umeåregionen är alltså bosatta någon annanstans i Sverige. Drygt en tredjedel, eller omkring 130 personer, bosätter sig i Stockholms län varje år medan ett tjugotal personer bosätter sig i vardera Göteborg, Västernorrland, Uppsala, Norrbotten och övriga Västerbotten. Övriga studenter är utspridda över hela landet.

7.3 Vilken utbildning har de som återvänder?

Någon specifik uppgift om vid vilken högskola studenterna från länet utbildat sig finns dessvärre inte i statistiken. Det innebär att en relativt stor andel examinerats från Umeå universitet. Men en tredjedel av de 2 300 högskoleutbildade som bor i länet år 2004 är utbildade inom undervisning och en fjärdedel inom samhällsvetenskap (se figur 41). Därefter är vård och omsorg samt teknik den vanligaste utbildningen. Omkring hälften av de personer som återvänder till Västerbottens län även efter examen bosätter sig i Umeåregionen. Den vanligaste utbildningen bland dem är inom samhällsvetenskap, undervisning eller vård och

omsorg.

Figur 41: Utbildningsinriktning för de som rekryterades till studier från länet eller Umeåregionen och efter avslutad utbildning bosätter sig i Västerbottens län respektive Umeåregionen.

Andelen återvändare till länet med utbildning inom undervisning och vård och omsorg har varit relativt konstant under åren. Däremot har andelen återvändare inom samhällsvetenskap ökat med en tredjedel och andelen tekniskt utbildade har ökat med 65 procent, eller från 85

till 140 personer, de senaste två åren. Även till Umeåregionen har de återvändande teknikerna ökat med över 100 procent eller från 35 till 70 personer.

Trots att det inte finns uppgifter om vilken högskola studenterna examinerats från är det mycket troligt att en stor andel examinerats från Umeå universitet. När det gäller de tekniskt utbildade verkar de dock utgöra ett undantag. Relativt få personer från Västerbottens län utbildar sig inom det tekniska området vid Umeå universitet. Ändå är antalet tekniskt utbildade länsbor relativt hög. Det verkar därmed som att en stor andel väljer att flytta från länet för att utbilda sig inom teknik. Följande exempel är ett stöd för att det kan vara på det viset:

Totalt examinerades nära 800 personer från Västerbottens län från en högskoleutbildning med teknisk inriktning under åren 1999/00-2001/02. Av dem examinerades cirka 300 personer vid Umeå universitet. Det betyder att resterande 500 personer har utbildat sig vid en annan högskola.

Av dem som examinerats vid Umeå universitet bor 60 procent eller omkring 180 personer kvar i länet år 2004. Totalt bor det dock 350 tekniskt utbildade personer i länet med examen under samma period. Alltså verkar resterande 170 personer ha återvänt till Västerbottens län från examen vid en annan högskola. Det betyder att flertalet personer flyttar iväg för att utbilda sig inom teknikområdet men att endast en tredjedel av dem som examinerats, omkring 170 personer, återvänder till länet några år senare. Det behövs dock ytterligare studier med en återkoppling längre tid tillbaka efter examen för att bedöma i hur stor utsträckning länet tappar spetskompetens.

Sammanfattning

- Sammanlagt examinerades omkring 4 000 personer från Västerbottens län från en högskoleutbildning under läsåren 1999/00-2001/02. Av dem utbildades över en tredjedel, eller 1 400 personer, vid en annan högskola än Umeå universitet.
- Knappt en tredjedel av de 1 400 personer som flyttade iväg och examinerats under en treårsperiod har återvänt till länet år 2004.
- Främst är återvändarna till länet utbildade inom undervisning, samhällsvetenskap, vård och omsorg samt teknik.
- Andelen tekniskt utbildade har ökat med 65 procent de senaste åren. Eftersom få från länet utbildar sig inom det tekniska området vid Umeå universitet tyder det på att en stor andel flyttar iväg för tekniska studier för att sedan återvända till länet efter avslutad utbildning.

8. En jämförelse mellan universiteten i Lund, Linköping och Umeå

För att få en tydligare bild av hur väl Umeå och övriga länet lyckas fånga upp studenterna efter examen utfördes en kompletterande jämförelse mellan Umeå universitet och universiteten i Lund och Linköping. Jämförelseområdena rör bland annat hur många studenter som rekryteras från det egna länet respektive närliggande och övriga län. Dessutom jämförs utbildningsutbudet vid de tre högskolorna samt hur många studenter som examineras varje år inom respektive utbildning. Det mest betydande området är dock hur studenterna från Umeå universitet förhåller sig till andra högskolor vad gäller boendelän efter examen. Någon uppgift om arbetsförhållande efter examen kan tyvärr inte redovisas. Däremot får en stor andel kvarstannare efter examen ändå anses som något positivt för länens tillväxt. De regionala skillnaderna i storleken på de lokala arbetsmarknaderna är också något som måste tas i beaktande vid en jämförelse universiteten emellan.

8.1 Rekrytering

Lunds universitet rekryterar flest antal nybörjare av de tre universiteten. Läsåret 2002/03 rekryterades 11 500 nya studenter. Majoriteten, 46 procent, av studenterna kom från Skåne län. Resterande 8 procent kom från de närliggande länen Kronoberg, Blekinge och Halland medan 31 procent kom från övriga län i Sverige. Ytterligare 15 procent rekryterades från okänt län varav en stor del av dem sannolikt var utbytesstudenter.

Linköpings universitet rekryterade 6 700 nybörjare läsåret 2002/03. Från det egna länet rekryterades 34 procent av nybörjarna, d v s något färre än för Lunds del. Däremot rekryterades fler studenter från de närliggande länen. Omkring 16 procent kom från något av de omgivande länen Södermanland, Jönköping, Kalmar eller Örebro. Från övriga län rekryterades 38 procent av nybörjarna medan ytterligare 12 procent rekryterades från okänt län.

Antalet nybörjare är ungefär desamma för Umeå universitet som för Linköpings universitet och universiteten skiljer sig inte nämnvärt åt vad gäller den regionala rekryteringen heller. Omkring 32 procent av de 6 400 nybörjarna läsåret 2002/03 kom från det egna högskolelänet medan 25 procent rekryterades från något av de närliggande norrlandslänen. Från länen i mellersta och södra Sverige rekryterades 35 procent av studenterna och ytterligare 8 procent rekryterades från okänt län.

8.2 Utbildningsutbud

Lunds universitet har ett brett utbud av kurser och program, de erbjuder ett 90-tal program och har omkring 1 000 fristående kurser inom ett 100-tal olika ämnen. Universitetet består av sju fakulteter, däribland en teknisk högskola. Lunds universitet finns också i Malmö där estetiska utbildningar inom konst, teater och musik är förlagda samt i Helsingborg med utbildningar mot bland annat högskoleingenjör och socionom.

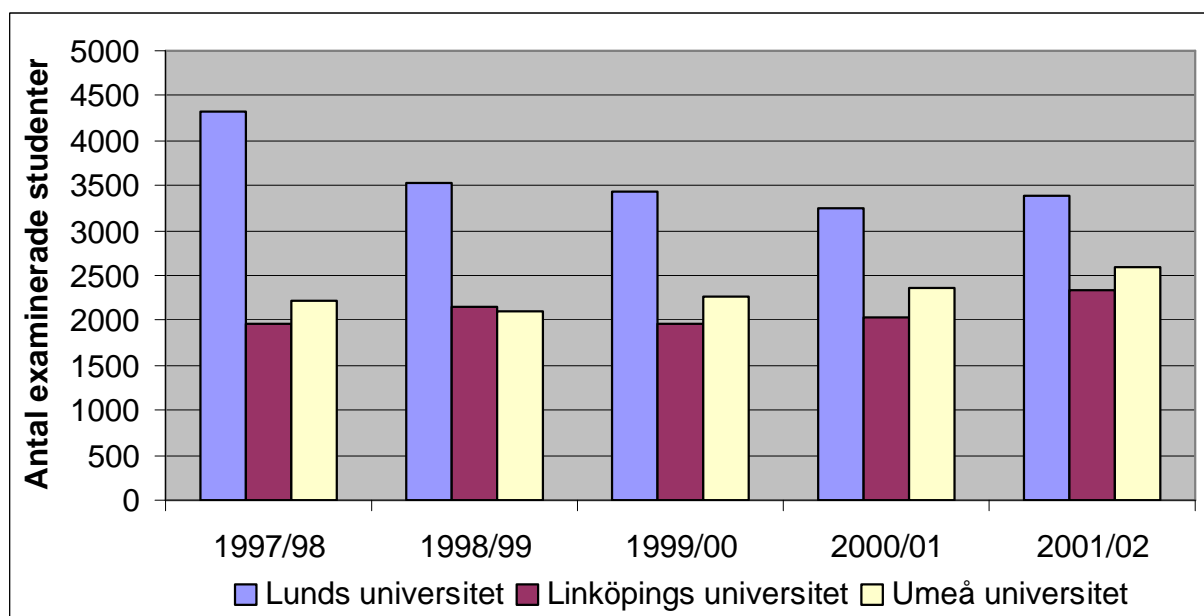
Skåne län har, förutom Lunds universitet, högskolor i både Malmö och Kristianstad. Malmö högskola inrättades 1998 och i samband med det förflyttades hela lärarutbildningen från Lunds universitet till Malmö högskola. Läsåret 2002/03 rekryterades 7 500 nybörjare till Malmö högskola varav 73 procent kom från det egna länet. Malmö högskola profilerar sig särskilt med att locka studenter med olika bakgrund till högskolan. Förutom lärarutbildningar finns bland annat utbildningar mot socionom, tandläkare, och sjuksköterska. Högskolan i Kristianstad rekryterade omkring 3 000 studenter samma år varav 62 procent från Skåne län. I Kristianstad finns utbildningar inom ett flertal olika inriktningar, exempelvis beteendevetenskap, ekonomi, undervisning, samhällsvetenskap och teknik.

Linköpings universitet är fördelat på två städer, Linköping och Norrköping, och består av fyra fakulteter, däribland en teknisk högskola. Universitetet erbjuder ett 60-tal program och omkring 600 fristående kurser. Närmare hälften av alla studenter väljer en inriktning mot en yrkesexamen och civilingenjörsutbildningarna rekryterar flest antal nybörjare.

Umeå universitet består av fem fakulteter inom humaniora, samhällsvetenskap, medicin, lärare och teknik-natur. Tillsammans erbjuder de över 100 program och 1 400 fristående kurser. Samhällsvetenskapliga fakulteten svarar för en tredjedel av det totala programutbudet och är därmed störst.

8.3 Examen

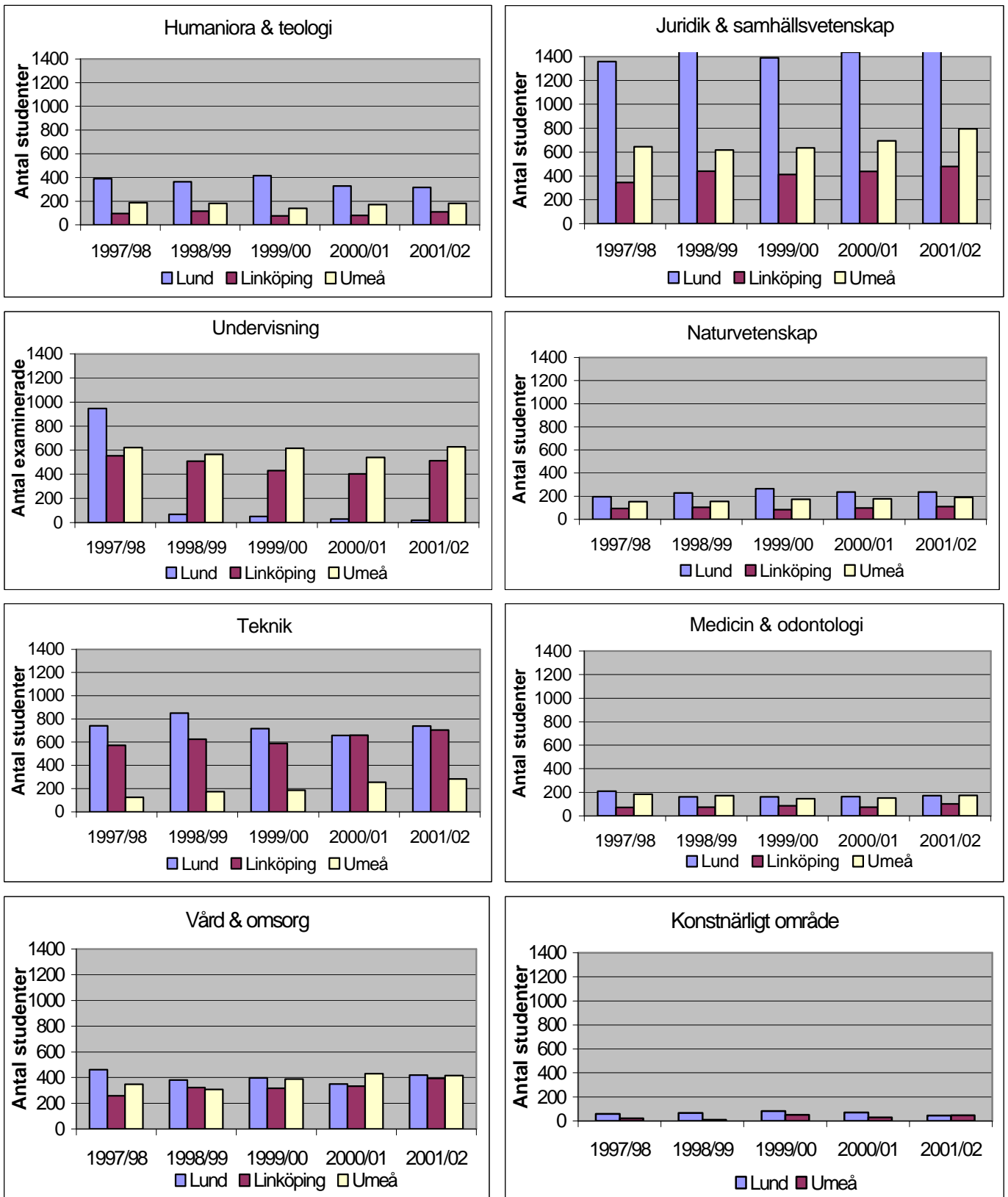
Examinationerna vid Lunds universitet har minskat något under de senaste åren till följd av att lärarutbildningens flytt till högskolan i Malmö. Universitetet examinerar idag omkring 3 400 studenter (se figur 42). Juridik och samhällsvetenskap examinerar flest studenter, omkring 1 400 per år, följt av teknikutbildningarna som examinerar omkring 700 studenter per år (se figur 43).

Figur 42: Antal examinerade studenter vid universitetet i Lund, Linköping och Umeå.

Linköpings universitet examinerar omkring 2 000 studenter varje år. Det senaste året har dock antalet examinerade studenter ökat till omkring 2 300. Flest antal studenter, omkring 30 procent eller mellan 600 och 700 per år, examineras inom teknik följt av undervisning som examinerar omkring 500 studenter per år.

Antalet studenter som examineras från Umeå universitet har ökat från 2 200 till 2 600 under de senaste fem åren. Inom juridik och samhällsvetenskap examineras flest, mellan 700 och 800 studenter varje år, följt av undervisning som examinerar omkring 600 studenter per år. Antalet examinerade inom teknik har ökat från 125 till nära 300 studenter under de fem senaste åren.

Figur 43: Antalet examinerade studenter inom respektive utbildningsområde.

Tabell 8 nedan visar antalet examinerade från respektive region. Lunds universitet examinerar allra flest från det egna länet men däremot minst från närliggande län i förhållande till de övriga två universiteterna. Linköpings universitet examinerar ungefär lika många lokalt rekryterade som rekryterade från övriga riket. De examinerade från Umeå universitet fördelar sig däremot ganska lika mellan de tre regionerna. Inte heller skiljer sig universiteterna nämnvärt åt när det gäller antalet examinerade från övriga län.

Tabell 8: *Antalet examinerade studenter från respektive universitet och geografisk region.*

Lokal rekrytering					
Examen	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02
Lunds universitet	2552	2086	1928	1784	1925
Linköpings universitet	667	776	762	796	861
Umeå universitet	820	883	840	871	958
Närrekrytering					
Examen	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02
Lunds universitet	389	327	379	389	372
Linköpings universitet	431	496	391	429	512
Umeå universitet	643	568	681	683	725
Riksrekrytering					
Examen	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02
Lunds universitet	908	778	826	778	777
Linköpings universitet	687	819	743	735	837
Umeå universitet	554	547	613	683	725

8.4 Efter examen

8.4.1 Skåne län

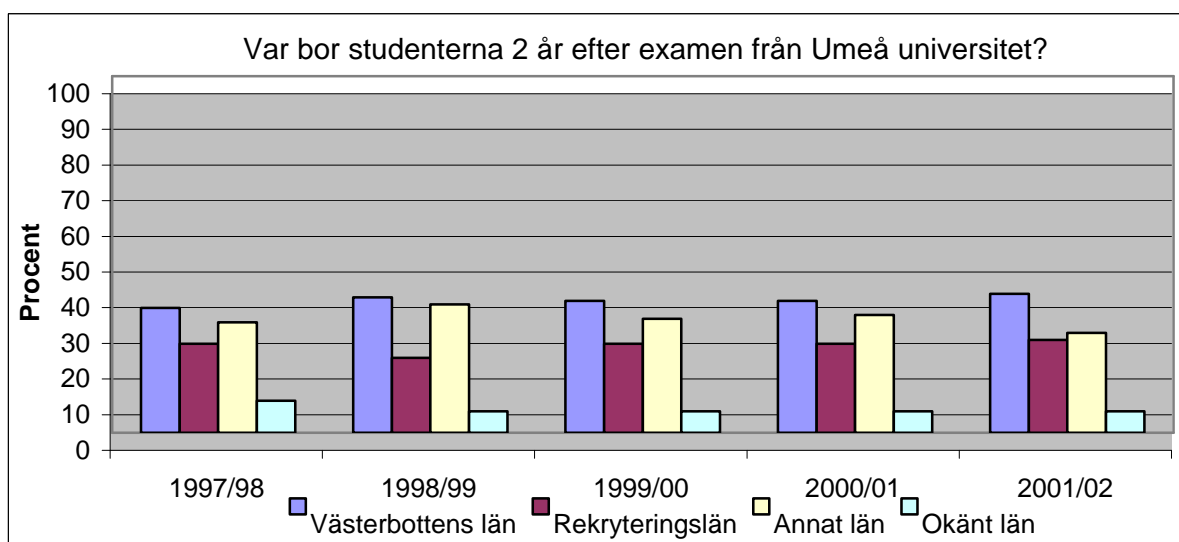
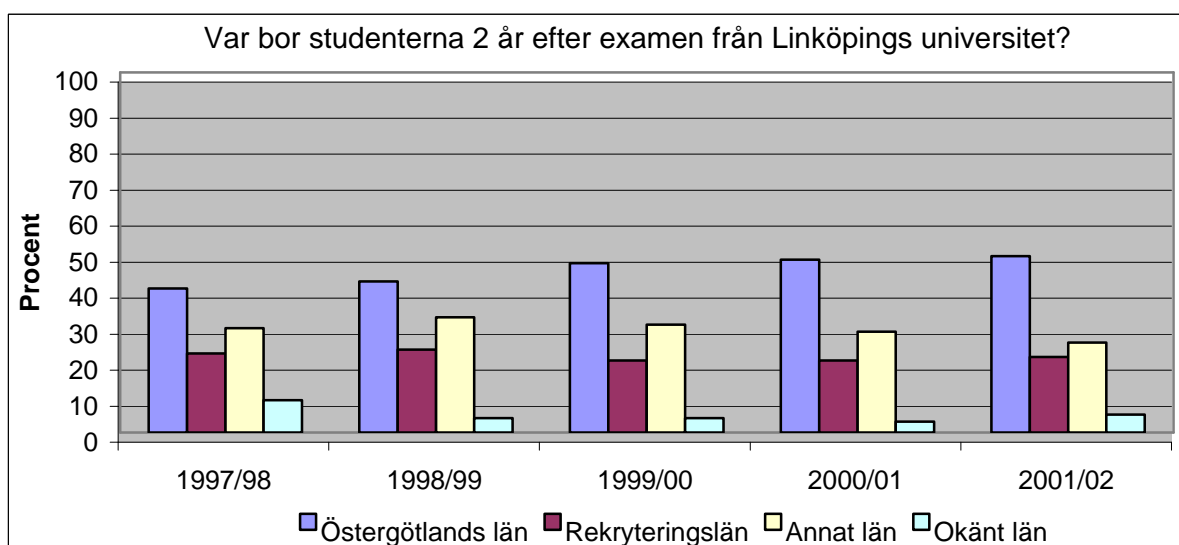
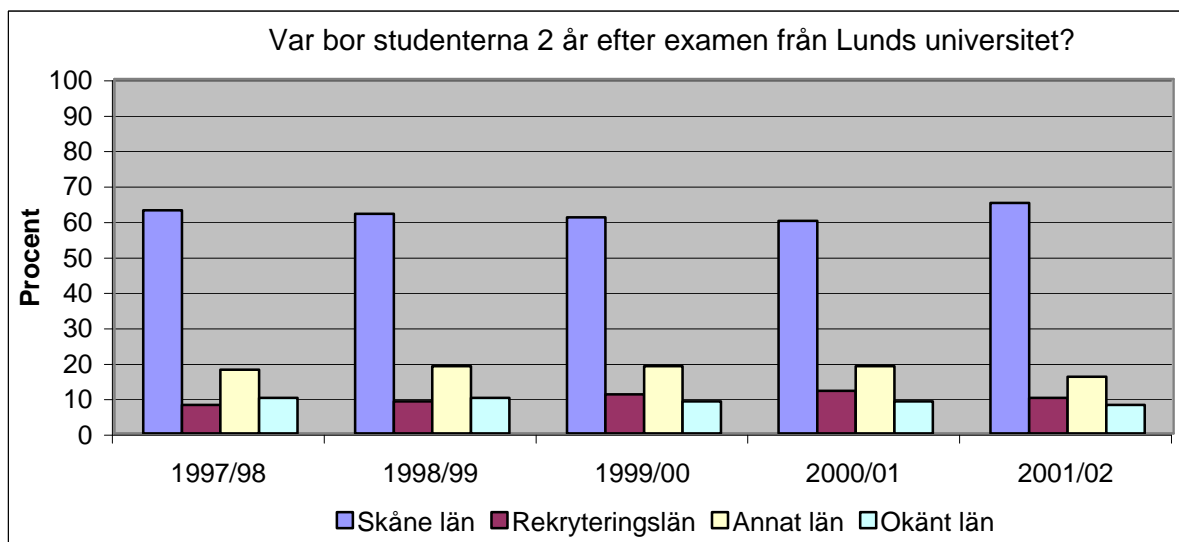
Totalt bor över 60 procent av de 3 400 studenter som examineras från Lunds universitet kvar i länet två år efter examen (se figur 44). Framförallt är det procentuellt flest utbildade inom undervisning (som dock flyttade sin lärarutbildning till högskolan i Malmö 1998), vård och omsorg samt teknik som stannar kvar i länet. Hur stor andel som stannar kvar i länet beror till viss del på hur många som rekryteras från det egna länet. Eftersom Lunds universitet rekryterar närmare hälften av alla studenter från det egna länet innebär det också att en stor andel stannar kvar efter avslutad examen. Så är fallet i Skåne län där närmare 85 procent av de studenter som rekryterats från länet också stannar kvar (se tabell 8 och figur 45). Andel kvartstannare är högst bland dem som utbildat sig inom vård och omsorg, humaniora, teknik och naturvetenskap. Även inom konst och undervisning stannar majoriteten, utbildningar som dock examinerat färre än 30 personer per år. Närmare hälften av de omkring 400 studenter som rekryterats från närliggande län (Kronobergs län, Blekinge län, Hallands län) stannar kvar i länet efter examen. Även är här det främst examinerade inom humaniora, naturvetenskap och teknik som stannar kvar. Dessutom stannar en relativt stor andel, drygt 40 procent, av de 700 studenterna från övriga Sverige kvar i Skåne län efter examen. De allra flesta har en utbildning inom naturvetenskap, teknik eller vård och omsorg. Det verkar därmed inte vara någon större skillnad i utbildning mellan de som rekryterats lokalt och bor kvar i länet och dem som rekryterats utanför länet och stannar kvar efter examen.

8.4.2 Östergötlands län

Antalet kvarstannare i länet har ökat under de senaste fem åren och idag stannar närmare hälften av de omkring 2 300 studenterna kvar i länet (se figur 44). Utbildade inom vård och omsorg samt naturvetenskap utgör procentuellt sett flest andel kvarstannare. Linköpings universitet rekryterar en tredjedel av nybörjarna från Östergötlands län. Av dem väljer sedan närmare 75-80 procent att bo kvar i länet efter examen. Främst är det de utbildade inom vård och omsorg som stannar men även bland utbildade inom undervisning och teknik stannar en stor andel kvar i länet efter examen. Dessutom har andelen kvarstannare med utbildning inom naturvetenskap ökat med 75 procent på fem år. Bland de mellan 400 och 500 studenter som rekryterats från närliggande län stannar närmare 35 procent i Östergötlands län. De är utbildade inom framförallt naturvetenskap, humaniora samt vård och omsorg. Antalet examinerade studenter från övriga Sverige varierar mellan 700 och 800 studenter per år. Omkring 25 procent av dem stannar sedan kvar i länet efter avslutade studier. Även bland dem är de allra flesta utbildade inom naturvetenskap eller vård och omsorg.

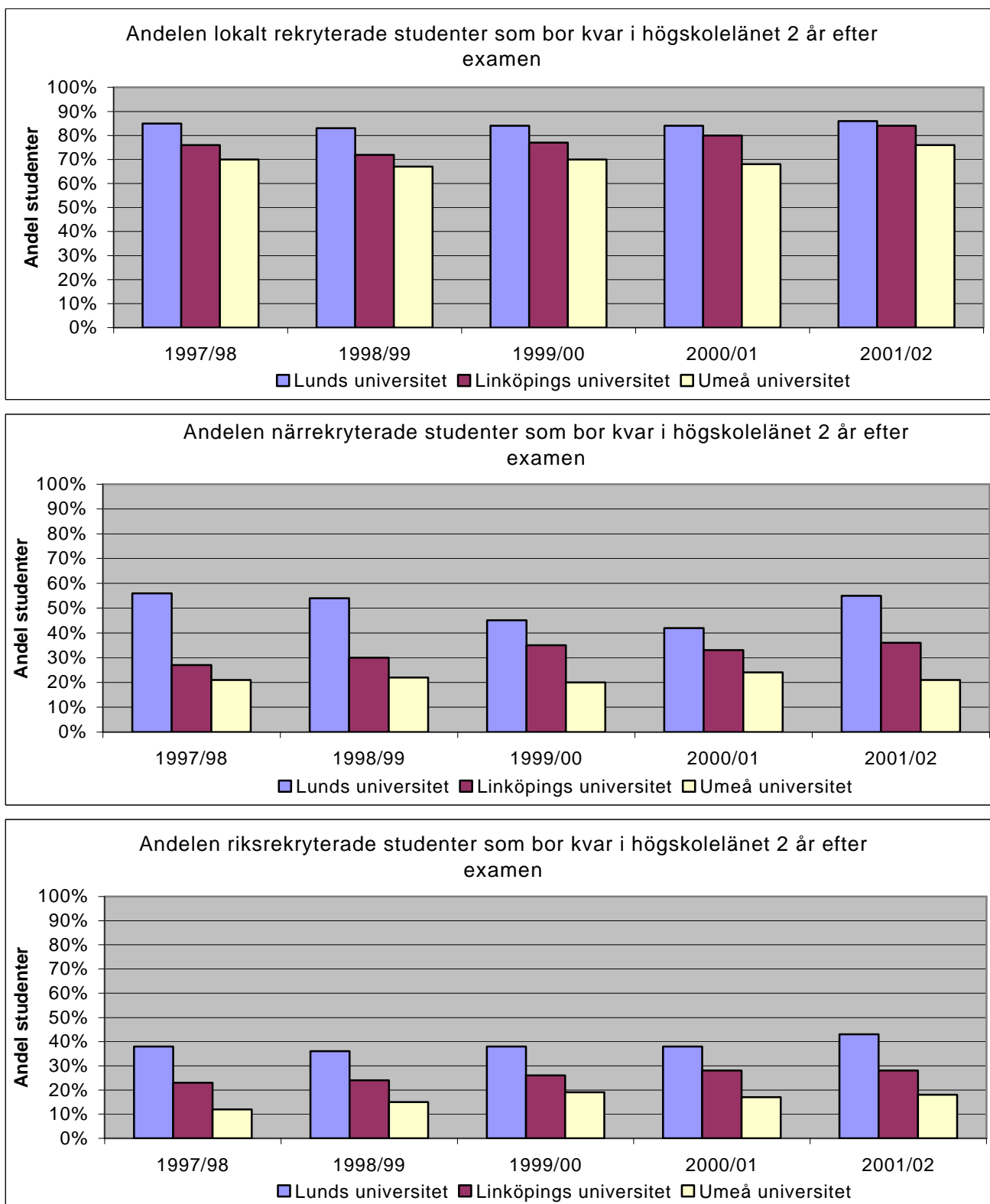
8.4.3 Västerbottens län

I Västerbottens län stannar närmare 40 procent av de 2 600 examinerade studenterna kvar i länet (se figur 44). Främst är det utbildade inom vård och omsorg, undervisning och naturvetenskap som väljer att bo kvar i länet. Umeå universitet rekryterar precis som Linköping drygt en tredjedel av studenterna från det egna länet. 75 procent av dessa omkring 900 studenter bor också kvar i länet efter examen, alltså en något mindre andel i jämförelse med studenterna från Lund och Linköping (se figur 45). Bland länets studenter är det främst utbildade inom vård och omsorg samt undervisning som stannar kvar efter examen. Bland de tekniskt utbildade stannar mer än hälften kvar i länet. Omkring 20 procent av de drygt 700 studenter som rekryterats från närliggande län stannar kvar i Västerbottens län. Främst är de utbildade inom naturvetenskap eller vård och omsorg. Däremot har andelen riksrekryterade studenter ökat under senare år. Av de omkring 700 studenter som examinerades 2001/02 valde 18 procent att stanna kvar i länet. Även bland de riksrekryterade är det främst utbildade inom naturvetenskap samt vård och omsorg som väljer att stanna.

Figur 44: Boendelän för de examinerade studenterna 2 år efter examen.

Figur 45 nedan visar alltså hur stor andel av studenterna från respektive region som stannar kvar i länet efter examen. För alla högskolelän gäller främst att det är studenter som rekryterats från länet som också stannar kvar efter examen. I Skåne län stannar 85 procent av dessa studenter kvar medan mellan 80-85 procent av studenterna stannar i Östergötlands län. I Västerbottens län är det något färre, omkring 70 procent, som bor kvar efter examen.

Figur 45: Andel studenter från respektive region som bor kvar i högskolelänet 2 år efter examen.

8.5 Slutsatser

Utbildningsmässigt men framförallt befolkningsmässigt skiljer sig Lunds universitet och Skåne län en del åt i förhållande till Umeå universitet och Västerbottens län. Skåne län har en befolkning på över 1 miljon invånare varav andelen 20-24-åringar utgör närmare 10 procent. Länet har dessutom ytterligare två högskolor som lockar många studenter från det egna länet. Istället är Linköpings universitet och Östergötlands län mer kompatibelt med Umeå universitet och dess rekrytering från det egna länet. De båda universiteterna rekryterar ungefär lika många studenter medan Linköping rekryterar något fler från övriga län i riket men också från utlandet. Umeå universitet rekryterar i sin tur en större andel från närliggande län. Östergötland har närmare 38 000 20-24-åringar i länet år 2004 medan motsvarande siffra för Västerbottens län är omkring 26 000 personer.

Resultaten visar att andelen kvarstannare inte skiljer sig väsentligt mycket åt mellan de olika utbildningarna vid respektive universitet. Det är framförallt naturvetenskapligt utbildade som fångas upp i alla tre högskolelän. Något som kan möjligen kan förklaras av att många naturvetare får jobb som forskare på universiteten efter avslutad examen.

Eftersom både universitetet i Lund och Linköping har en väl utbyggd teknisk högskola med ett stort utbud av olika inriktningar innebär det att de såväl rekryterar som examinerar fler tekniskt utbildade studenter än Umeå universitet. I Lund examineras främst lokalt rekryterade tekniker vilket gör att en mycket stor andel tekniskt utbildade också stannar kvar i länet efter examen. Andel tekniskt utbildade kvarstannare i Östergötlands och Västerbottens län är förhållandevis lika, omkring 40 procent av de examinerade stannar kvar i respektive län. Men medan Linköpings universitet examinerar flest antal tekniskt utbildade från övriga län examinerar Umeå universitet bara en liten andel från övriga län. Istället lockar de tekniska utbildningarna vid Umeå universitet främst studenter från det egna länet. Det kan bero på att attraktiviteten för de tekniska utbildningarna vid Linköpings universitet är högre än vid Umeå universitet. Ytterligare en faktor som tyder på att intresset för att studera på de tekniska utbildningarna vid Umeå universitet är låg är den stora andel studenter från länet som väljer att studera tekniska ämnen vid en annan högskola än Umeå universitet.

Andelen examinerade från övriga län skiljer sig inte särskilt mycket åt mellan de tre universiteten. Det innebär att Umeå universitet står sig ganska väl i konkurrensen från övriga högskolor i Sverige. Däremot bor en färre andel studenter kvar i Västerbottens län efter examen i jämförelse med de två övriga högskolelänerna. Något som bland annat kan förklaras av att den lokala arbetsmarknaden i regionen inte kan fånga upp en lika stor andel studenter som regionen omkring Lund och Linköpings universitet.

8.6 Sammanfattning

- Lunds universitet har störst utbud av de tre universiteterna och rekryterar därmed flest studenter, omkring 11 500 nya om året. Universiteterna i Umeå och Linköping rekryterar ungefär lika många studenter vardera, omkring 6 400 respektive 6 700.
- 46 procent av Lunds studenter kommer från Skåne län medan Umeå och Linköping rekryterar en tredjedel från det egna länet.
- Umeå universitet rekryterar också en betydligt större andel studenter från närliggande län än Lund och Linköping.
- Riksrekryteringen till de tre universiteterna är ungefär lika stor, omkring en tredjedel av nybörjarna.
- Däremot rekryterar Umeå universitet färre utländska studenter än de båda andra universiteterna.
- Både Lund och Linköpings universitet har en teknisk högskola vilket gör att de examinerar det dubbla antalet tekniker i förhållande till Umeå universitet.
- I Lund och Linköpings högskolelän stannar 60 respektive 50 procent av studenterna kvar efter examen. I Västerbottens län stannar omkring 40 procent kvar.
- Att en stor andel studenter stannar i Skåne län kan förklaras av att Lund rekryterar många från länet.
- Studenter som kommer till Umeå universitet från övriga riket för att studera tenderar att i mindre utsträckning stanna kvar i länet i förhållande till Lund och Linköpings universitet. Något som kan förklaras av att den lokala arbetsmarknaden i regionen inte kan fånga upp en lika stor andel studenter som regionerna kring Lund och Linköpings universitet.
- Utbildningsinriktningen hos de kvarstannande studenterna skiljer sig inte särskilt anmärkningsvärt åt mellan de tre universiteterna.

9. Analys och diskussion

Som nämndes i inledningen bygger Umeås framtida tillväxt i mycket stor utsträckning på vilken möjlighet som ges till studenterna att stanna kvar efter avslutad utbildning. Att få ett för utbildningen relevant arbete är en mycket viktig faktor för att kunna behålla de examinerade i regionen. Västerbottens län uppvisar sämre resultat än andra högskolelän med lika stor utomregional rekrytering när det gäller andelen studenter som stannar kvar efter examen. Idag stannar närmare 40 procent av de 2 600 studenter som examinerats kvar i länet. Majoriteten av dem, över 70 procent, kommer från det egna länet. Från län utanför Västerbotten ges ett tillskott på sammanlagt mellan 200 och 300 studenter per år. Om Umeå ska växa är det av vikt att en större del av de studenter som kommer från andra delar av Sverige också ges möjlighet att stanna kvar. Med hänsyn till den befolkningsminskning som sker i norra Sverige är det främst på studenter från mellersta och södra Sverige ökningen måste ske. Men även arbetet med att locka utländska studenter till universitetet borde ur ett tillväxtperspektiv vara mycket intressant. Tyvärr är det i denna studie inte möjligt att redovisa hur många utländska studenter som stannar kvar i regionen efter examen.

9.1 Utbud och efterfrågan

Antalet platser vid universiteten i Sverige har ökat som en åtgärd och en förhoppning om att höja utbildningsnivån på arbetskraften i regionerna runt om i landet och därmed skapa tillväxt i näringslivet. En paradox är dock att de flesta högskolor, däribland Umeå universitet, utbildar till en krympande arbetsmarknad. Exempelvis står andelen samhällsvetare för en tredjedel av alla som examineras från Umeå universitetet och andelen ökar för varje år. Trots att en stor del av samhällsvetarna flyttar efter avslutade studier verkar antalet examinerade ändå inte stå i proportion till det behov som finns på arbetsmarknaden. Enligt den bedömning som arbetsmarknadsverket presenterade i sin rapport år 2003, rörande arbetskraftsförsörjningen i Umeåregionen i den närmaste framtiden, betecknas samhällsvetenskapliga yrkesgrupper som ekonomer, beteendevetare, socionomer, IT-personal, statsvetare och jurister som överskottsyrken. Även grundskole- och gymnasielärare finns det gott om enligt rapporten och här är konkurrensen om lediga jobb hård.

Från en tillväxtskyvinkel är det också viktigt att det är en variation på utbildningarna bland dem som stannar kvar. Den vanligaste inriktningen bland "kvarstannarna" är lärare, samhällsvetare eller utbildade inom vård och omsorg vilket också är de utbildningar som examinerar flest antal studenter varje år. Omkring en tredjedel av de tekniskt utbildade stannar kvar i kommunen, något som arbetsmarknadsverket menar är en för låg andel "kvarstannare" i förhållande till framtidens behov. Men för att generera tillväxt är det nödvändigt med mer produktivt inriktade arbeten. Då är det också viktigt att utbud och efterfrågan på arbetskraft matchar varandra.

Skillnaden i fördelning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft har fått till följd att en del av de studenter som examineras vid Umeå universitet idag har relativt små möjligheter att få ett kvalificerat arbete i regionen. Även om arbetslösheten är lägre i Umeå än bland dem som flyttat tycks det vara så att de som stannar kvar i större utsträckning arbetar med ett för utbildningen mindre relevant yrke. Något som alltså tyder på att flertalet studenter är mer eller mindre tvungna att flytta för att få ett för utbildningen relevant yrke.

I framtiden beräknas behovet av arbetskraft öka i regionen bland annat beroende på stora pensionsavgångar men även beroende på de inomregionala skillnaderna i åldersstrukturen. Främst är det utbildade inom vård och vissa lärarutbildningar som bristen förväntas bli stor. Arbetsmarknadsverket uppskattar att det kommer att behövas ett tillskott på omkring 450

utbildade inom vård och omsorg och mellan 200 och 300 lärare varje år i Umeåregionen. Det är ungefär lika många som bosatt sig i Umeåregionen under en femårsperiod. För närvarande examineras dock ett stort antal studenter inom dessa utbildningar. Närmare 40 procent av alla studenter från Umeå universitet examineras inom någon av inriktningarna vård och omsorg eller undervisning. De allra flesta rekryteras från Västerbottens län eller närliggande län och väljer därefter också att stanna kvar i länet. Detta har resulterat i att det i nuläget finns ett överskott av bland annat lärare i Umeåregionen. Däremot finns det fortfarande ett behov av vårdutbildad personal i regionen.

Rekryteringsläget beräknas också bli stort när det gäller läkare, sjuksköterskor, biomedicinska analytiker, tandläkare, apotekare m fl. Eftersom mer än hälften av dem som rekryteras till läkare eller tandläkare kommer från södra Sverige får det också till följd att en stor del flyttar efter avslutade studier. Något som kanske kan resultera i rekryteringssvårigheter i framtiden. Stor brist bedöms det även bli på vissa grupper av civilingenjörer och övriga tekniker. Idag utbildas omkring 250 tekniker per år vid Umeå universitet varav 70 procent av dem flyttar från regionen och bosätter sig främst i södra och mellersta Sverige. Däremot får regionen ett tillskott på tekniskt utbildade genom återflyttning av dem som studerat vid en annan högskola. Att en relativt stor andel av länets och Umeåregionens studerande väljer utbildning på annan högskola kanske till viss del kan förklaras av att Umeå universitets bredd inte är tillräckligt utbyggd. Visserligen är vissa prestigeutbildningar koncentrerade till särskilda högskoleorter vilket också är en betydande andledning till studier på annan högskola. Men mycket tyder också på att bredden och attraktionen på den tekniska utbildningen vid Umeå universitet inte är tillräcklig, inte minst genom att utbildningarna inte lockar studenter från övriga Sverige. Studien visar också att endast en tredjedel av dem som utbildat sig på annan ort återvänt några år efter examen. Därför skulle en utbyggnad av den tekniska högskolan eller ett utökat samarbete med Luleå tekniska universitet kanske vara ett önskvärt scenario. De tekniska yrkena genererar i stor utsträckning sysselsättning inom andra kringliggande yrken vilket därmed ger en positiv effekt på hela arbetsmarknaden. På så sätt skulle också Umeå framstå som ett än mer attraktivt alternativ exempelvis vid beslut om lokalisering av nyetableringar.

Fler studenter skulle också ha en möjlighet att stanna kvar i regionen om utbildningsutbudet anpassades efter efterfrågan på arbetsmarknaden. Samarbetet mellan näringslivets och universitetet torde därför vara en mycket viktig faktor. Idag är sådan verksamhet igång, bland annat har ett samverkanshus vid universitet upprättats med syfte att öka samverkan mellan universitet, näringsliv och övriga samhället. Samverkansprojekten är i nuläget något svåra att utvärdera då dem ännu inte etablerats fullt ut. Att såväl lokala som regionala företrädare är med och påverkar utbildningsutbudet vore också en tänkbar åtgärd då högskolorna idag själva bestämmer utbildningsutbud och platstillgång. Därför gäller det nu för Umeå att vässa armbågarna och erbjuda ett universitet som konkurrerar såväl nationellt som globalt samt att kunna erbjuda studenterna kvalificerade arbeten när studierna är avklarade.

9.2 Utbildning ger arbete?

Kunskapssamhällets arbetsmarknad ställer krav på högskoleutbildning hos allt fler. Föreliggande studie visar dock att högskoleutbildning inte garanterar ett snabbt inträde på arbetsmarknaden. Något som inte bara gäller för examinerade från Umeå universitet utan även för akademiker generellt sett där konkurrensen om de jobb som erbjuds blir allt hårdare. En undersökning från Högskoleverket visar att 74 procent av de examinerade från Lunds universitet och 86 procent av Linköpingsstudenterna hade etablerat sig på arbetsmarknaden år 2002 d v s 1½-2 år efter examen. För Umeås del hade 77 procent av universitetets studenter etablerat sig på arbetsmarknaden. Skillnaden i etablering på arbetsmarknaden mellan

studenter från olika högskolor beror till stor del på variationen på utbildning vid högskolorna samt den lokala arbetsmarknadens efterfrågan av nyrekrytering. Främst var det läkare och sjuksköterskor som fått arbete efter examen, 90 procent av det totala antalet examinerade inom dessa yrken var i arbete. Även biomedicinare, civilingenjörer och högskoleingenjörer samt lärare hade klarat sig relativt bra med integreringen på arbetsmarknaden medan antalet samhällsvetare som arbetar med ett för utbildningen relevant jobb var omkring 60-70 procent.

År 2002 var 10 procent av de studenter som examinerades från Umeå universitet under åren 1996/97-2000/01 utan arbete medan ytterligare 2 procent fortfarande var aktiva i studier. Bland dem som flyttat söderut var arbetslösheten högre, hela 15 procent, medan de sysselsatta i större utsträckning verkar ha funnit ett för utbildningen relevant arbete. I Umeå kommun var andelen examinerade utan sysselsättning lägre, bara 6 procent, medan 4 procent var i fortsatta studier. Spridningen på arbetsmarknaden var dock mer utbredd. Bäst har integreringen gått för utbildade inom undervisning, teknik samt vård och omsorg där över 90 procent var sysselsatta år 2002. Dessa utbildningar skiljer sig inte i etableringsgrad bland de olika näringsgrenarna i förhållande till de som flyttat från Umeå. Däremot arbetar en större andel av de examinerade i Umeå inom utbildning och forskningssektorn. Inom de utbildningar där arbetsmarknaden är kärv, exempelvis för samhällsvetare, naturvetare, humanister och konstnärligt utbildade arbetar majoriteten inom utbildning och forskning. En stor del av dessa torde befinna sig inom universitetets ramar.

En stor del, 70 procent, av universitetets utbildningar är inriktade mot ett yrke inom landstingets, statlig eller kommunal regi, sektorer som har en allt mindre budget att röra sig med. Frågan är om universitetet kan fortsätta utbilda främst för den offentliga sektorn även i framtiden. För att locka studenter från övriga Sverige men även från övriga världen krävs kanske en satsning på nyare utbildningar för att täcka nya behov.

För att Umeå ska kunna växa måste också regionens arbetsmarknad representeras av något mer än den offentliga sektorn. Kommunen är en viktig arbetsgivare i Umeå men också i övriga Västerbotten men ekonomin är ansträngd, något som inverkar på arbetsmarknadsläget. Lärarbristen i regionen har i stort sett försvunnit och istället ersatts av ett överskott. Likaså har behovet av arbetskraft inom vård och omsorgssektorn sjunkit. Erfarenheter visar att tillväxten gynnas av en mångfald på arbetsmarknaden genom att ett större utbud av näringsgrenar drar till sig mer människor till platsen. Detta är något som också måste tas i beaktande om man vill få fler studenter att stanna kvar i regionen.

9.3 Lika lön!

Ytterligare en viktig faktor när det gäller att uppmuntra studenter att stanna kvar och arbeta i regionen är inkomsten. Studien visar tydligt att de som flyttar från regionen erhåller en mycket högre lön än de som stannar kvar i regionen. En faktor som för vissa kanske är avgörande om valet står mellan att stanna kvar eller att flytta. Den låga inkomstnivån för de examinerade i Umeå kommun kan till viss del förklaras av att tillgången på arbetskraft i regionen är god medan efterfrågan på arbetskraft är något sämre. Något som innebär att en stor andel av studenterna arbetar med ett för utbildningen mindre relevant arbete eller inte har en heltidssysselsättning. I framtiden förutspås dock behovet av utbildade inom vissa områden att öka och då är det av vikt att Umeå kommun framstår som ett attraktivt alternativ i valet av bostadsort.

En oroande tecken är att skillnaden i inkomst mellan de nyutexaminerade kvinnorna och männen fortfarande verkar vara utbredd. I Umeå kommun är männens medianinkomst 36 000

kronor högre om året än kvinnornas. Något som inte direkt kan förklaras av deltidarbete eller erfarenhetsskillnad. Umeå kommun utmärker sig dock inte jämfört med andra kommuner dit de examinerade flyttat. Kanske kunde lika lön för lika arbete vara ett sätt att locka studenter att stanna kvar i Umeå!?

9.4 En jämförelse

Andelen studenter som bor kvar i högskolelänet efter examen är lägre bland dem som examinerats från Umeå universitet i jämförelse med de studenter som tagit sin examen i Lund eller Linköping. Andelen studenter som stannar är lägre såväl bland de som rekryterats till Umeå universitet från det egna länet som de som rekryterats från län utanför Västerbotten. Närheten till större lokala arbetsmarknader i jämförelse med Lund och Linköping kan vara en förklaring till det lägre antalet kvarstannare.

Både Lund och Linköping examinerar en mycket större andel tekniskt utbildade genom att de båda har en väl utbyggd teknisk högskola. Det får till följd att antalet tekniker som stannar kvar i de båda länen är betydligt högre än för Västerbottens del.

När det gäller utländska studenter rekryterar både Lund och Linköping fler studenter än Umeå universitet. Ur ett tillväxtperspektiv är detta en grupp studenter som är intressanta för utvecklingen i regionen. Det är därmed av vikt att kunna erbjuda intressanta utbildningar och en attraktiv arbets- och boendemiljö efter examen. I förhållande till de övriga universiteten har Umeå universitet dock en lika stor andel riksrekryterade studenter vilket ändå får betecknas som att Umeå står sig väl i konkurrensen om studenterna från övriga Sverige. Det gäller bara att också möjliggöra för dem att stanna kvar i regionen.

10. Sammanfattning

- Den geografiska rekryteringen av antalet nybörjare till Umeå universitet har varit förhållandevis jämn under de senaste tio åren. Läsåret 2000/01 rekryterades 32 procent eller omkring 2 000 av nybörjarstudenterna från Västerbottens län varav 1 400 personer från Umeåregionen och där Umeå kommun stod för 1 200 personer. Från de närliggande norrlandslänen (Västernorrlands län, Jämtlands län samt Norrbottens län) rekryterades omkring 26 procent eller 1 500 personer läsåret 2000/01. Undantaget är nybörjare från södra och mellersta Sverige där rekryteringen till universitetet har ökat det senaste året från 1 500 till 2 200 studenter och utgör därmed 34 procent av nybörjarna. Ytterligare omkring 8 procent eller 500 personer rekryteras från okänt län det senaste året d v s främst utländska studenter. En fortsatt utveckling av den utomregionala rekryteringen vore ett önskvärt scenario ur ett tillväxtperspektiv.
- Antalet studenter som avlade en examen från Umeå universitet uppgick till omkring 2 600 personer läsåret 2001/02. Det är en ökning med drygt 50 procent från läsåret 1993/94 då 1 700 studenter examinerades. Flest examina svarar den samhällsvetenskapliga sektorn för, följt av undervisning samt vård och omsorg. Antalet examina inom den samhällsvetenskapliga och den tekniska sektorn har ökat på senare år. Samhällsvetarna kommer troligen att fortsätta bli fler då antalet nybörjare ökat med 40 procent de senaste åren.
- Av de sammanlagt drygt 10 500 studenter som examinerats under åren 1996/97-2000/01 bor 28 procent kvar i Umeåregionen år 2002 varav 26 procent eller 2 700 personer bor i Umeå kommun och 2 procent bor i någon av kommunerna i övriga Umeåregionen. Totalt bor drygt 5 500 av de examinerade studenterna i något av norrlandslänen år 2002 medan resterande 5 000 studenter har bosatt sig i mellersta och södra Sverige.
- Det kan konstateras att majoriteten av de studenter som stannar kvar i Västerbottens län också är de som rekryteras ifrån länet. Statistiken visar att över 70 procent av dem som bor kvar i länet 2 år efter examen också rekryterats från Västerbottens län. Andelen studenter som bosätter sig i länet från övriga Norrland varierar mellan 15 och 20 procent. ”Kvarstannare” från övriga län i mellersta och södra Sverige har ökat de senaste åren och utgör idag mellan 100-130 personer/år motsvarande omkring 18 procent av dem som tagit examen.
- Utbildningsinriktningen skiljer sig något åt mellan dem som stannar kvar i Umeå kommun, övriga Umeåregionen och Västerbottens län efter examen jämfört med dem som flyttar från länet. En fjärdedel av de drygt 2 700 personer som bor kvar i kommunen är utbildad inom undervisning och ytterligare en fjärdedel inom juridik och samhällsvetenskap. Näst därefter utgör de examinerade inom vård och omsorg en stor grupp studenter, drygt 15 procent. Dessa tre utbildningsområden är också de som examinerat flest antal studenter totalt sett under perioden. Examinerade inom humaniora, naturvetenskap och teknik utgör mindre än 10 procent vardera av de studenter som stannar kvar. De riksrekryterande utbildningarna inom medicin och odontologi samt det konstnärliga området utgör de minsta andelarna ”kvarstannare” i kommunen.
- Vid en jämförelse av hur många som examineras inom respektive utbildningsområde samt hur stor andel av dem som sedan bor kvar i Umeå kommun visar att en tredjedel av de utbildade inom vardera humaniora, naturvetenskap samt vård och omsorg bor kvar i

kommunen. Lägst andel ”kvarstannare” i förhållande till antalet utbildade är examinerade inom samhällsvetenskap, medicin samt inom det konstnärliga området.

- Totalt sett har 88 procent av de sammanlagt drygt 10 500 personer som examinerats från Umeå universitet mellan läsåren 1996/97-2000/01 lyckats ta sig in på arbetsmarknaden år 2002. Arbetsuppgifternas relevans i förhållande till utbildningen är dock inte medräknat. 10 procent var utan sysselsättning medan ytterligare 2 procent fortfarande var registrerade i högskolestudier. Av de drygt 2 700 personer som stannat kvar i Umeå kommun efter examen var 90 procent sysselsatta. Utöver det var 6 procent av de examinerade utan sysselsättning medan 4 procent var i fortsatta högskolestudier.
- Lägst sysselsättning totalt sett återfanns bland de drygt 5 000 studenter som flyttat till övriga län i mellersta och södra Sverige. Endast 83 procent var i arbete medan hela 15 procent var utan sysselsättning och ytterligare 2 procent i fortsatta studier. Av de 5 500 studenter som bosatt sig i Västerbottens län eller något av de övriga tre norrlandslänen var 93 procent i arbete medan omkring 2 procent fortfarande var i studier. Det innebär att de studenter som bosatt sig i något av de fyra norrlandslänen klarat sig bättre på arbetsmarknaden i förhållande till de som flyttat till mellersta och södra Sverige.
- För de boende i Umeå kommun var sysselsättningen som högst bland utbildade inom undervisning, teknik samt vård och omsorg medan sysselsättningsgraden var låg bland utbildade inom naturvetenskap och humaniora. Allra lägst sysselsatta var utbildade inom det konstnärliga området, dock var det endast 21 personer med den utbildningen som stannade kvar i kommunen.
- Den vanligaste näringsgrenen bland de sysselsatta i Umeå kommun är utbildning och forskning följt av vård och omsorg. Alltså samma näringsgrenar som dominerar för alla examinerade vid Umeå universitet oavsett boendeställe. Procentuellt sett är andelen sysselsatta inom utbildning och forskning något högre i Umeå kommun medan andelen anställda inom den offentliga förvaltningen, tillverkning och utvinning samt den finansiella sektorn är något lägre än för de examinerade totalt sett.
- I Umeå kommun verkar utbildade inom medicin och odontologi, undervisning samt vård och omsorg funnit arbete inom ”rätt” område i förhållande till utbildningen. Även de tekniskt utbildade verkar ha etablerat sig inom ett yrke som är relevant för utbildningen. I Umeå kommun arbetar omkring 60 procent av de tekniskt utbildade inom finans- och företagarsektorn eller tillverkningssektorn vilket är lika stor andel som för de studenter som flyttat från regionen. Majoriteten av utbildade inom naturvetenskap, samhällsvetenskap, humaniora och konstnärligt område arbetar inom utbildningssektorn och detta i mycket större utsträckning än de som flyttat från regionen. Något som skulle kunna tyda på brister i sysselsättningen.
- Statistiken tyder på att de som bäst lyckats etablera sig på arbetsmarknaden i allmänhet finns inom de yrkesområden som kan förväntas. Undantaget de som har svårast att etablera sig där spridningen över de olika yrkesområdena är större. Spridningen på arbetsmarknaden tenderar att vara större för dem med en utbildning mot generell kandidat- eller magisterexamen än bland de examinerade med en yrkesexamen.
- De som flyttat från Umeå efter avslutad utbildning verkar i större utsträckning hittat sysselsättning inom ”rätt” näringsgren i förhållande till utbildningen. Något som skulle kunna tyda på att man flyttar pga. att man fått ett arbete någon annanstans. Det som talar

emot att det skulle förhålla sig på det viset är att arbetslösheten är större för dem som flyttat, speciellt för de som flyttat till mellersta och södra Sverige, än för de som stannat kvar i Umeå. En relativt stor del flyttar alltså från regionen utan att ha en sysselsättning.

- Medianinkomsten för alla examinerade studenter 1996/97-2000/01 var år 2002 243 000 kronor. För de som bosatt sig i Umeå kommun var medianinkomsten 228 000 kronor. Samtliga förvärvsarbetande med boende i Västerbottens län har en lägre inkomstnivå i jämförelse med dem som flyttat från länet. Allmänt sett är inkomstnivån lägst för examinerade med en generell examen. Examinerade med en kortare kandidatexamen har också något lägre inkomstnivå än examinerade med en magisterexamen.
- Utbildade inom undervisning svarar för den lägsta inkomstnivån bland de sysselsatta i Umeå kommun, näst efter de konstnärligt utbildade. Därefter har utbildade inom humaniora, vård och omsorg samt naturvetenskap låg inkomstnivå i Umeå kommun, något som även kännetecknar de som flyttat från regionen. Högst inkomst svarar de utbildade inom medicin och odontologi samt teknik för. I förhållande med dem som flyttat från regionen är inkomstnivån för medicin- och teknikutbildade dock relativt låg.
- Trots att de utbildade kvinnorna och männen torde vara i liknande ålder och med ungefär lika många års arbetserfarenhet är männens inkomstnivå betydligt högre än kvinnornas. I Umeå kommun är medianinkomsten för de utbildade männen 253 000 kronor och för kvinnorna 217 000 kronor. Störst är inkomstskillnaden för examinerade inom medicin och odontologi. Minst skillnader i inkomstnivån mellan kvinnor och män har utbildade inom naturvetenskap, humaniora samt vård och omsorg. En jämförelse med övriga län visar att Umeå kommun inte utmärker sig vad gäller inkomstskillnader mellan könen.
- Av de 4 000 studenter från Västerbottens län som examinerades från högskoleutbildning under åren 1999/00-2001/02 fullgjorde 1 400 studenter sin examen vid en annan högskola än Umeå universitet. Knappt 450 av dem har återvänt till länet år 2004. De som har återvänt är främst utbildade inom undervisning, samhällsvetenskap, vård och omsorg samt teknik. Återvändare med examen i teknik har ökat med nära 40 procent de senaste åren.
- I jämförelse med Lund och Linköpings högskolelän stannar färre studenter kvar i Västerbottens län efter examen. Lund rekryterar den största andelen studenter från det egna länet vilket är en förklaring till att så många stannar kvar. Linköping och Umeå har en lika stor andel studenter från det egna länet, förklaringen här är troligen att närheten till större lokala arbetsmarknader är mer begränsad i den norra regionen. Västerbottens län behåller också en mindre andel studenter från övriga riket i jämförelse med Lund och Linköpings högskolelän. I Umeå utbildas också betydligt färre studenter inom teknik i förhållande till Lund och Linköping som båda har en väl utbyggd teknisk högskola.
- Rekryteringen till Umeå universitet ökar för varje år och allt fler nybörjare kommer från utlandet och södra och mellersta Sverige. Men relativt få av de studenter som rekryteras utanför Västerbotten stannar kvar i regionen. Genom att bättre matcha utbildningsutbudet med arbetsmarknadens efterfrågan, fortsätta det påbörjade samarbetet mellan kommun, universitet och näringsliv samt ge en rättvis inkomst till dem som bosätter sig i regionen kanske fler har möjlighet att stanna kvar.

Bilaga 1

Definitioner i REGIONALA TABELLER 2004
Högskolestatistik

Tabelldefinitioner i Regionala tabeller 2004, Definitioner

Tabell N2

Med högskolans nybörjare avses en student som för första gången registreras på viss högskola. Inresande utbytesstudenter ingår inte i populationen. Med rekryteringskommun/-län avses folkbokföringsort den 1 januari det år studierna påbörjas.

Under "program mot yrkesexamen" redovisas studenter som deltar i program som leder till yrkesexamen enligt Högskoleförordningen (SFS 1993:100). För SLU gäller förordning SFS 1993:221.

Övriga studenter redovisas per ämne under "kurser/övriga program". Observera att det är studentens första termin som redovisas. En student kan förekomma på flera områden och ämnen, men är då räknad endast en gång vid varje summeringsnivå.

Länskoder: 01 = Stockholms län, 03 = Uppsala län, 04 = Södermanlands län, 05 = Östergötlands län, 06 = Jönköpings län, 07 = Kronobergs län, 08 = Kalmar län, 09 = Gotlands län, 10 = Blekinge län, 12 = Skåne län, 13 = Hallands län, 14 = Västra Götalands län, 17 = Värmlands län, 18 = Örebro län, 19 = Västmanlands län, 20 = Dalarnas län, 21 = Gävleborgs län, 22 = Västernorrlands län, 23 = Jämtlands län, 24 = Västerbottens län, 25 = Norrbottens län.

För dem som redovisas under okänt län har rekryteringslän inte kunnat fastställas. Huvuddelen av dessa torde ej ha varit bosatta i Sverige.

Tabell E2

Med examinerade i högskolans grundutbildning avses studenter som tagit ut examensbevis. De som påbörjade högskolestudier före 1977 ingår ej. Om en student under året har avlagt mer än en examen vid högskolan räknas studenten endast en gång på högskolenivå. Om en student under året har avlagt mer än en examen inom ett utbildningsområde räknas studenten endast en gång på områdesnivå. Om en student under året har avlagt mer än en examen inom en examensgrupp räknas studenten endast en gång på nivån examensgrupp.

Med rekryteringslän avses folkbokföringslän den 1 januari det år högskolestudierna påbörjas. Med boendelän avses folkbokföringslän den 1 januari 2004, dvs. cirka två år efter examen. För dem som redovisas under okänt län har rekryteringslän alternativt boendelän inte kunnat fastställas. Huvuddelen av dessa torde ej ha varit bosatta i Sverige.

Tabell E3

Med examinerade i högskolans grundutbildning avses studenter som tagit ut examensbevis. Med rekryteringskommun/-län avses folkbokföringsort den 1 januari det år högskolestudierna påbörjas. Med boendekommun avses folkbokföringsort den 1 januari 2004. Av dem som redovisas under okänd boendekommun/okänt boendelän torde huvuddelen ej ha varit bosatta i Sverige.

Om en student har avlagt mer än en examen under perioden 1999/2000-2001/02 medräknas endast en av dessa examina. Yrkesexamen

prioriteras före generell examen (magister-, kandidat- och högskoleexamen). Det finns ett 50-tal yrkesexamina, några exempel är civilingenjör, sjuksköterska, läkare, lärare, socionom, agronom. Om en student har avlagt mer än en yrkesexamen under perioden prioriteras den senast avlagda. Detsamma gäller om en person har avlagt mer än en generell examen under perioden.

Tabell A1

Om en person har avlagt mer än en examen under perioden 1996/97-2000/01, medräknas endast en av dessa examina. Forskarexamen prioriteras framför grundexamen. Yrkesexamen prioriteras före generell examen (magister-, kandidat- och högskoleexamen).

Det finns ett 50-tal yrkesexamina, några exempel är civilingenjör, sjuksköterska, läkare, lärare, socionom, agronom. Om en person har avlagt mer än en yrkesexamen under perioden prioriteras den senast avlagda. Detsamma gäller om en person har avlagt mer än en generell examen under perioden.

Uppgifter om sysselsättning, näringsgren, yrkesställning (anställd/företagare), sektor och arbetsinkomst är hämtade från SCB:s sysselsättningsregister (RAMS).

Näringsgrensindelningen bygger på Svensk Näringsgrensindelning (SNI 2002) och redovisas på "grov nivå" vilket innebär en indelning i elva grupper. SNI 2002 används första gången i tabell A1 produktionsåret 2004, dvs vid redovisning för examine-
rade i högskolan 1996/97-2000/01.

OBS! Förändring i tabell A1 med anledning av övergång till SNI 2002:

Enligt tidigare näringsgrensindelningen hörde "Barnomsorg inom förskola" till gruppen "Vård och omsorg", vid införandet av SNI 2002 bytte kategorin namn till "Förskoleutbildning" och förs nu till gruppen "Utbildning och forskning".

Examinerad: Student som har tagit ut examensbevis under perioden.

Universitet/högskola: Den högskola/det universitet som har utfärdat examensbeviset.

Näringsgren: Företagets huvudsakliga verksamhet (enl SNI 2002) vid det arbetsställe där respektive person arbetade i november.

Förvärvsarbetande: Person räknas som förvärvsarbetande om han/hon har haft inkomstbringande arbete som bedöms motsvara minst en timmes arbete i genomsnitt per vecka under november.

Företagare: Som företagare räknas den vars huvudsakliga inkomst härrör från företagsverksamhet.

Arbetsinkomst: Bruttolön plus inkomst av aktiv näringsverksamhet av jordbruksfastighet och rörelse, sjöinkomst, sjukpenning samt föräldrapenning. OBSERVERA! Detta innebär att lönen inte alltid gäller heltidsarbete.

I gruppen "Ej förvärvsarbetande" ingår även studerande. Finns högskolestudenter höstterminen 2002 bland ej förvärvsarbetande anges detta som "därav i högskolestudier" (med uppdelning på grundutbildning respektive forskarutbildning).

SEKTOR

Statlig: Statlig förvaltning och service, statliga affärsverk och övriga offentliga institutioner.

Kommunal: Primärkommunal förvaltning och service.

Landsting: Landstingens förvaltning och service.

Näringsliv: Aktiebolag och övriga företag som ej är offentligt ägda, statliga företag och organisationer, ej offentliga organisationer samt kommunalt ägda företag och organisationer.

BEGRÄNSNINGAR

- Utbildningar med färre än 30 examinerade särredovisas ej. Däremot ingår dessa i uppgifterna för "högskola totalt".
- Om antalet sysselsatta i en viss näringsgren understiger fyra personer redovisas dessa tillsammans med "Övrig och ej specificerad verksamhet". Detta av sekretessskäl för att det inte ska gå att härleda en viss person. Däremot redovisas fördelningen på anställd respektive företagare även om antalet understiga fyra.
- Om antalet anställda eller företagare understiger fyra personer för en viss näringsgren redovisas ej medianinkomst för dessa.

Referenser

Litteratur

Högskoleverket (2004): *Etableringen på arbetsmarknaden – examinerade 1999/00 och 2000/01*. Högskoleverkets rapportserie 2004:24 R.

Israelsson, T. (2002): *Arbetskraftsförsörjningen i Umeåregionen - utblick mot 2015*. AMS Umeå.

Sörlin, S. & Törnqvist, G. (2000): *Kunskap för välbefinnande – universiteten och omvandlingen av Sverige*. SNS Förlag Stockholm.

Umeå universitet (2004): *Årsredovisning 2003*.

Westlund, H. (2003): *Regionala effekter av högre utbildning, högskolor och universitet – en kunskapsöversikt*. Working paper 2003:28 ITPS & SISTER.

Wiberg, U. & Holm, E. (red) (1995): *Samhällseffekter av Umeå universitet*. Cerum working paper no. 1 1995.

Wiberg, U. & Olsson, B. (red) (2003): *Universitetet och den regionala utmaningen*. SISTER skrifter 8.

Internet

www.scb.se, Statistiska centralbyrån

www.hsv.se, Högskoleverket

www.umea.se, Umeå kommun

www.umu.se, Umeå universitet